

Matew Jesus ky n'aa hanām do Matew erii wät do hahỹh

Jesus wahë makū sa häd ketsén do hahỹh

¹ Jesus Kristo, Dawi panaa, Abaraãm panaa.
Hahỹ ta wahë makū sa häd heen n'aa kerih doo:

² Abaraãm t'aah, Isak.

Isak t'aah, Jakóh.

Jakóh taah, Judah, ta hỹh daheeh.

³ Judah t'aah, Peres.

Peres taah, Eserōm Serah daheeh. Tamar mā sa
ỹh makū häd.

Eserōm t'aah, Rām.

⁴ Rām t'aah, Aminadab.

Aminadab t'aah, Nasōm.

Nasōm t'aah, Saramon.

⁵ Saramon t'aah, Buwas. Buwas ỹh Rahab häd
näng doo.

Buwas t'aah, Obed. Obed ỹh mā Rut häd näng
doo.

Obed t'aah, Jesé.

⁶ Jesé t'aah kā, Dawi, ër wahë makū sa wahë n'aa
paah.

Dawi t'aah, Saromāw. Saromāw ỹh Urija häd näng
do ỹm paah.

⁷ Saromāw t'aah, Reboām.

Reboām t'aah, Abijah.

Abijah t'aah, Asah.

⁸ Asah t'aah, Josapa.

Josapa t'aah, Jorāw.

Jorãw panaa seeh, Usijah.

⁹ Usijah t'aah, Jotãw.

Jotãw t'aah, Akas.

Akas t'aah, Esekijah.

¹⁰ Esekijah t'aah, Manaséh.

Manaséh t'aah, Amom.

Amom t'aah, Josijah.

¹¹ Josijah panaa kä, Jekonija, ta hÿÿj daheeh.
Babirõn buuj, Judah buuj majiï, sa häj n'aa
hënh Judah buuj ramahũũm noo gó Jekonija
rababok.

¹² Babirõn häj n'aa bã rabaj'eenh do jawén paa
bã henäk do hahÿ Jesus wahë makũ sa häd:
Jekonija t'aah, Saratijéw.

Saratijéw t'aah, Sorobab.

¹³ Sorobab t'aah, Abijuh.

Abijuh t'aah, Erijakĩm.

Erijakĩm t'aah, Asor.

¹⁴ Asor t'aah, Sadok.

Sadok t'aah, Akĩh.

Akĩh t'aah, Erijud.

¹⁵ Erijud t'aah, Erejasa.

Erejasa t'aah, Matãn.

Matãn t'aah, Jakóh.

¹⁶ Jakóh t'aah, Joséh kä. Marija häd nãng do patug
ti Joséh. Marija t'aah kä, Jesus, ramaneëenh
do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dãng Doo.

¹⁷ 14 Jesus wahë makũ sa häd ketsén do Abaraãm
du doo bã naa, Dawi bã kä tagadäk. 14 sa häd
ketsén do Dawi häd bã naa, Judah buuj Babirõn häj

n'aa hēnh ramahũũm bā kā. 14 kā m' Jesus Kristo* wahē makū sa hād ketsén do Babirōn hāj n'aa hēnh rabeboo nā do jawén paa bā naa, Kristo benäng bā kā.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁸ Hahỹỹ da Jesus Kristo benäng do ky n'aa. Jesus yỹn pan'aa Marija hād näng doo. Joséh gatēē do pan'aa m' ti Marija. Ti m' Marija beta dāk, dooh Joséh awäd bā ta wē. Marija wén eta dāk, P'op Hagä Do Sahee hejój hyb n'aa. ¹⁹ Baad ub, P'op Hagä Do karēn doo da Joséh, ta patug pan'aa bawät. Ti hyb n'aa m' dooh takarēn bā Marija taky n'aa tapa bā hajōk do sa matym gó. Dooh takarēn bā Marija tanu meby bā ta wób sa hã.† Ti hyb n'aa tahyb n'aa newē dāk, ta h'yyb gó, Marija tamejō hōm taganat'ēē wät hyb n'aa. Dooh m' takarēn bā ta wób tamaher'ood bā.

²⁰ Ti m', ta ti tahyb n'aa newē dāk do jawén paa bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ããs kas'ee wät ta hã ta s'ēē gó. Ti m' ta s'ēē gó ããs ky hadoo ta hã. Hahỹỹ da ta kyyh:

—Joséh, Dawi panaa, —näng mäh —mahyb n'aa p'eed manäh. Magat'ēē né hē Marija. Ajān ta wog gó hasuun doo, P'op Hagä Do Sahee hejój hanaa.

²¹ Aj'y y da ta t'aah. Mahäd n'oo da Jesus,‡ P'op Hagä Do karapee tabed'ēēp hyb n'aa da nesaa do

* **1:17** Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ramaneēēnh Mesijas . Gereg kyy me ramaneēēnh Kristo . “P'op Hagä Do h'yyb däng doo” , tahanäng pé m' ti. † **1:19** Aj'y y see sii Marija beta dāk Joséh ed'oo. Ti hadoo né hē, dooh takarēn bā taher'ood bā ta wób sa hã Marija eta dāk doo, Marija tanu maneb'yyh hyb n'aa. ‡ **1:21** Jawéh ji ted'ēēp, tahanäng pé ti Jesus.

ramoo bok do mahānh —nāng mā āās kyyh Joséh hã.

²² Sahõnh hẽ tii d' tawén hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod Isajas häd nāng do erii wät do paa kaja dāk hyb n'aa. Hahỹỹ da taky dāng do paah: ²³ “Etaah da maruus aj'yy manepäh nä doo. Enyy dāk da aj'yy ta t'aah. Ramaneëenh da ta häd Imanuéw”, § nāng mäh. “Ër mahang P'op Hagä Do bawät”, tahanāng pé ti Imanuéw.

²⁴ Ti m' Joséh ty gawëej dāk bä, āās mejũũ doo da né hẽ taky daheeh. Marija tagat'ëe däg kån.

²⁵ Tagat'ëe dāk né hẽ, dooh ta wë tawäd bä Marija t'aah nenāng nä bä. Ti m' Marija t'aah benāng do jawén paa bä Joséh häd n'oo dāk mä Jesus.

2

Sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do Jesus henāng do resoos do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' panang Berēnh häd nāng doo bä, Judah häj n'aa bä Jesus benāng sa wahë n'aa Eróts häd nāng do bag'āās noo gó. Tabenāng do jawén paa bä ajyy tak'ëp ma kamet'ëek doo, sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do kaj'aa Jerusarēnh bä. Sa häj n'aa papỹỹj hana hēnh rahana. ² Ti m' rakajaa bä kã rabeaanh:

—Nyy bä tabadäg dāk Judah buuj sa wahë n'aa nag'aap hẽ henāng doo? —näk mäh. —Ãã hapäh sagõõh tabenygy dāk do heen n'aa. Papỹỹj nu ganyy hēnh tahana. Ãã wén na bë wahë n'aa nag'aap hẽ henāng do ãã weh'ëeh hyb n'aa —näk mä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do sa kyyh.

§ 1:23 Isajas 7.14

³ Ti m' tak'ëp mä Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do hyb n'aa tón mä taky n'aa napäh bä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk do raher'oot doo. Sahõnh hë Jerusarënh panang buuj na-ããj hë m' rahyb n'aa tón mäh.* ⁴ Ti m' Eróts mejũũ ranaëënh hyb n'aa ta wë sahõnh hë Judah buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ããj hë. Ti m' tabeaanh mä sa hã nyy bä P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng Kristo, P'op Hagä Do H'yyc Däng Do benäng doo.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Berënh panang bä, Judah häj n'aa bä tabenäng da —näk mäh. —Hahỹỹ da P'op Hagä Do ky n'aa rod see erih wät paa ta ti ky n'aa —näk mäh:

⁶ “Panang Berënh, Judah häj n'aa bä badäk doo, õm ky n'aa netsëëh do nado panang ky n'aa etsëëh do sa mahang, Judah häj n'aa bä.

Ky n'aa etsëëh da õm, a babuuj mahang ganyyh do hyb n'aa ta bagã n'aa,

Isaraéw buuj, karapé haa h'yyc mahũũm doo.”†

—Tii d' né hë P'op Hagä Do kyyh, ta ky n'aa rod see erih do paah —näk mä Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do sa kyyh Eróts hã.

⁷ Ti m' Eróts mejũũ rabats'yyt ta wë kejën doo gó sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëëk doo. Ti m' tabeaanh mä sa hã nyy noo gó ti sagõõh ganyyh.

* **2:3** Eróts wén hyb n'aa tón, dooh takarën bä ta see bag'ããs doo. Ta mab hë takarën tabag'ããs. Panang buuj rawén hyb n'aa tón na-ããj hë Eróts hã rah'yy genäh do hyb n'aa. Rahapäh ti tak'ëp da nesaa do tamoo wät da karapee henäng do hã, taky n'aa napäh do hyb n'aa.

† **2:6** Mika 5.2

Ti m' rabaher'oot ta hã. ⁸ Ti m' Eróts mejũũ mä Berēnh hēnh rabahõm hyb n'aa. Ti m' ky ken'yym doo gó m' taky hadoo sa hã:

—Bē ahõm, baad bē esóts karapee —näng mäh.
—Karapee bē awyyd bā, nayyw hē ȳ karēn ȳ bē maher'ood, karapee ȳ weh'ēeh hyb n'aa bē ne-muun —näng mä Eróts kyyh.

⁹ Ti m' sa hã Eróts maher'oot do jawén paa bā, ratsyym kasog kãn mäh. P'aa hēnh mä sagõõh rabahapäh ēnh ramahõm me. Sa pooj jé m' sagõõh bahõm. Ti m' sagõõh bayyw kã kãn tób karapee t'aah yt sooh do pong jó. ¹⁰ Tak'ēp mä ratsebee bong sagõõh rabahapäh bā kã. ¹¹ Ti m' tób gó raba-jēē p'ēē bā kã rabawyyd kãn mä karapee Marija moo gó kã. Ti m' rabehyy b'ēeh tũũ sa taron nu paa me karapee t'aah wē. Ti m' rawehēē kãn ta hã. Ti m' raban'oo däk ta hã ta matym n'aa tak'ēp hanäm doo, ky n'aa gebah doo. K'ãäts tēg gabarēeh do s'ēēb, b'aa tæg buu benyym do s'ēēb in-sijēēn häd näng doo, b'aa tæg buu benyym do s'ēēb miir häd näng doo raban'oo kãn ta matym n'aa. ¹² Ti m' sa s'ēē gó kã P'op Hagä Do maher'oot ranabaaj hõm hyb n'aa Eróts magä doo me, Eróts ramanaher'oot hyb n'aa. Ti m' ta tyw n'aa see me m' rababaaj hõm kãn sa häj n'aa hēnh.

Esit häj n'aa hēnh Joséh rakejēn hõm do panyyg n'aa hahȳȳh

¹³ Ti m' sagõõh ma kamahet'ēēk do ratsyym kasok do jawén paa bā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kasee mä Joséh hã ta s'ēē gó. Ti m' ta s'ēē gó taky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamahũüm wäd karapee t'aah ta ÿŷn daheeh Esit häj n'aa hēnh, t'ĩĩ hēnh bē kejēn hōm hyb n'aa. Eróts mejũũ da resoos karapee t'aah tadaj'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa da Esit bā bē ayyw dó, òm ŷ maher'oot bā kǎ da mabana —näng mā ããs kyyh Joséh hǎ.

14 Ti m' narryw hē Joséh ty gawëej dǎk. Ti m' atsēm né hē Joséh bado dǎk karapee t'aah, ti m' karapee ÿŷn daheeh ratsyym kasog kǎn Esit hēnh hah'ũũm doo. 15 Ti m' Esit häj n'aa bā rabajeej kǎn Eróts bedēp nǎ bā. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod see her'oot do paa kaja dǎk hyb n'aa. Hahŷŷ d' mā P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erih do paah: “ŷ naëej wät tah ŷŷ, Esit bā naa tabanyyh hyb n'aa”, † näng kerih do hǎ.

16 Ti m' Eróts h'yy kadaw'uuh sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do rawadii doo. Ti hyb n'aa tak'ep mā takawajǎǎn. Ti m' tamejũũ mā radej'ëep hyb n'aa Berēnh panang bā, panang nedaa bā na-ãǎj hē, sahõnh hē karepé ajyy pawóp hē ta baab n'aa hedo padëek doo, ti yd jé ta baab n'aa hedoo do na-ãǎj hē. Tii d' tawén d'oo, pawóp dǎg mā ta baab sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do pooj jé rabahapǎh sagõõh karapee henäng do heen n'aa ganyyh doo. § 17 Tii d' né kǎ m' kaja dǎk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod Jeremiij hǎd näng do erih do paa kǎ. Hahŷŷ da paa m' ta kyyh:

† 2:15 Osejas 11.1 § 2:16 Tii d' sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot paa ta hǎ.

18 “Panang Rama** häd näng doo bä naa maa enä tak'ëp ha'oot doo.

Tak'ëp h'yy kat'oon do sa kyyh ji maa napäh da. Rakéw panaa kyyh né hē tii, sa taah p'ãã 'oot doo. Dooch wäd sa taah. Ti hyb n'aa dooch rakarēn bä ta wób rah'yyb enäw bä sa hä”,†† näng kerih doo.

Joséh rababaaj nä do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti m' Eróts dajëp do jawén paa bä, ta s'ëë gó m' ããs kas'ee wät Joséh hä. 20 Hahÿÿ da ããs kyyh ta hä: —As'ëëg g'ëed! —näng mäh. —Mamabaj hōm karapee t'aah ta ÿÿn daheeh Isaraéw häj n'aa hēnh kä. Dejëp karapee maji —näng mäh.

21 Ti m' Joséh bas'ëëg gëet mäh, tado däk karapee t'aah, ti m' karapee ÿÿn daheeh ratsyym kasog kän Isaraéw häj n'aa hēnh hah'ũũm doo. 22 Ti m' Joséh ky n'aa napäh bä Akeraw häd näng do bag'ããs mä Judah häj n'aa†† bä ta yb jawén buuj, eÿÿm mä t'i hēnh tahōm bä kä. Ti m' ta s'ëë see gó P'op Hagä Do ããs maher'oot mä t'i hēnh tanahōm hyb n'aa. Ti hyb n'aa kä m' Isaraéw häj n'aa bód Garirej häd näng doo hēnh mä tabahōm kän. 23 Ta tii bä, panang Nasaréh häd näng do bä rabajeej kän. Tii b' mä kaja kän hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paa P'op Hagä Do ky däng do ky n'aa hä: “Ramaneëēnh da Nasaréh buuj”, näk paa sa kyyh.

** 2:18 Berēnh nedaa bä ti panang Rama häd näng doo. Ti hyb n'aa ta tii bä na-ããj hē sa taah rap'ãã oot, Jeremii ky däng doo da né hē. †† 2:18 Jeremii 31.15 †† 2:22 Judah häj n'aa, Isaraéw häj n'aa bód né hē.

3

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, nu gemuun do paah, Jowāw häd näng do bahôm kân Judah häj n'aa bä tabanawäng hēnh. T'ĩ hēnh mä tamaher'oot maa new'ëe do sa hã P'op Hagä Do kyyh. ² Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hỹ pong jé hawät do ji tabag'ãäs doo. Ti hyb n'aa bë eréd hõm nesaa doo, P'op Hagä Do wë bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jowāw kyyh.

³ Jowāw né hë ti aj'yy ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa hahỹ tabaher'oot noo gó:

“Hahỹỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk
Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,* näng mä takerii
däk do hã.

⁴ Jowāw saroor mä kameer wii s'ëeb, ta pan'aa. Ta baa wyd paa m', ta byyh. Sabakar paa m' tawëh ta tä, mabaa bëeh paa m' ta waa. ⁵ Ti m' hajök Jerusarēnh babuj n'aa, Judah häj n'aa buuj, tamii Joradān nabyy me habong do na-ãāj né hë m' rabahôm Jowāw wë. ⁶ Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradān häd näng doo me.

⁷ Ti m' hajök Pariséw ramaneëenh doo, hajök Saduséw ramaneëenh do na-ãāj hë ta wë, tanu

* **3:3** Isajas 40.3

gemuun doo bä rabana Jowãw bahapäh bä, taky hadoo mä sa hä:

—Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëeh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hä P'op Hagä Do banoo do mahãnh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahãnh? ⁸ Taw'ääts hë pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hõm bä. Bë metäh hanäm do bë moo bok do hä. ⁹ Bë daab yb manä Abaraãm panaa bë hanäk do hä. Bë edoo manäh: “Äã P'op Hagä Do gadoo Abaraãm panaa äã bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bä tahajaa hahÿ pä tawareem bä, Abaraãm panaa rado padäg bä —näng mäh. ¹⁰ —Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëe däk do tabagëem hyb n'aa hadoo tii. Sahõnh hë joom tëeg neaak do tagëew jat da, ti tabaju hõm da —näng mä Jowãw kyyh.

¹¹ Ti m' Jowãw ky hadoo ênh:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me, baad hadoo do wë bë h'yy kawareem do metëe n'aa. Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahãnh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun ÿ patsä bä —näng mäh. —Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũum hyb n'aa. Tëeg hõõ hadoo doo me bë d' tametyy baad tabanãw däk hyb n'aa bë h'yyb tym —näng mäh. ¹² Tsytt hë tabetyn hõm da P'op Hagä Do karën do moo heb'ook doo, tsytt hë ta wób. P'op Hagä Do karën do moo b'ook doo, banãm doo hënh tabetyn hõm, tabanesaa hënh ta wób, aj'yy ta nahëe me tetyn hõm do hadoo tiriig ta bóg mahãnh. Ta joom ag

tiriig tabataa ta tób n'aa yt hã. Ta bóg taju toonh tēeg hõõ me, nadēek doo me —näng mä Jowãw kyyh Kristo ky n'aa hã.

Jesus Jowãw nu gemuun do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' ti noo gó Garirej hãj n'aa bã naa Jesus bawēenh tamii Joradãn hãd näng doo hēnh, Jowãw nu gemuun hyb n'aa. ¹⁴ Ti m' Jowãw geãm paawä, ti m' taky hadoo:

—Hēd n'aa wē ỹ mabana õm ỹ nu gemuun hyb n'aa? Ỹ paawä ti manu gemuun —näng mä Jowãw kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Taw'ããts hē ta tii da dó. Ỹ manu gemuun né hē. Taw'ããts hē ěr bad'oo sahõnh hē ěr hã P'op Hagä Do karēn doo —näng mäh.

Ti m' tii d' taky hadoo do hyb n'aa m', Jowãw nu gemuun kãn Jesus.

¹⁶ Jesus nu kemuun wät do jawén paa bã, nayyw hē tabanyyh tame naa. Tabanä sii hē m' wē kabasēets hõm. Ti m' tahapäh mä P'op Hagä Do Sahee ahyng mä ta wē. Gurii-i bahyng doo da P'op Hagä Do Sahee bahyng. Ta hã m' tabadäng. ¹⁷ Ti m' hỹ pong jé naa tamaa ena kãn P'op Hagä Do kyyh. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—Hahỹ tah ỹỹ, tak'ëp ỹ kamahãn up doo. Baad ỹ h'yy gadajang tan'oo bã —näng mäh.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahỹỹh*

* 4: Gereg kyy me ramaneēenh Nesaa Do Yb, Dijab . “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

¹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahũũm kãn Jesus tabanawäng hënh, rabanabok hënh, Dijab metyy hyb n'aa Jesus. ² Ti m' 40 ta ã noo gó dooh m' Jesus awa bä, dooh m' tawëë bä. Ti jawén mä Jesus basa däk. ³ Tii bä Dijab, ji h'yyb tahet'uuk doo, ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh — mamejõ hahÿ pä rakawereem padëek päw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Doo. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hä had'yyt nado ji bedëp. Sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh hyb n'aa ji bedëb heh'ää† —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab mahũũm kãn Jerusarënh hënh, panang tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo hënh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hënh tabasëek hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

⁶ —P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh — keréd hyy tũũ. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejũũ da ta ããs, baad õm rabahag'ããs hyb n'aa. Õm da ragadoo p'op pä hä a tsyym taganadas hyb n'aa”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh —näng mä Dijab.

⁷ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahÿÿ da na-ããj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”§ —näng mä Jesus.

† 4:4 Dew-Teronom 8.3
Dew-Teronom 6.16

‡ 4:6 Saaw-Mo 91.11-12

§ 4:7

⁸ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë p'op nu däk do jó. Tii b' naa m' tametëeh ta hã sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã hanäng do häj n'aa rabag'ããs doo, sahõnh hẽ hanäm doo, hetsooh do badäk hahỹỹ hã hanäng do na-ãäj hẽ. ⁹ Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sahõnh hẽ ta ti ỹ anoo da a hã, wẽ ỹỹ, tũũ a taron nuu me ỹ mawehëë bä —näng mä Dijab kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ahõm mahãnh ỹỹ, Nesaa Do Yb! —näng mäh. —Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jããm hẽ P'op Hagä Doo, bẽ hagã n'aa, bẽ wehëë. Jããm hẽ ta ti bẽ hyb n'aa jew'yyk, bẽ ky daheeh”, ** näng kerih doo —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' Dijab bahõm kãn Jesus mahãnh. Ti m' ããs rabana, rahag'ããs mä Jesus, ranoo mä ta hã ta waa kä.

Jesus du doo tama metëëk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m' Jowãw nu gahem'uun do radawäts gëët do Jesus ky n'aa napäh bä m', tababaaj hõm kãn mä Garirej häj n'aa hënh. ¹³ Ti m' panang Nasaréh bä tabaym dó jawén paa bä m', takahỹỹd gä panang Kapar-Naũm häd näng doo hënh. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Kapar-Naũm badäk, Seburũn, Napatawi sa häj n'aa bä.†† ¹⁴ Tii da tawén d'oo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa. Hahỹỹ d' paa m' Isajas kyyh:

¹⁵ “Seburũn, Napatawi häj n'aa babuuj,

** **4:10** Dew-Teronom 6.13 †† **4:13** Garirej häj n'aa bód ta ti Seburũn Napatawi sa häj n'aa.

karaj'aa nabyy me, tamii Joradän tamyyj däk hä badäk do buuj.

Garirej sa häj n'aa häd, hajõk do Judah buuj nadoo do rabaj'eenh bä.

16 Ta tii bä, gadagyp do hadoo doo gó habok doo, P'op Hagä Do nahap'ëeh doo,

rahapëë däg kän ta bag ty eh do hadoo doo.††

Dajëb bawät bä habok do sa hä ganä wät ta bag”,§§ näng kerih doo.

17 Ti m' ti noo gó Jesus du do däk tamaher'oot sahõnh hë sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ããs doo. Ti hyb n'aa bë eréd nesaa doo, P'op Hagä Do wë bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Jesus bawät bä m', tabahapäh mä pawóp hë ajyy. Simaw, Peed ramaneëenh doo, ta hÿÿj Än-Deréh daheeh. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hë m' tii. 19 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëëp bë ana, si ÿÿ bë abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bë hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bë hÿÿ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

†† 4:16 Jesus né hë ti ta bag ty eh do hadoo doo. Sa mahang Jesus bawäd wät do hyb n'aa, sa mahang Jesus ma met'ëëg wät do hyb n'aa, rahapëë däk nyy da rabad'oo P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa. §§ 4:16 Isajas 9.1 hä takerii däk tii. P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, ji edëb heh'äät do nahap'ëeh do tii, dajëb bawät bä habok doo. Kristo sa wë kajaa doo, papÿÿj bag ganyyh do hadoo.

²⁰ Ti m' nayyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũũm kǎn mā ta sii.

²¹ Ti bahānh mā Jesus bahapāh ajyy Tsijaag, Jowāw daheeh, Sebedew hād nāng do taah. Marakate gó m' rabat'oonh, sa yb mā sa hata. Karahi m' renām. Ti m' Jesus bats'yyt ta sii rabahōm hyb n'aa. ²² Ti m' nayyw hē m' ragatsēg n'yyh pong hēnh. Ti m' raberéd hōm sa yb, marakate. Ti m' Jesus sii rabahōm kǎn māh.

²³ Ti m' jé pad'yyt hē Garirej hāj n'aa bā, tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do yt hā, Jesus ma metēek māh, tamaher'oot mā sa hā P'op Hagā Do ji tabag'āās do ky n'aa hanām doo. Jé pad'yyt hē m' tabaheso hōm sahōnh hē sa nahēeh. Tabaheso hōm na-āāj hē h'yyb nahejooj padēek do nahēe haj'aa.

²⁴ Ti hyb n'aa, Sirija hād nāng do hāj n'aa bā na-āāj hē raky n'aa napāh mā Jesus mo haj'aa hā. Ti hyb n'aa ramena kǎn ta wē nahēe enāh doo. Hajōng mā ramena do sa nahēeh. Tak'ēp datés do hahoop do ta wób, karap'aar h'yyb nesaa do pahadēek do ta wób, mera do kaj'uun do ta wób, nabong do ta wób. Ta ti sahōnh hē sa nahēe Jesus hahēen hōm māh.

²⁵ Hajōk mā Jesus jawén hah'ũũm. Ta s'ee hēnh naa m' hena ta jawén hah'ũũm doo. Garirej hāj n'aa bā naa m' ta wób, Dekaporis hād nāng do hāj n'aa hēnh naa ta wób, Jerusarēnh bā naa m' ta wób, Judah hāj n'aa bā naa m' ta wób, hēej Joradān hād nāng do tamyyj dāk hēnh naa m' ta wób kǎ.

5

Ky n'aa kedēng do ky n'aa hahyŷh

¹ Ti m' hajōk do ta jawén han'aa do Jesus bahapāh bā m', tabasēek waēe hā m', ti m' tabahyy

sooh. Ti m' ta ma metëek do rabana ta wë, ² ti m' tadu doo tama metëek do sa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

- ³ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hã hë daab na'yyp doo, sa h'yyb gó jããm hë P'op Hagä Do hã daab 'yyp doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee rabahadoo do hyb n'aa.
- ⁴ —Ky n'aa kedëng da jé ha'oot do hah'oop doo, P'op Hagä Do h'yyb en'yym do hyb n'aa da sa hã.
- ⁵ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng kaja hë sa h'yyb mahũũm doo, sa hejój hã h'yy kana'eeh doo. Rawén ky n'aa kedëng, hëej papuuj* P'op Hagä Do ky n'aa enooh do danäh rabahadoo do hyb n'aa da.
- ⁶ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng takarën doo da ji bawät do hã tak'ëp h'yyb pad'ëek doo. Rah'yyb pahadëek do kan'oo däk da sa hã.
- ⁷ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta wób t'yypd mehĩn doo. P'op Hagä Do t'yypd mehĩn da sa hã kä.
- ⁸ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng baad hedoo do had'yyt hë h'yyb enäh doo. Ky n'aa kedëng da tii, rahapäh do hyb n'aa da P'op Hagä Doo sa matym me.
- ⁹ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng h'yyb nyyw gó habok do du n'aa doo. Ta ti hedoo doo ramaneëenh da P'op Hagä Do taah.
- ¹⁰ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da P'op Hagä Do karën do ramoo bok do hyb n'aa rarahejãã do hah'oop doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ

* 5:5 Taw'ãäts hë ji ner'oot Apokarip 21.1.

pong jé bag'ããs do karapee rabahadoo do hyb n'aa da.

11 —Ky n'aa kedëng bëeh, hëp ÿ n'aa bë raky n'aa rejã bã, bë rarahejã bã, daap hë nesaa do bë ky n'aa ran'oo bã. 12 Baad had'op do P'op Hagã Do anoo da bë hã ta sãm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa da bë h'yy gadejah, bë tsebee da, tii d' bë hã radoo bã né paawä! Tii d' né paa sa wahë makû rabad'oo P'op Hagã Do ky n'aa rod sa hã, rarahejãã né paa sa hã —näng mã Jesus.

Jukiir ky n'aa gó, ta bag ky n'aa gó Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jukiir hadoo bëeh, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang.† Jukiir nadah'ëed wäd bã, dooh ji haja bã ji an'oo bã p'aa hënh tadah'ëed däg bã. Tanadah'ëed wäd bã, dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé tabës pé tsab'eep da‡ —näng mãh.

14 —Badäk hahÿÿ hã habong do sa bag hadoo bëeh. Dooh ji haja bã ji jejën bã panang waëë jó badäk doo. 15 Dooh ta bag ji gataa so bã ji waa hood yt hã ji dasooh hyb n'aa. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, sahõnh hë tób yt hã haj'eenh do rabag

† 5:13 Jukiir me ji ty gewuuk ta dab takanarejãã hyb n'aa. Jukiir hadoo P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh do badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang. P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa nesaa do tak'ëp tawén kanah'üüm badäk hahÿÿ bã. ‡ 5:13 Jukiir nadah'ëed wät do hadoo ta hã h'yy ka'eeh do baad naboo bong doo. Baad ji nawäd wäd bã, baad nadoo do ji metëeh tii bã ta wób sa hã. Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, ji aw'oong hõm do hado däk ji tii bã.

enä hyb n'aa. ¹⁶ Ti hadoo ênh bë hä. Bë metäh, rabahapäh hyb n'aa, baad hedoo do bë babok doo, baad hadoo do bë moo bok doo, bë Yb hỹ pong jé hawät do hä raj'aa etsë hyb n'aa kä bë hä rahapäh do hyb n'aa —näng mä Jesus.

Moseses ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hä Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahỹyh

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ ahyng babä ÿ gawats'iik hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ããj hë. Tii d' bë edoo manäh. ÿ wén hyng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ããj hë, takaja däk hyb n'aa, hä ÿ kametëeh hyb n'aa na-ããj hë. ¹⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Wë, badäk hahỹ hëej bawät nä bä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh, sahõnh hë ta hä kerih do kametëeh bä kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ¹⁹ — Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do bód t'aats ky nadaheeh doo, ta wób tama met'ëeg bä ta nemuun raky nadaheeh hyb n'aa, jããm hë ky n'aa nets'äs da ta ti hedoo do hỹ pong jé hawät do tabag'ããs do mahang. Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta wób hä tama met'ëeg bä na-ããj hë, ky n'aa etsä däk tii, hỹ pong jé hawät do tabag'ããs do mahang —näng mäh.

Baad had'op Jesus karën ji bawät do ky n'aa hahỹyh

²⁰ —Baad bë ÿ maher'oot. Baad ub Pariséw red'oo raky daheeh P'op Hagä Do karën do ji hä.

Ti hadoo ênh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti hado né paawä, baad bë nado bä sa bahãnh, dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do karapee bë hado bä —näng mäh.

1. Baad ji bawät sa mahãnh ji da hadoo do hä ji hyb n'aa newëë do hä ky n'aa hahÿÿh

²¹—Bë maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë maküü hä kamejüü doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Nesaa do hä ky n'aa kety däk da jé ta da hadoo do daj'ëep doo”, § näng kerih doo. ²² ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿ bë hä: Jé ta da hadoo do wë kawajãän do sii hë ky n'aa kety däk da. Jé ta da hadoo do ky n'aa rejãä péh, taw'ãäts hë ër wahë n'aa hedoo do raky n'aa etyy tii. Jé “h'yy gatamaa its òm!”, hanäng pé ta da hadoo do hä, p'eets hë tabanesaa hënh, tëëg hõõ gó da tabahoop —näng mäh.

²³—Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do hä mama ejuu bä mahyb n'aa es'ee bä a hä a da hadoo do ganen'aak doo, baad nadoo do ta hä mamoo wät do hyb n'aa, ²⁴ tii bä taw'ãäts hë meréd dó mama ejuu do pan'aa ji ma ejuu do tyng pa. Tii bä ahõm a da hadoo do wë. Mets'ëë òm tahyb n'aa mabaan hyb n'aa, p'aa hënh bë h'yyb enyyw padëëk hyb n'aa. Tii bä maju kä P'op Hagä Do wë mamanaa doo —näng mäh.

²⁵—Taw'ãäts hë nayyw hë mah'yyb enäw a wë kawajãän doo, hyb n'aa jawyk do wë òm tamahüüm bä òm taky n'aa tapaa hyb n'aa paawä. Bë mahõm me, ta hõõ bä, mah'yyb enäw, hyb n'aa jawyk do ji hä ky n'aa etyy do hä, òm taky n'aa tapa

§ 5:21 Esodo 20.13

mahānh. Tii d' manadoo bä, hyb n'aa jawyk do òm tabahaēnh da warahén hã, òm tadawäts gëet hyb n'aa kä. ²⁶ Dooch d' manä bä kä tii bä, sahõnh hē manepaag bä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

2. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do bahānh, ji bawät ÿÿj sa wē ky n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē maa napäh hahÿ kamejũũ doo: “Aã manä ta seeh ÿÿm sii”, ** näng kerih do paah. ²⁸ ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿ d' bē hã: ÿÿnh wē ty gadäk doo, ta sii haÿÿh do hyb n'aa newē däk doo, baad nado däg ta h'yyb tym hã kä. Nesaa do tamoo wäd däg kãn, dooh né ta sii taã bä paawä. ²⁹ A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä a matym mado nyyh. Madawäts hõm. Taw'ääts hē sét a hã hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hēnh òm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahānh. ³⁰ A moo hub hadäk do hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä magakyd hõm a mooh. Madawäts hõm. Taw'ääts hē sét a hã hanäng do kaw'oong hõm, tabanesaa hēnh òm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahānh†† —näng mäh.

3. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do sa bahānh, ji bawät ji ÿÿm wē ky n'aa hahÿÿh

** **5:27** Esodo 20.14 †† **5:30** Dooch Jesus mejö bä ji matym ji ado nä bä, ji moo see ji gakyd hõm bä. Jesus hapäh, ji h'yyb gó naa né hē ti nesaa do ji moo wät doo, ji heg'ääs doo. Tii da tawén her'oot, baad ji hyb n'aa matakëe hyb n'aa nesaa do ji moo nawät hyb n'aa. Dooch masuuj tado bä ta ti hedoo doo, Jesus hanäng péh.

31 —Hahỹỹ da kamejũũ do paah: “Jé ta ỹỹm heréd hõm doo, taw'ããts hẽ taban'oo däk né hẽ ta heen n'aa kerih do ta hã”, †† nãng kerih do hã. 32 Ỹỹ kã, ỹ her'oot hahỹỹ d' bẽ hã: Jé daap hẽ ta ỹỹm heréd hõm doo, ta ỹỹm wadii do hyb n'aa tanado bã, ỹỹnh ta patug nadoo do sii he'ỹỹh do hado däk tan'oo bã ta ỹỹm paah. Aj'yy see gat'ëë däg bã ta ti ỹỹnh, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ỹỹm sii he'ỹỹh do hado däk tii —nãng mäh.

4. Baad ji awäd bã, dooh hyb n'aa tak'ëp ji ky n'aa h'ũũm pé do ky n'aa hahỹỹh

33 —Bẽ maa napäh né hẽ p'ooj ub ër wahë makũũ hã kamejũũ doo: “Maky kahỹỹd manä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã maky däng doo. Mamoo wäd né hẽ ta hã maky däng doo”, nãng kerih doo. 34 Ỹỹ kã, ỹ her'oot hahỹỹ d' bẽ hã: Bẽ ky dëë manä da. P'op Hagä Do bag'ããs do tyng hadoo hỹ pong jé. Ti hyb n'aa bẽ ky dëë manä hỹ pong jé hã, bẽ ehub né hẽ bẽ ky däng do bẽ metëeh hyb n'aa. 35 P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo badäk hahỹ hëëj. §§ Ti hyb n'aa, bẽ ky dëë manä badäk hahỹ hëëj hã, bẽ ehub né hẽ bẽ ky däng do bẽ metëeh hyb n'aa. Bẽ ky dëë manä Jerusarënh panang hã, bẽ ehub né hẽ bẽ ky däng do bẽ metëeh hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ bag'ããs do panang ti Jerusarënh. Ta ma tii. 36 Bẽ ky dëë manä bẽ nuu hã. Dooh ji haj'as pé ji hã hẽ ji ahỹỹd bã. Ji sëen na-ããj hẽ dooh ji haja bã ji ahỹỹd

†† 5:31 Dew-Teronom 24.1 §§ 5:35 Hỹ pong jé, P'op Hagä Do bag'ããs do tyng hadoo. Badäk hahỹỹh, P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo Isaraéw buuj sa hã. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do bag'ããs. Ti né sahõnh hẽ danäh, tahanãng pé tii.

bä. ³⁷ Ti hyb n'aa kä, “ÿÿ” bë noo bä, taw'ääts hē “ÿÿ” né hē bë h'yyb gó. “Doooh” bë noo bä, “doooh” né bë h'yyb gó. Jããm ti bë kyyh. Doooh hyb n'aa tak'ëp bë ky n'aa h'ũũm pé bë metëeh hyb n'aa ta ti bë ehub né hē. Nesaa Do Yb hanaa sahõnh hē ti bahãnh tak'ëp ky n'aa h'ũũm doo —näng mãh.

5. Baad ji awäd bä, dooh ji abaa j bä nesaa do ji tah moo wät do ky n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë maa napäh né hē hahÿ kamejũũ doo: “Ta da hadoo do matym rejãã doo, ta ti mo haj'aa näng do matym na-ãã j j rejãã. Ta da hadoo do tæg see gatëh hõm doo, ta ti mo haj'aa näng do tæg see na-ãã hē j j rejãã”,^{***} näng kerih doo. ³⁹ ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hã: Bë mahũũm manä hyb n'aa jewyk do sa wë nesaa do bë hã moo wät doo, tamoo wät do sãm tagadoo hyb n'aa paawä. Õm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabe-wyyh hyb n'aa. ⁴⁰ Hyb n'aa jewyk do sa wë a da hadoo do õm taky n'aa tapa bä a saroor hyb n'aa, man'oo ta hã a hatsë a hã hadäk do na-ãã j hē. ⁴¹ Õm ramejõ bä sa ma mas'ëed bä raky n'aa jaw'yyk do anoo do pénh, tii bä mamahã j manä ta ti ramejũũ doo. Taw'ääts hē raky däng do bahãnh mas'ëed.†††
⁴² Man'oo a da hadoo do ets'ëë bä a hã. A h'ëed see

^{***} **5:38** Esodo 21.24, Rewitikos 24.20, Dew-Teronom 19.21

††† **5:41** Roma buuj warahén n'aa Isaraéw hä j n'aa bä mejũũ do rahajaa, rakarën bä, ramejũũ Isaraéw buuj rasëet sa ma dawëë péj. Tii d' radoo bä, ramejũũ do bahãnh j j asëet, näng Jesus kyyh. Doooh j j mahã j bä.

a da hadoo do ets'ěě bä tab'aanh doo, man'oo né hě —näng mäh.

6. Baad ji awäd bä, ji majĩ sii hě ji kamahān do ky n'aa hahỹh

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Bě maa napäh né hě hahỹ ramejũũ do paah: “Makamahān a da hadoo doo. Mahyb n'aa wa-reem a majĩ.”^{†††} ⁴⁴ Ÿỹ kä, Ÿ her'oot hahỹ d' bē hā: Bě kamahān bē majĩ. Bě ky n'aa ets'ěě bē hā rejāā doo, ⁴⁵ bē Yb hỹ pong jé hawät do taah né bēeh, bē metēeh hyb n'aa ta tii hā. Bě Yb hỹ pong jé hawät do anoo papỹj bag tapahuunh doo, baad habok do sa hā, baad nabok do sa hā na-āāj hě. Baad habok do rababong bä tabanoo naēng badoos hyb n'aa, baad nabok do rababong bä na-āāj hě. ⁴⁶ Bě gadoo bē ed'oo g'eeh hanām do P'op Hagä Do hanaa, jāām né hě bē kamahān bä bē hā kamahān doo? Dajēer Roma buuj hā ji hepak do taa n'aa, bē ty n'aa ges'yyk doo, ti na-āāj rakamahān sa hā kamahān doo. ⁴⁷ Jāām hě bē wakāān hedoo do bē edēē bä, ta wób bad'oo do bahānh nado bē bad'oo. Jé P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do na-āāj né hě redēng sa wakāān, sa najiis. ⁴⁸ Ti hyb n'aa, taw'āāts hě baad had'yyt hě bē babok, bē Yb hỹ pong jé hawät do baad had'yyt hě tabawät doo da —näng mä Jesus kyyh sa hā.

6

Tamawoob hě hedoo do Jesus ma metēek P'op Hagä Do ji weh'ēeh do ky n'aa hā

^{†††} 5:43 Rewitikos 19.18

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad hedoo doo, P'op Hagä Do karën do bë moo bok bä, taw'ãäts hë bë moo boo bë raj'aa etsë hyb n'aa nado. Baad hedoo do bë moo boo bä bë hã raj'aa etsë hyb n'aa, ti bä dooh bë gado wäd bä hanäm do ta säm bë Yb hÿ pong jé hawät do hanaa.

1. Nyy da ji bad'oo kas'uut do matym n'aa ji an'oo bä do ky n'aa hahÿÿh

² —Ti hyb n'aa kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, magamehã manä torõm-bet, õm ramanatakëë hyb n'aa, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabad'oo doo da panang tyw n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, sa hã ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsë doo me né hë ragado däk ta säm. Dooh ragado wäd bä hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

³ Kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, maher'ood manä ta wób sa hã, ⁴ ta wób ranahapäh hyb n'aa mamasa doo. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, hapäh do ranahapäh bä manoo doo, anoo da a hã ta säm baad hadoo doo —näng mäh.

2. Nyy da ji bad'oo ji ky n'aa ets'ëë bä ky n'aa hahÿÿh

⁵ —Bë ky n'aa ets'ëë bä, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da bë adoo manä da. Panang tyw n'aa kajatsëk bä, hajõk do rababok bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã na-ãäj ti ragen'aak raky n'aa etsëë rabë bä, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hã raj'aa etsë doo me ragado däk ta säm. Dooh ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do

hanaa. Né hup ŷ né hẽ ta ti ŷ her'oot doo. ⁶ Ti hyb n'aa, maky n'aa ets'ẽẽ bã, ajẽẽ suun a tób gawakõ gó, manoo gatsẽẽ däg ta gawakõ, ti bã maky n'aa ets'ẽẽ a Yb, hỹ pong jé hawät do ji nahapäh do hä. Tii bã kä, a Yb hỹ pong jé hawät doo, kejën doo gó maky n'aa etsẽẽ do hapäh doo, anoo da a hä ta sãm baad hadoo doo. ⁷ Bẽ ky n'aa ets'ẽẽ bã, bẽ ky n'aa jebaaj manä bẽ etsẽẽ doo, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabahed'oo doo da. Rah'yy kaha'eeh do maa napäh raky n'aa etsẽẽ doo, hajõng do sa kyyh hyb n'aa red'oo. ⁸ Bẽ ky n'aa ets'ẽẽ pooj jé bẽ Yb hapäh bẽ wẽ badoh doo. Ti hyb n'aa bẽ ky n'aa ets'ẽẽ manä nanäng raky n'aa etsẽẽ doo da.

⁹ —Taw'ãäts hẽ hahỹ ŷ da d' bẽ kyyh bẽ ky n'aa ets'ẽẽ bã:

“Ee, hỹ pong jé hawät doo,
ãã karën sahõnh hẽ õm rahyb n'aa jew'yyk.

¹⁰ ãã etsẽẽ a hä,
sahõnh hẽ mabag'ãäs do nayyw hẽ takajaa hyb
n'aa ãã wẽ.

ãã karën sahõnh hẽ badäk hahỹ ŷ hä habong do
ramoo bok makarën doo,
hỹ pong jé ramoo bok doo da makarën doo.

¹¹ Man'oo had'yyt hẽ ãã waa.

¹² Mamabaan hõm nesaa do ãã moo bok do paah,
ãã mabaan hõm doo da ãã wẽ moo bong do nesaa
doo.

¹³ Man'oo manä nesaa do ãã tah'yyb tatuk.

ãã mamoo n'aa jesu Nesaa Do Yb mahãnh.*

[Õm né ti sahõnh hẽ bagãã had'yyt doo.

* **6:13** Tahajaa na-ãäj hẽ ji erii bã: “ãã mamoo n'aa jesu nesaa do mahãnh.”

Õm né ti hejooj had'yyt doo.

Õm né ti ji'aa etsëe had'yyt doo. Ti né hē. Taw'ääts hēj", näk da bëeh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë wë ramoo boo bä, tii bä bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan da na-ääj hē bë hä. ¹⁵ Bë hyb n'aa manabaan bä nesaa do bë wë ramoo bok doo, tii bä dooh na-ääj hē bë Yb hyb n'aa mabaan bä bë hä nesaa do bë moo bok doo.

3. Nyy da ji bad'oo kas'aah doo me P'op Hagä Do ji weh'ëeh bä ky n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do bë weh'ëeh hyb n'aa bë kas'aah bä, bë metä manä bë h'yy gajëng doo, j'ooj madäk doo me habok doo, ky ken'yym do gó habok do rabahed'oo doo da. Ta ti rah'ÿÿt sa mamets rakas'aah ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hed'oo doo, sa hä raj'aa etsë doo me, ragado däk ta säm sahõnh hē. Dooh ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa, kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh bä, taw'ääts hē mahetsyyd a mamets, mahawug ta syyj buu benyym do a nuu gó ji bahed'oo doo da ¹⁸ kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh do ta wób ranahapäh hyb n'aa. Jääm hē a Yb, hÿ pong jé hawät doo, ji nahapäh do hapäh hyb n'aa. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejën doo gó makas'aah do hapäh doo, anoo da a hä ta säm baad hadoo doo —näng mäh.

Ji ma ky n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë ata manä bë ma takah'ũũm hyb n'aa badäk hahÿÿ bä, kamera hedoo do ji ma rejãã doo bä, ji ma hetõt bä, hets'ëëk do bë tób ranoo eë hõm doo bä bë ma rabets'ëëk hyb n'aa. ²⁰ Taw'ããts hë bë moo boo had'yyt hë ti P'op Hagä Do bë hã takarën doo. Tii bä da bë gadoo da hÿ pong jé ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Hÿ pong jé dooh kamera hedoo do rejã bä ta sãm P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. Ta tii bä dooh tahetõd bä ta sãm, ta tii bä dooh retsëeg bä P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. ²¹ Ta tii d' ÿ wén her'oot, tak'ëp bë kamahãn do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät —näng mäh.

²² —Ji bag hadoo ji matym. Baad tado bä ji matym,† ta bag hado däk sahõnh hë ji hã. ²³ Baad tanado bä ji matym,‡ badagyp hadoo sahõnh hë ji hã. Ti hyb n'aa, ta bag hadoo bë hã hanäng do paawä, badagyp do tado bä, tak'ëp tabadagyp tii bä bë hã.

²⁴ —Dooch hajaa pé pawóp hë ta kariw n'aa sii moo wät pé séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahãn bä, ta see ti takamahãn. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hã. Dooch bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooch bë haja bä P'op Hagä Do hã bë h'yyb däg bä, dajëër hã na-ããj bë h'yyb däng bä —näng mä Jesus.

† **6:22** Ji etsëeh, P'op Hagä Do hã ji h'yyb däk, tahanäng pé né m' ti baad hadoo do ji matym. ‡ **6:23** Ji netsëh, ji ma hyb n'aa ji bawät tahanäng pé né m' ti baad nadoo do ji matym.

25 —Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë hyb n'aa tón had'yyt manä bë babok do hä, bë waa hä, bë eëek do hä, bë saroor hä. Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahānh ti ji edöp doo. Ji saroor bahānh ji. 26 Bë hegãã taw'ëed. Dooch rejoom bä joom tym. Dooch rata bä joom ag sa waa tób n'aa yt hä. Ti hado né paawä, P'op Hagä Doo, bë Yb, anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahān do bahānh bë takamahān. 27 Tak'öp bë hyb n'aa newë had'yyt né paawä, dooch bë haja bä bë aboo dawöd bä ta tii da —näng mäh.

28 —Hëd n'aa bë hyb n'aa tón bë saroor bë pad-edëek do pan'aa hä? Bë hegãã tabawä n'aa ts'ooh joom banäng bä hawäng doo —näng mäh. —Dooch né paawä ramoo boo bä, dooch né paawä sa saroor rages'yyb bä, 29 Saromāw saroor anyyw né paawä, gabar'ëeng né paawä, ti bahānh tabanām ti tabawä n'aa ts'ooh. 30 Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hä, nayyw hë tsawyy jëng do hä, ji gatang do hä, dooch g'eeh ti bahānh baad ub tabahag'ããs bëeh? Tanoo né da bë hä bë saroor. H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hä baad bë h'yy kana'eeh? 31 Ti hyb n'aa kä, bë hyb n'aa tón manäh. “H'ëed g'ee d' äã awa? H'ëed g'ee d' äã eëek? H'ëed g'ee d' äã dadäk?”, bë an'oo manäh. 32 P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hä h'yyb padëek doo. Bë ti dooch tii d' bë adoo bä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do hapäh bë wë bedoh doo. 33 Taw'ãäts hë pooj jé baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'ããs do hä, baad hedoo do ji hä takarën do hä na-ãäj hë. Tii bä kä, tanoo da bë hä sahōnh hë bë wë bedoh doo. 34 Ti hyb n'aa kä, naga hë bë hyb n'aa tón manä

bë pooj jé hawät do hä. Jat'iip hadoo na-ãäj hë ti anäng ji h'yy katón doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë jati pé bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo.

7

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nadoo do hä bë ky n'aa ety manä had'yyt hë ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa bëëh. ² Tii d' ÿ wén edoo, ta wób bë ky n'aa etyy doo da, bë da P'op Hagä Do ky n'aa etyy. Ta wób bë ky n'aa etyy do pénh, ti pénh da P'op Hagä Do ky n'aa etyy da bëëh.

³—Hëd n'aa mamatakëë b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng? ⁴ Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ÿ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bä a matym gó hanäng doo? ⁵ J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa haeh do a matym gó hakëë doo. Tii bä da mabahapäh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —näng mäh.

⁶—Bë an'oo manä awaar hä tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo. Bë da regës. Bë an'oo manä too yb hä majoor gabarëëh do perora häd näng do s'ëëb. Ratsab'eep da bë majoor* —näng mä Jesus.

* **7:6** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé apäh: Bë ky kahüüm manä P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do bë maher'ood bä kanar'ëën do maa nanewëë do sa hä. Sa hä ji ky kahüüm bä, ji rarahejää da tii bä. Awaar ji tegës do hadoo tii. Sa hä ji ky kahüüm bä panyyg hanäm do ky n'aa, raty n'aa ges'yyk da tii. Too yb majoor gabarëëh do tsab'eep do hadoo tii.

Ji ky n'aa etsēē do ky n'aa hahỹỹh

⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ets'ēē, tii bā P'op Hagā Do anoo bē hā. Bē esóts, tii bā bē aw'yyt da.† Bē naēēj tób noo bā naa, tii bā da ta danāh noo gas'ēēs.‡ ⁸Jé hetsēē doo, gadoo da P'op Hagā Do hanaa. Jé hesoos péh, taw'yyt P'op Hagā Do hanaa. Jé tób noo bā naa naēēnh péh, tób noo kas'ēēs da ta hā P'op Hagā Do hanaa —nāng mäh.

⁹—Pāw bē t'aah ets'ēē bā ta waa, pä bē anoo g'eeh ta hā? ¹⁰Tah'ỹỹb bē hā tets'ēē bā ta tā, aw'yy g'eeh bē anoo ta hā? Dooh. ¹¹Nesaa do moo heb'ook do né paawā bēēh, baad hadoo do bē heno bē taah hā. Ti bahānh bē Yb hỹ pong jé hawāt do anoo da baad hadoo do ta hā hetsēē do hā.

¹²—Ti hyb n'aa kã, sahōnh hē bē bad'oo do hā, bē moo boo ta wób sa hā baad hadoo doo, bē karēn do bē hā ramoo bok doo. Tii d' tahanāng pé P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do hā, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do hā kerih doo —nāng mā Jesus.

Ta tyw n'aa ky n'aa gó Jesus ma metēēk hỹ pong jé ji bahōm do ky n'aa hahỹỹh

¹³Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Noo maeh ta tyw n'aa, maeh ta tyw n'aa bane-saa hēnh, ji karejãã doo hēnh hahōm doo. Hajōk maeh doo me hah'ũũm. Ti hyb n'aa, taw'ããts hē bē majēē suun noo nad'ēēd is do hadoo doo me P'op Hagā Do wē, ji edēb had'yyt doo hēnh ji tamahũũm

† **7:7** Baad ji hyb n'aa matakēē ji ky n'aa etsēē do hā tahanāng pé m' tii bē esóts bā bē aw'yyt. ‡ **7:7** Ji ky padäg had'yyt hē P'op Hagā Do hā ji etsēē doo, tahanāng pé m' ti tób noo bā naa ji naēēnh doo.

doo. ¹⁴ Noo manad'ëed its, manad'ëed its ta tyw n'aa ji edëb had'yyt doo hënh hahõm doo. Dooh tahajõõ bä ta ti ta tyw n'aa haw'yyt doo —näng mäh.

Rababok do hä ji h'yy ganäng sa hä ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä, P'op Hagä Do ky n'aa rod oow bë rawanadii hyb n'aa. B'éé anyyw is do hadoo kawanajãän do hadoo da rababok bë mahang. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, sa h'yyb gó, tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo tii. ¹⁶ Ramoo bok do hä, raher'oot do hä na-ãäj hë bë da h'yy genäh sa hä, joom ag hä ji bahapäh do hadoo joom ÿÿn hä. Dooh ji awyyd bä uwa ag sasëng tëeg hedoo do hä. Dooh na-ãäj hë ji awyyd bä wiigo ag hetëk do hä. ¹⁷ Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag. Joom seeh, baad nadoo doo, ta hënh hënh ta ag hahõm, dooh baad hadoo do ta ag. ¹⁸ Joom baad hadoo doo, dooh teag bä baad nadoo doo. B'aa p'yyim näng doo, dooh tahaja bä baad hadoo do teag bä. ¹⁹ B'aa baad nadoo do heaak doo, ji agëem, ji tëeg hado däk tii bä. ²⁰ Joom ag hä bë hapäh doo da ta ÿÿn, ti hadoo da, ramoo bok do hä, rababok do hä bë da h'yy genäh P'op Hagä Do ky n'aa rod oow sa hä —näng mäh.

²¹ —Dooh sahõnh hë “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, ÿ ramaneëënh doo, hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do karapee rabahadoo da. Jãäm hë Yp ÿ hÿ pong jé hawät do karën do moo b'ook doo, ta bag'ãäs bä tagadoo. ²² Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, hahÿÿ da hajök do sa kyyh hä

ÿÿ: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, a kyy gó nado g'eeh a ky n'aa ãã baher'oot? A kyy gó nado g'eeh karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do ãã habëë hõm? A kyy gó nado g'eeh hajõng ãã pehuunh doo?”, nãk da. ²³ Tii bã kä, hahÿÿ da da kÿh ÿ sa hã: “Dooch noo gó bÿ ÿ hapëë bã. Bÿ anã matym ÿÿ gó naa, nesaa do moo heb'ook doo!”, nãng da kÿh ÿ sa hã.

²⁴ —Ti hyb n'aa kä, hahÿ kÿh ÿ maa newëë doo, ky daheeh doo, aj'yy h'yy ganãng do hadoo, tababang bã, pä banãng bã, ta tób tatamaa sooh do hadoo. ²⁵ Adots né paawä naëng, tamii agyyb né paawä ta tób hã, bah'ood ahëm né paawä ta hã, dooh tatÿ hyy bã, tababang bã ta tób tu n'aa baad tabejÿh do hyb n'aa. ²⁶ Kÿh ÿ maa newëë doo, ky nadaheeh doo, aj'yy h'yy gatamah do hadoo, hood jó ta tób tatamaa sooh do hadoo. ²⁷ Adoos naëng, ag'yyp tamii ta tób hã, bah'ood ahëm ta hã. Tii bã tabatÿ hyng. Sahõnh hÿ takarejãã ta tób —nãng mãh.

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bã sahõnh hÿ ta ti taher'oot doo, maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mã tama metëek do hã. ²⁹ Rawén meuuj bong mã tama metëek mã hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Sa ma matÿg, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetÿk do rama metëek doo da nahado m' tii.

8

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' waëë bã naa Jesus bahyng bã kä hajõk mã had'aa. ² Ti m' aj'yy rog manahuuh do ana mã ta

wë. Ti m' tabahyy häng mä ta taron nu paa me, ti m' taky hadoo mä Jesus hä:

—Wahëh ÿ n'aa, —näng mäh —makarën bä tii, mahajaa né hë nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

³ Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hë kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kän mäh.

⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahõm jajé naga hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo doo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, õm has'oo däk do baad sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus ta hä.

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hä h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' panang Kapar-Naũm häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä, Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa see ana kän ta wë, ta karom Jesus masa hyb n'aa. ⁶ Ti m' Jesus hä taky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —tak'ëp karom ÿ nahëë näng. Ti asooh tób hënh. Doo tahaja bä tawäd wäd bä. Tak'ëp tabahoop —näng mä warahén.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ääts hë. T'ĩ hënh ÿ bahõm ÿ bahaso däk hyb n'aa —näng mäh.

⁸ Ti m' warahén wahë n'aa ky hadoo:

—Wahëh ÿ n'aa, hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its a hã, tóp ÿÿ gó mabajëë suun hyb n'aa. Taw'ããts hë babä naa mamejũ ta nahëë hã, tii bä karom ÿ bahas'oo däk da. ⁹ Tii d' ÿ wén edoo, ÿ na-ããj né hë ÿ ky daheeh wahëh ÿ n'aa ramejũ do ÿÿh. ÿ na-ããj hë warahén ÿ n'aa ÿ mejũ, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejõ bä, “Ahõm”, ÿ noo bä, ahõm né hë. Ta see ÿ mejõ bä “Ana”, ÿ noo bä, ana né hë. Karom ÿÿ ÿ mejõ bä, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bä, ÿ taky daheeh né hë* —näng mä warahén kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus hyb n'aa meuunh mä warahén her'oot do tamaa napäh bä. Ti m' taky hadoo hajök do ta sii han'aa do hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hã ÿ h'yy ka'eeh do hahÿ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo do h'yy ka'eeh do hadoo. ¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hë naa rabena da hÿ pong jé hawät do bag'ããs doo bä ratsebé do jäm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa Abaraãm, Isak, Jakóh sa sii. ¹² Ti nuuj jé, pooj jé kats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa paawä, kaw'oong bong da ta w'oo hã, gadagyp doo bä. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëëj däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

¹³ Ti m' warahén hã Jesus ky hado kãn:

—Abaaj hõm. Mah'yy ka'eeh do hyb n'aa metsëë do ÿ moo wät —näng mäh.

* **8:9** Hahÿÿ da warahén hanäng pé taker'oot do hã: “ÿ mejũ do ÿ raky daheeh doo da, õm karom ÿ nahëë ky daheeh da, dawëë naa né paawä mamejõ bä.”

Ti m' ti noo gó né hē ta karom bahas'oo dāk.

Jesus nahëe sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Peed tób bã Jesus bajëe suun bã, tahapäh mä Peed mayyn hasooh doo. Oom ta hã. ¹⁵ Ti m' Peed mayyn moo hã tamoo däng, ti m' nayyw hē oom keréd hõm. Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' tamoo wäd däk Jesus waa.

¹⁶ Tug bã kä m', ramena ta wē hajök karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek doo. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do tahebëe bong, ta ky haj'aa. Nahëe enäh do ahub padëek mä Jesus an'oo bã. ¹⁷ Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa:

“Ãã tedëeb wät ãã h'yyb nahejoonh do mahãnh.
Tado hõm ãã nahëeh”, näng paa Isajas.†

Jesus sii hawät do karën do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' hajök do ta w'oo hã kat'aa do Jesus bahapäh bã kä, taky hadoo mä tama metëek do sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyjé —näng mäh.

¹⁹ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see ky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —õm ÿ hadaa had'yyt hē mahahõm hënh —näng mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ãäk péh —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus sii hawät do see ky hadoo ta hã:

† 8:17 Isajas 53.4

—Õm da ÿ hada. Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wë ÿ bahag'ããs hyb n'aa. Tadjep jawén paa bä kä, ÿ dakä jèng jawén paa bä kä òm ÿ bahadaa kån —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo, dejep do hadoo doo, dakëe sa da hadoo doo —näng mäh. —Õm tii, ÿ mahadaa —näng mä Jesus.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Tii kä, Jesus gatsëg so kån marakate gó, karaj'aa tamyyj jé rabatsëg hõm hyb n'aa. Ta sii m' ta ma matëg ragatsëg tooj kån. ²⁴ Ti m' nanyw hë m' bah'ood bana kån tak'ëp. Tewëep mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä. Jesus mä aã sooh ti nuuj jé. ²⁵ Ti m' ta ma matëg ramebëe nyh, ti m' raky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! Æã medëeb! Èr da ag'yyp! —näk mäh.

²⁶ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Kanahën d'os hë ub h'yy ka'eeh do bëeh! —näng mäh.

Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

²⁷ Ti m' tak'ëp rameuuj bong bä m' raky hadoo:

—Ny hadoo do aj'yy ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed h'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' karaj'aa tamyyj jé, Geras buuj sa häj n'aa bä rakajaa bä kä, pawóp hë ajyy mera doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do ramamuun

Jesus. Kamag pä gó naa m' rabana. Tak'öp rakawajãän do hyb n'aa, dooh m' t'ĩ hēnh tabēs péh. ²⁹ Ti m' tak'öp mä sa kyyh:

—H'ëed makarēn ãã wë, P'op Hagä Do T'aah? P'op Hagä Do ky däng do ji tarejãã do pooj jé makarēn ãã marejãã? —näk mä mera do sa kyyh.

³⁰ Hajõng mä too yb dawë péj habëëh. Sa waa rabahe'aa tii bä. ³¹ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëe too yb hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ãã mahabëë nä bä, man'oo ãã bajëë pëe too yb hä —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë anäh! —näng mä Jesus sa hä.

Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kån ajyy sa hä hanäng do paah, too yb hä m' rabajëë pä kån. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëēnh tame wajapēm doo hēnh, tame m' rakejäg bëēnh. Ti m' t'õp mä rapehäs. ³³ Ti m' too yb hagã n'aa rawaj'aa jëk panang hēnh. T'ĩ hēnh ramaher'oot mä sahõnh hē rahapäh doo, ajyy karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do paa sa ky n'aa na-ããj hē. ³⁴ Ti m' sahõnh hē panang buuj rabana Jesus rabaheg'ãäs hyb n'aa. Ti m' Jesus rabahapäh bä m', rabetsëë ta hä tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa.

9

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus gatsëg sooh marakate gó, ti m' ta panang hēnh, karaj'aa tamyyj jé tabatsëg hõm. ² Ti

m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hã, taky hadoo nawät do hã:

—Mahyb n'aa tón manäh, tah yÿ. Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hõm —näng mäh.

³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raky hadoo sa h'yyb gó:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejää hahÿÿ hã —näk mä sa h'yyb gó.

⁴ Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa nesaa do bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh. ⁵—Nyy da nahejooj bë hã? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëëg g'ëëd, awäd däg”, ji noo bä? ⁶ Hÿÿ kä da, —näng mäh —bë bahapäh hyb n'aa yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, y hajaa sa h'yyb gó hanäng do nesaa do y ado hõm bä, y haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hã taky hadoo:

—As'ëëg g'ëëd, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hã.

⁷ Ti m' tabas'ëëg gëët, ahõm kãn mä ta tób hënh.

⁸ Sahõnh hë hap'ëëh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hã raj'aa etsë, ta ti hadoo do hejój ajyy sa hã tabanoo do hyb n'aa.

Matew häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' n'aa Jesus bahõm bä kä, tabahapäh Matew häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky

gabuu j dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Matew bas'ëëg gëët, ahõm kån mä ta sii.

¹⁰ Ta jawén, Matew tób bä Jesus bawëh bä m', hajõk dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëëh doo,* ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'ooh do na-ããj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. ¹¹ Ti m' Pariséw rabahapäh bä ta tii, rabeaanh Jesus ma matëg sa hä:

—Hëd n'aa bë ma matëg bawëh dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũũm ta wë. ¹³ Taw'ããts hë baad bë hyb n'aa newë nyy da P'op Hagä Do hanäng pé hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó ta her'oot do hä: “Dooch rama ejuu do had'yyt hë tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëën sa hä, rat'yyd mehĩn sa da hadoo doo”,† näng kerih doo.

Ti m' Jesus ky hado kån:

—Dooch ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëënh hyb n'aa.

* **9:10** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kahepak do rabataa. Ta see pé noo gó ta ti dajëër n'aa gahed'aak do rawedii sa wakãän. Ta bahãnh ragahëën dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa. † **9:13** Osejas 6.6

ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa.†

Jesus hã reanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg rabana Jesus wë, ti m' reanh ta hã:

—Ta see pé noo gó ããh, Pariséw na-ããj hë, noo kanawa doo me ãã weh'ëeh P'op Hagã Doo. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bä rahyb n'aa tón do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bä. Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratayy kãn§ —nãng mäh.

¹⁶ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Dooch ji gas'yyp bä päãn papuuj bãh me saroor säg noo eh doo. Tii d' ji adoo bä, papuuj bãh tsawyy däg bä, ta säg tanes'ëem, kawah'oob hõm tii bä. Ti bahãnh tanoo ee däk tii. ¹⁷ Ti hadoo né hë uwa bëë hã. Dooch ji gedu bä uwa bëeh papuuj hegãn sooh do pan'aa ta hood b'ée byy säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egãn so bä, ta hood säg ganabãh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kä karejã kãn —nãng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó. Uwa bëeh egãn so bä, ta hood

† **9:13** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä. § **9:15** Hahÿÿ d' Jesus hanãng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratayy bä. Sa mahang Jesus badoh bä, tii bä da ratayy kãn.

papuuj keh'ũũs nã. Tii bã uwa bëeh, ta hood na-ãaj hẽ dooh takarejã bã** —nãng mã Jesus.

ÿ̃nh has'oo dãk do ky n'aa, karapee h'yy ganã dãk do ky n'aa daheeh hahÿ̃h

¹⁸ Ti m' ta ti Jesus baher'oot nã bã, aj'yy hyb n'aa jawyk doo, Judah buuj sa wahẽ n'aa see ana Jesus wẽ. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy hãng ta wẽ. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Tok ÿ̃ h'yy gakog hõm —nãng mãh. —Ti hadoo né hẽ b'ëep si ÿ̃, ta hã moo dëe, tii bã da tok ÿ̃ awãd dãk da p'aa hẽnh —nãng mãh.

¹⁹ Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahõm kãn ta sii. ²⁰ Tamahõm me m' ÿ̃nh nahëe nãng do ta jó gadãk hẽnh tabana ta wẽ. Majyyw mã ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badãk. Ti m' ta jó gadãk hẽnh mã tabana ta wẽ, Jesus saroor noo hã m' tamoo dãng. ²¹ Tii d' tawën d'oo mã ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hã ÿ̃ moo dëe bã, ÿ̃ d' ahub dãk tii bã”, nãng mã ta h'yyb gó.

²² Ti m' Jesus ty kaw'õõd dãk ta wẽ, ti m' taky hadoo:

—Eÿ̃m manãh, tok ÿ̃ —nãng mãh. —Õm has'oo dãk, P'op Hagã Do hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa —nãng mãh.

Tii bã kã m', nayyw hẽ tabahas'oo dãk.

²³ Ti m' Jesus kajaa bã m' hyb n'aa jawyk do tób bã, tabajëe suun bã m', tabahapãh bã m' man-arapëw hadoo do ragamehÿ̃h doo, séd dó m' rarãb bã rabë bã, ²⁴ taky hadoo mã sa hã:

** **9:17** Dooh ji mekuuj bã papuuj tama metëek do ji h'yyb paa me, tahanãng pé ti panyyg gó teh'ũũm doo.

—Bë anäh! Karapee dooh tadajëb bä. Aỹh tii —
näng mäh.

Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. ²⁵ Ti m' hajök do
raban'yyh tan'oo bä do jawén paa bä, Jesus bajëë
suun tób gawakõ gó, ti m' karapee tamoo maso
däk, ti m' nyyw mä karapee bas'ëëg gëët. ²⁶ Ti m'
jé pad'yyt hë m' ta ti häj n'aa bä rapanyyg enä hõm
kän mä ta tii bä tamoo wät do ky n'aa.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahỹh

²⁷ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä, pawóp
hë ajyy ty temaa bok do ta jawén rabana. Ti m'
rageëj bong. Hahỹ da m' sa kyyh:

—Mat'yyd mehĩn ãäh, Jesus, Dawi panaa!†† —
näk mäh.

²⁸ Ti m' ta tób gó tabajëë suun bä m', ty temah do
rabana ta wë, ti m' Jesus beanh sa hã:

—Bë ky daheeh g'eeh ỹ haja bä bë ty enä padëëk
doo? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ỹ. ãã ky daheeh né hë, Tak'ëp Hyb N'aa
Jawyk Doo —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus moo däng sa matym hã, ti m' taky
hadoo:

—Bë heso padäg, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa —
näng mäh.

³⁰ Ti m' nyyw hë m' p'aa hënh mä rabahapëë
padëëk. Ti m' Jesus ge'ỹm sa hã ranaher'oot hyb
n'aa sa hã tamoo wät doo. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób sa hã —näng mäh.

†† **9:27** Dawi panaa rawén maneëenh, ti né hë ti sa hã P'op Hagä
Do p'ooj ub taky n'aa eno wät do hyb n'aa.

³¹ Ti m' ta ky geām né paawä m', jé pad'yyt hē rapanäk Jesus moo wät do ky n'aa.

³² Ty temaa bok do paa ratsyym kasog sii hē m', ramanaa Jesus wë aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ner'oot doo. ³³ Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hōm jawén paa bä, aj'yy er'ood däg kän p'aa hēnh. Hajök do t'ĩ hēnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—DooH noo gó hapäh pé hahÿ hadoo pé Isaraew buuj mahang —näk mä sa kyyh.

³⁴ Pariséw kä m' raky hadoo:

—DooH. Karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebé karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' sahōnh hē sa panang bä Jesus bewäd nä. Sa tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa hanäm doo. Sahōnh hē hedoo pé sa nahëë Jesus hahëen hōm mäh. ³⁶ Ti m' hajök do tabahapäh bä, tat'yyd mehĩn mä sa hã. B'éé hagä n'aa tamah do hadoo mä ta hã. Hajōng baad nadoo do rahoop. DooH rad'oo péh, dooh masa pé sa hã. ³⁷ Ti m' panyyg gó m' tamaher'oot mä ta ma matëg sa hã. Hahÿ d' mä ta kyyh:

—Hajōng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa^{††} —näng mäh. ³⁸ —Ti hyb n'aa taw'ãäts hē joom danäh hã, P'op Hagä Do hã, bë ky n'aa ets'ëë tamejō nä ta wób joom hã ramoo bok hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

^{††} **9:37** Hahÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hã h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hã her'oot do pan'aa.

10

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejũũ do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Jesus naëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hã karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, sahõnh hë hedoo pé sa nahëë rahehëënh hõm hyb n'aa naãj hë. ² Hahỹỹ m' 12 tamejũũ do sa häd: Simaw mäh, Peed ramaneëënh doo. Ta jawén mä Ænderéh, Simaw hỹỹj. Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo. ³ Ta jawén Pirip, Batoroméw, Toméh, Matew (Roma buuj hã Judah buuj rahepak do gedaag n'aa paah), Tsijaag Aw-Pew t'aah, Tadéw, ⁴ Simaw Serot, * Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majĩ hã.

⁵ Ti m' Jesus mejũũ ta wób sa panang hënh rabahõm hyb n'aa. Hahỹỹ d' mä tamejũũ sa hã:

—Bë ahõm manä Judah buuj nadoo do wë. Bë ajëë pä manä Samarija buuj sa panang bä. ⁶ Taw'ãäts hë Isaraéw buuj sa h'yyb gó dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do wë bë ahõm, b'éé kanapëë bong do hadoo do sa wë. ⁷ Bë mahõm me hahỹ panyyg bë maher'ood sa hã: “Edaa däk hỹ pong jé hawät do ji tabag'ãäs doo”, näk da bë kyyh. ⁸ Taw'ãäts hë sa nahëë bë hahëënh hõm, dejëp do ragenä bong bë an'oo bä, rog manahuuh do sa nahëë bë ado hõm, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã

* **10:4** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejũũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩ Roma buuj sa wë. Dooch rakarën bä Roma buuj mejõ bä sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩ do ramaneëënh Serot . Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw, rawén maneëënh “Simaw Serot”.

padëek do bë hebëë hõm. Bag hënh ÿ ban'oo däk bë hã ta ti bë bahajaa hyb n'aa. Ti hyb n'aa bag hënh bë masaa sa hã. ⁹ Dooh d' bë mahũũm pé ta sãm hadoo péh. ¹⁰ Dooh d' bë mahũũm ta hood hadoo péh, tatu hadoo péh, bë tsyym suun see hadoo péh, bë saroor see hadoo péh. Dooh bë mahũũm pé ÿ wén näng, moo bok do sa hã ramoo bok do sãm ji banoo do hyb n'aa. Bë masa do bë hã ranoo da bë wë badoh doo.

¹¹—Panang bä bë kajaa bä, bë esóts jé ky en'yym doo, bë gad'oo doo. Tii bä ta ti hedoo do tób bä bë ayyw panang bë beréd hõm bä kä. ¹² Ta tób bä bë ajëë pä bä, bë ky n'aa edëë ta yt hã haj'eenh doo. ¹³ Ta tii bä haj'eenh do ky en'yym do rado bä, hanäm gó bë ragado bä, bë ky n'aa edëng do aym da sa wë. Hanäm gó bë raganado bä, bë ado hõm sa hã bë ky n'aa edëng do paah. ¹⁴ Bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ããts, ta ti tób bä naa, ta ti panang bä naa bë tsyym kasok bä.† ¹⁵ Baad bë ÿ maher'oot. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj, Gomoha panang buuj ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã.‡ Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

† **10:14** Tii da Jesus mejũũ rabad'oo, dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg panang buuj raky nadaheeh doo, panang buuj rabahapäh hyb n'aa. ‡ **10:15** Dooh Sodoma, Gomoha panang buuj ramaa newë bä baad hadoo do Róh sa hã tamaher'oot do paah. Jesus ma matëg hyb n'aa jewyk Róh bahãnh, ti hyb n'aa sa kyyh maa nanew'ëë do ta bahãnh ragadoo da nesaa do ta sãm. Sodoma panang buuj ragadoo do bahãnh ragadoo ti ta sãm nesaa doo.

16 —Sa mahang bë ŷ mejũũ b'ée tabanas'aa mahang habëeh do hadoo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë baad bë matakä sa hä, aw'yy matakëe do hadoo. Taw'ãäts hë na-ãäj hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahũũm sa mahang bë aboo bä. Hanäm gó bë aboo sa wë, gurii-i bawät do hadoo. § 17 Baad bë kanä sa mahãnh. Bë da rahaëënh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó bë da rahewyyh. 18 Hëp ŷ n'aa bë da ramahũũm sa wahë n'aa wë, hëej bagä n'aa sa wë na-ãäj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ŷ n'aa bë her'ood kãn da tii bã sa hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ãäj hë, raky n'aa napäh hyb n'aa këh ŷ n'aa. 19 Bë ramoo maso däg bã, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do pan'aa hä, nyy da bë her'oot do hä. Ti noo gó kan'oo däk da bë hä bë her'oot do pan'aa. 20 Bë nado ti noo gó her'oot doo. Bë Yb hÿ pong jé hawät do Sahee er'oot da bë her'oot do hä —näng mä Jesus.

21 Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng doo, ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hä. Sa taah da h'yy kawereem sa yb wë, sa ÿÿn wë. Rahaëënh da sa yb sa ÿÿn ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. 22 Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãän da bë wë hëp ŷ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hä ÿÿ, tadajëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. 23 Panang s'ee hënh bë rarejã bã, bë

§ 10:16 Judah buuj sa hä aw'yy kamatakëe. Gurii-i kaja hë ta h'yyb tamahũũm sa hä.

kejën hõm panang s'ee hënh. Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Bë bahajaa do pooj jé panang haw'ãäts hë Isaraéw häj n'aa bä bë moo bok bë ÿ mejüü doo, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

²⁴ —Dooch ma kametëek do ta ma matëg bahãnh tado bä. Dooch na-ãäj hë sa karom sa kariw n'aa bahãnh rado bä. ²⁵ Sa ma matëg hajaa do pénh ma kamet'ëek do rahaja däg bä kä, taw'ãäts hë ratsebé. Sa kariw n'aa pénh sa karom rahyb n'aa jewyg däg bä kä, taw'ãäts hë ratsebé. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé ti ta tii: ÿÿh, bë wahë n'aa hadoo doo, “Beresebu,** karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa” ÿ ramaneëej bä, ti bahãnh tii bä bë da raky n'aa rejãä karapé haa bë bahadoo do hyb n'aa. ²⁶ Tii d' radoo né paawä bë hä, bë jeÿÿm manä sa hä. Sahõnh hë ta wób nahapäh nä doo, sahõnh hë sa hä kejën doo, ta jawén rabahapäh da. ²⁷ Ta wób ramaa napäh bä bë hä ÿ her'oot doo, sahõnh hë maa napäh bä bë her'ood. Kaja hë bë ÿ hesëenh doo, tak'ëp bë her'ood da sahõnh hë ramaa napäh hyb n'aa. ²⁸ Bë jeÿÿm manä ji maji ji daj'ëep do hä. Jããm né ji hub rahajaa radaj'ëep. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä. Taw'ãäts hë bë jeÿÿm P'op Hagä Doo. Ti ti hajaa tarejãä ji hub ji h'yyb tym na-ãäj hë tabanesaa hënh. ²⁹ Pawóp hë taw'ëed taah, kanahën d'os hë rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sa see dajëp pé bë Yb hÿ pong jé hawät do nan'oo bä. ³⁰⁻³¹ Ti hyb n'aa bë eÿÿm manäh. Hajõng taw'ëed takamahãn do bahãnh bë P'op Hagä Do kamahãn. Sahõnh hë ji sëen sii hë P'op Hagä Do

** **10:25** Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

betsén. Baad ji tabahag'ããs ÿ hanäng péh —näng mäh.

³² —Kéh ÿ n'aa najejën pé ta wób sa hä, ÿ na-ããj hē dooh ÿ ky n'aa jejën bä ta tii, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó. ³³ Kéh ÿ n'aa jejën péh, ÿ na-ããj hē da ÿ ky n'aa jejën tii d' ênh, Ee hÿ pong jé hawät do matym gó.

³⁴ —ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyww gó badäk hahÿÿ hä habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë ÿ an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë edoo manäh. Ti hyb n'aa nado ÿ wén hyng. Wawëë hē ÿ bahyy wät do hyb n'aa ta wób rakamajĩ da ta wób sa wë. ³⁵ ÿ ahyy wät do hyb n'aa, ajyy wób rah'yy kawereem da sa yb wë. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, sa toog wób rah'yy kawereem da sa ÿÿn wë, sa takaanh wób rah'yy kawereem da sa mayyn wë. ³⁶ Tii bä da sa wakãän sa tób yt hä haj'eenh do sa majĩ däg da.†† ³⁷ ÿ bë kamahän do bahänh bë yb, bë ÿÿn bë kamahän bä, dooh bë haja bä hëp ÿ hata bë do bä. ÿ bë kamahän do bahänh bë taah, bë toog bë kamahän bä, dooh bë haja bä hëp ÿ hata bë do bä. ³⁸ Jé hëp ÿ n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bä, h'yyb nahedoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bä hëp ÿ hata tado bä. ³⁹ Jé badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä tak'öp kamahän doo, dooh da tanu dëë bä P'op Hagä Do wë. Hëp ÿ n'aa, hä ÿ taky daheeh do hyb n'aa dajëp péh, baad tabawäd had'yyt da P'op Hagä Do wë.

†† **10:36** P'op Hagä Do ky n'aa rod Mika häd näng do kyy gó Jesus beh'ũm ta ti taheer'oot doo. Mika 7.6 hä takerii däk sa hä hē né hē sa wakãän kamajĩ do ky n'aa. Rawén kamajĩ, Jesus hä h'yy kana'eeh do rah'yy kawereem ta hä h'yy ka'eeh do wë.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Jé bë gadoo doo, ÿ na-ããj né tagadoo. ÿ gadoo doo, hã ÿ mejũũ do tagadoo. ⁴¹ Jé P'op Hagä Do ky n'aa rod gadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa ta her'oot do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa ta ky n'aa rod hã tanoo do pénh ta sãm. Jé ta da hadoo do gadoo doo, baad hawät do ta da hadoo do bahadoo do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa baad hawät do hã tanoo do pénh ta sãm. ⁴² Jé naëng dagäp do hanyy is pé hanoo pé hahÿ hyb n'aa sakog is do see hã tabeëek hyb n'aa, hata ÿÿ tabahadoo do hyb n'aa, ta ti tagadoo né hẽ da baad hadoo do ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

11

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reaanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bä kä 12 hedoo do ta ma matëg hã tamaher'oot doo, tatsyym kadoo mä tii b' naa, panang haw'ãäts hẽ Garirej häj n'aa bä, panyyg hanäm do tama metëek hyb n'aa. ² Ti m' Křisto moo wät do radawäts gëet bä Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa napäh bä, tamejũũ mä ta ma matëg Jesus wë rabahôm.

³ Hahÿÿ da bë eaaj Jesus hã —näng mäh: “Õm né hẽ tii, P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wë hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —näng mä Jowãw nu gahem'uun doo.

⁴ Ti m' Jowãw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bë ahôm nä, bë maher'ood Jowãw hã hahÿ bë maa newëe doo, hahÿ bë bahapäh do na-ããj hẽ:

⁵ Ty temah do paah, rahapëë padëek. Nabong do paah, aboo padëek p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëek p'aa hënh. Nabuuj gatamah do paah, ramaa napëë padëek. Dejêp do wób genä bong ȳ an'oo bä. P'op Hagä Do panyyg hanäm do na-ãäj hë kaher'ood däk kas'uut do sa hã. ⁶ Ky n'aa kedëng da jé ȳ moo wät do hyb n'aa, ȳ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bä hã ȳ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bē her'ood Jowāw hã —näng mä Jesus kyyh Jowāw nu gahem'uun do mejũũ do sa hã.

⁷ Ti m' Jowāw mejũũ do rababaaj hõm bä kä, hajõk do hã Jesus her'ood kãn Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—H'ëed ti bē heg'ãäs paa tabanawäng hënh? Jawii bah'ood ahëm do g'eeh bē heg'ãäs? ⁸ Ti tanado bä, h'ëed ti bē heg'ãäs t'ĩĩ hënh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadäk do bē heg'ãäs t'ĩĩ hënh? Doo. Saroor ky n'aa gebah do dadäk do dooh raboo bä tabanawäng bä. Sa wahë n'aa tób hanäm doo gó rababok tii. ⁹ Ti tanado bä, h'ëed ti bē heg'ãäs t'ĩĩ hënh? P'op Hagä Do ky n'aa rod bē heg'ãäs? Ȳy. Ti né hë ti bē heg'ãäs. P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh tii.* ¹⁰ Ta ti né hë ta ti aj'yy ky n'aa näng do P'op Hagä Do kyy kerih do hã. Hahỹỹ da ta ky n'aa: “Ȳ mejũũ da panäk ȳ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyw däk hyb n'aa a pooj jé”†, näng kerih doo.

¹¹ —Né hup ȳ né hë hahỹỹ her'oot doo: Badäk hahỹỹ bä habong do sa mahang, dooh Jowāw

* **11:9** P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh Jowāw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panäg n'aa tabahadoo do hyb n'aa. † **11:10** Marakijas 3.1

bahānh nu gadäk pēh. Ti tahado né paawä, hỹ pong jé hawät do bag'ääs do karapee hedoo do sa mahang, jāām hē hyb n'aa sakog its né paawä, Jowāw bahānh tanu gadäk hỹỹ kä. ¹² Jowāw nu gahem'uun do du doo noo gó naa tanu gemuun doo, da hē kä na-ääj hē, hỹ pong jé hawät do bag'ääs do tak'ēp takah'ũũm. Tak'ēp ta wób h'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹³ Jowāw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ääj hē raher'oot mä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa, takajaa do pooj jé. ¹⁴ Bē gado bä, bē gadoo né hē hahỹ bē ŷ maher'oot doo: Jowāw né hē ti Eriij, kajaa da P'op Hagä Do ky dāng do paa† ta kyy kerih doo gó. ¹⁵ Jé karēn pé ŷ her'oot do tamaa newē bä, taw'ääts hē tahyb n'aa matakēē.

¹⁶ —Nyy gó da ŷ baher'oot da, da hē badäk hahỹỹ hā habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? Hahỹ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ēēh do ramas'uunh do hadoo. Hahỹỹ da karepé wób sa kyyh ta wób sa hä: ¹⁷ “Raketēē do pud n'aa äā gamehỹỹh bē tsebé hyb n'aa paawä, dooh masunh do bē as'ääw bä. Tii bä dājēp do heen n'aa äā wareem, masuuj gó bē h'yy ketón hyb n'aa paawä. Ti na-ääj dooh bē karēn bä. Dooh h'yy katón gó bē masuuj bä”, näk karepé ta wób sa hä. ¹⁸ Ti hadoo né hē da hē habong doo —näng mäh. —

† **11:14** P'op Hagä Do ky n'aa rod Marakijas häd näng do erii wät do hā P'op Hagä Do ky dāng, Mesijas kajaa do pooj jé Eriij kajaa da. P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do ti Eriij makũũh. Dooh Eriij Jowāw hā takas'ee bä. Dooh tii d' tahanäng pēh. Eriij makũ bawät do paa hadoo Jowāw bawäd wät. Ti hyb n'aa Jowāw né hē ti Eriij Jesus wén her'oot.

Tabad'op hē ji raky dahé bä. Jowāw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëëb mahÿÿnh do teëg bä. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagä Do tah'yyb en'yym. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahüüm mä tii”, näk sa kyyh Jowāw ky n'aa hā. Dooh Jowāw ragado bä. ¹⁹ ÿÿ kä, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ eëëk, ÿ awa. Ti hyb n'aa ÿ ramaneëënh, tahawaa, heëëk do men, dajëër gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis. Æã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hē tii, ÿÿh, Jowāw na-ãäj hē h'yy gan'yyh doo. Æã ma met'ëëg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hā takametä däk tii —näng mä Jesus.

²⁰ Ta wób sa panang bä tapehuuj wät do bahānh Korasīn, Betsaj-Da häd enäh doo bä Jesus pehuuj wät. Ti hado né paawä dooh rah'yy kawereem bä ta ti panang häd enäh do buuj. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa tapaa mä sa hā. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

²¹ —Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hā Korasīn, Betsaj-Da panang buuj. Hajōng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidōn häd enäh doo bä ÿ pehuuj wäd bä paawä rababong noo gó bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hā rat'yyd kamehīn paawä, P'op Hagä Do hā rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan doo, hejooh doo, rapadadäg däg paawä, rehaa paawä sa nuu hā tēëg ooj rat'yyd kamehīn do heen n'aa. ²² Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahōnh hē badäk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidōn buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sām bahānh P'op Hagä Do banoo da bë hā nesaa

doo, bë t'yyd kamanehĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa.

²³ —Bëeh, Kapar-Naũm panang buuj, hỹ pong jé has'ëek do bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hẽnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bã. Panang Sodoma häd näng doo bã ỹ pehuuj wäd bã paawä rababong noo gó bë mahang ỹ pehuuj wät doo, da hẽ ti badäk nä paawä panang Sodoma. § ²⁴ Bë ỹ maher'oot hahỹh: Sahõnh hẽ badäk hahỹ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehĩn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mä Jesus.

²⁵ Ti noo gó kä m' Jesus ky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hã ỹ j'aa etsë. Sahõnh hẽ hỹ pong jé, badäk hahỹ hã hanäng do na-ããj hẽ mabag'ããs. Majejën hahỹ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëek do sa mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hã, baad h'yy ka'eeh pé hã. ²⁶ Ta tii da magen'aak Ee —näng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo:

—Sahõnh hẽ Ee banoo ta hejój hã ỹỹ. Dooh baad hapäh pé ỹỹh, P'op Hagä Do T'aah. Jããm né Ee hapäh ỹỹh. Dooh Ee, P'op Hagä Doo, baad hapäh péh. Jããm né ỹỹh, ta T'aah hapäh. Jããm né hẽ sa hã ỹ metëeh do hapäh Ee —näng mäh.

²⁸ Ti m' taky hado kãn:

§ **11:23** Da hẽ ti badäk nä paawä panang Sodoma Jesus wén näng, rat'yyd kamehĩn do hyb n'aa paawä. Tii bã, dooh p'ooj ub P'op Hagä Do gawatsiig bã paawä sa panang.

—B'ëöp wë ÿ sahõnh hë bëeh, hakaaj padëek do hedoo doo, h'yy ketón do hedoo doo, tii bã da ÿ anoo bë kameh'ãäk hyb n'aa. ²⁹ Kaja hë hëp ÿ mahũüm. Hanãm gó ÿ bawät sahõnh hë sa wë. Dooh ÿ h'yy kasabé bã. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë bë ky dahé ÿÿh. Taw'ãäts hë bë ma kamet'ëëg hã ÿ bë hapäh doo. Tii bã da bë baw'yyt da bë h'yyb kameh'ãäk doo, bë h'yyb näw. ³⁰ Nahejooj bë hã ÿ ma metëek doo. Tahajaa bë ky dahé bã. Nahejooj bë ÿ mejũ doo —näng mä Jesus kyyh.

12

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', Saab hã m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. As'aah mä ta ma matëg, ti hyb n'aa m' tiriig ag mä rateh'yypp rabawa hyb n'aa. ² Ti m' rateh'yypp do Parisëw wób rabahapäh bã, raky hadoo Jesus hã:

—Mahegãã! Dooh a ma matëg raky dahé bã ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã. Saab hã ramoo bok —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë ner'ood bã g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bã?

⁴ Dawi ajëë suun mä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' ta hataa daheeh rabawa pãw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã hatoonh doo, jããm hë né paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa. Dawi dooh rahaja bã paawä rawa bã ta ti pãw. ⁵ Dooh bë ner'ood bã g'eeh ër

ky n'aa jaw'yyk do hã, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa ky n'aa? Saab hã ramoo bok né paawä ta tób n'aa yt hã, dooh P'op Hagä Do ky n'aa tapa bä sa hã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh doo, rahajaa Saab hã ramoo boo bä. ⁶ Hÿÿ kä, baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do tób n'aa ky n'aa jawyg né paawä, ti bahãnh hyb n'aa jawyk do kajaa bë mahang.* ⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Dooch rama ejuu do had'yyt tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hã rat'yyd mehĩn sa da hadoo doo”,† nãng kerih doo. Bë hapëe bä paawä nyy d' tahanãng pé ta tii, dooh daap hë bë ky n'aa ety bä paawä nesaa do hã moo nahadoo doo. Dooch daap hë bë ky n'aa ety bä paawä ma matëk ÿÿ. ⁸ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hë ti Saab ky n'aa hã mejũ doo —nãng mä Jesus Pariséw sa hã.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kado kãn. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh tabajëe suun. ¹⁰ Ti yt hã m' tabasooch aj'yy moo gadóm doo. Ti m' ta wób rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa, Jesus ky nadaheeh do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa m' rabeaanh ta hã:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo Saab hã ji haso däg bä nahëe nãng doo? —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

* **12:6** Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Jesus her'oot. Ky n'aa jawyg né paawä P'op Hagä Do tób n'aa, ti bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Ti hyb n'aa tahajaa tan'oo bä ta ma matëg tiriig ag ratehyyb bä Saab hã. † **12:7** Osejas 6.6

—Bë mas'ãã b'éé tadëë hyy bä t'õp gadarong doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nã bä, Saab hã né paawä? ¹² Ji masããh ji kamahãn do bahãnh tak'ëp ji kamahãn ji da hadoo doo! Ti hyb n'aa ër ky n'aa jaw'y'yk do anoo né hë baad hadoo do ji moo wäd bä Saab hã —näng mäh.

¹³ Ti m' aj'yy hã kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mäh, baad däg mä ta moo kä. Hahup doo, ta moo see hado däk. ¹⁴ Ti m' nayyw hë m' Parisëw raban'y'yh. Ti m' rahyb n'aa newëë mäh, kaner'oot mäh, nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

¹⁵ Jesus h'y'yb hap'ëeh mä rakarën radaj'ëep doo. Ti hyb n'aa ta s'ee hënh tabahõm kãn. Hajõk mä ta jawén hah'ũũm. Ti m' sahõnh hë sa mahang habong do nahëë enäh do sa nahëë tasog hõm mäh.

¹⁶ Jesus ky ge'y'ym mä sa hã ranaher'oot hyb n'aa ta ky n'aa ta wób sa hã. ¹⁷ Tii d' tawén mejũũ, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'ood wät do paa kametä däk hyb n'aa ta hã. Hahỹỹ da tii, P'op Hagä Do kyyh Isajas erii wät do paah:

¹⁸ “Hahỹ karom yỹ, yỹ asëew däk doo, yỹ kamahãn doo.

Baad yỹ h'y'yy gadajang ta wë.

Yỹ anoo da Sahé yỹ, ta h'y'yy gó tabawät hyb n'aa.

Tamaher'oot da sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do hã

nyy da yỹ bad'oo baad had'op rabahadoo hyb n'aa matym yỹ gó.

¹⁹ Dooh da taky gedag bä. Tak'ëp nado da ta kyyh. Dooh da tak'ëp ter'ood bä hajõk do sa mahang.

20 Baad hadoo doo me da tagadoo sa h'yyb gó nahejoonh doo.

Doo da tahajěẽw bã h'yyb nahed'oo doo.

Tii da tabad'oo da sa hã baad had'op do j'aa ketsë bã kã nesaa do hã tan'oo bã.

21 Ta hã badäk hahỹ hã habong do radaab yyp, rabadëp hyb n'aa nesaa do mahãnh.”†

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahỹh

22 Ti m' ramanaa mã Jesus wë aj'yy karap'ar h'yyb nesaa do hadäk doo, ty tamah doo, ner'oot doo. Ti m' Jesus habëë hõm karap'ar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do paah. Ti m' aj'yy er'ood däg kãn p'aa hënh. P'aa hënh mã tabahapëë däk.

23 Hajök doo, ta ti hap'ëeh doo, rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Hahỹ g'eeh Dawi panaa P'op Hagä Do Ky Däng Doo? —näk mäh.

24 Ti m' reanh do Pariséw ramaa napäh bã, raky hadoo:

—Beresebu, karap'ar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti hỹ tabahebë karap'ar h'yyb nesaa doo! —näk mã sa kyyh.

25 Jesus hapäh mã sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hë —näng mäh. —Panang buuj sa hã hë rah'yy kawereem bã, sa wakãan na-ããj hë sa hã hë rahyb n'aa wareem bã, sahõnh hë kahäj jëng tii bã —näng mäh. 26 — Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hã kã. Ta daaj hë

† 12:21 Isajas 42.1-4

takahabëë bä, ta hä hë paawä ti tah'yy kawareem däk. § Te hub tado bä paawä ta tii, nanyw hë tabahëej jëë paawä Nesaa Do Yb bag'ããs doo. ²⁷ Bë her'oot doo da tado bä, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bä paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy daap bë menyyh do hyb n'aa bë her'oot do hä. ²⁸ P'op Hagä Do Sahee hejój gó né hë ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ããs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hä —näng mäh.

²⁹ —Panyyg see gó bë ÿ metëeh: Doo aj'yy hejooñh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä tahajaa ta ma tado hõm bä. **

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa do P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabehüüm tii bä tan'oo bä. ³¹ Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät do P'op Hagä Do mabaan né paawä, ta hä ji ky n'aa rejãã do P'op Hagä Do mabaan né paawä na-ããj hë ji hä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä P'op Hagä Do Sahee ky

§ **12:26** Jesus wén her'oot ta tii, Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó tabahebë karap'aar h'yyb nesaa do rahe'oot do hyb n'aa. Nesaa Do Yb häd see ti Beresebu. ** **12:29** Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

n'aa rejãã pé kä. ³² Jé Aj'yyy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejãã péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejãã pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä. Badäk hahÿÿ bä rababok nä bä, ta jawén na-ããj hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bä tii —näng mäh.

³³ —Joom baad hadoo do tado bä, baad ta ag. Baad nadoo do tado bä joom, baad nado na-ããj hë ta ag. Ta ti ÿ wén her'oot, joom ag hä ji bahapäh joom ÿÿn. ³⁴ Aw'yyy p'yym näng do taah hadoo bëëh! Baad nadoo do bëëh. Ti hyb n'aa dooh bë haja bä baad hadoo do bë her'ood bä. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né ji her'oot. ³⁵ Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. ³⁶ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë ta sãm baj P'op Hagä Do banoo noo gó da, P'op Hagä Do matym gó ji kawoom da sahõnh hë ji her'oot do paa daap hadoo doo. ³⁷ Baad tado bä ji her'oot do paah, dooh P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bä nesaa do hä. Baad tanado bä ji her'oot do paah, ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy da nesaa do hä.

Pariséw ramejũũ Jesus pahuunh sa matym haj'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mä raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —ãã karën ãã bahapäh mapahuunh doo, ãã matym haj'aa†† —näk mä sa

†† **12:38** Sa hä Jesus dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. Ti hyb n'aa rakarën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, Jesus rametyy hyb n'aa.

kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Da hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hã rahyb n'aa eréd hõm ta see hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ỹ ramejũũ ỹ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa. Doo da ỹ metä bä sa hã. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hã kametëeh. ⁴⁰ Tamawoob hẽ adëb bä, tamawoob hẽ ta äh, tah'ỹyb yb wog gó Jonas basuun doo da, ti hadoo, tamawoob hẽ adëb bä, tamawoob hẽ ta äh, ỹyh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do bakëë da k'ãäts gó. ⁴¹ Niniwéh buuj raky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó da hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Jonas maher'oot noo gó, rat'yyd kamehĩĩn nesaa do ramoo bok do hã. Nesaa do reréd hõm. Jonas bahãnh ỹ ti hỹyh. Ti hado né paawä, dooh bë t'yyd kamehĩĩn bä nesaa do bë moo bok do hã, dooh bë eréd bä, ti hyb n'aa né hẽ Niniwéh buuj bë da raky n'aa tapaa. ⁴² Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ỹynh, da hẽ badäk hahỹỹ hã habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ỹ ti hahỹ bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bä hahỹyh —näng mä Jesus kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa ahõm wäd bä ta mahãnh, tabanawäng hënh taba-

hew'ëët, ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä. ⁴⁴ Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaa j hõm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hã, tóp ÿÿ hënh”, näng. Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, dooh ta yt hagä péh, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hã. ⁴⁵ Tii bä tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hã kä. Ta hã hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hã kä nesaa doo kä. Tii da né da bë hã kä, bëeh, nesaa do moo heb'ooh doo^{††} —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' hajök do hã Jesus maher'oot nä bä ta ÿÿn kajaa, ta wakãän sii hë m'. Ta w'oo hã m' rababë däk. Rakarën paawä ta sii raber'oot. ⁴⁷ Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hã:

—A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hã rabab'ëeh. Rakarën mä õm rasii er'oot —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' her'oot do hã Jesus ky hadoo:

—Jaa ti ëën, jaa ti wakãn haa? —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' teheet mä ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—B'ëeh hahÿÿh, ãn ÿ hedoo doo, wakãn haa hedoo doo —näng mäh. ⁵⁰ —Sahõnh hë Ee hÿ pong jé hawät do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakãn haa hadoo, ti né hë ãnh ÿ hadoo, ti né hë ëën hadoo —näng mä Jesus.

^{††} **12:45** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Tak'ëp ta bahãnh nesaa doo kä sa hã, Jesus raganadoo do hyb n'aa.

13

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hē Jesus banyyh tób bā naa, ti m' karaj'aa hēnh tabawēēnh. Ta nabyy me tabahyy sooh. ² Hajōk kata b'ēēh ta hā. Tī hyb n'aa m' marakate gó tagatsēg sooh. Hajōk doo m' ayyw b'ēēh ta takēēn hā. ³ Ti m' hajōō m' tama metëek mā sa hā panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym.
⁴ Tatsawyh hōm joom tym. Joom tym tatsawyh hōm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ēēd rabajóh jēng. ⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt hē tabahadoo do jó. Kanahēn its k'ãäts tii bā. Tī nanyw hē taganyyh, kanahēn d'os do k'ãäts ta h'yyb. ⁶ Tabajuu bā nanyw hē tatsawyy jēng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajäk sasēng kóm banāng bā. Sasēng gajewāng bā kā, dooh tawēē wäd bā. ⁸ Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bā. Taganyyh, baad tabawāng, baad tabeaak. 100 nuu me tabejoom do bahānh tabeag kän baad tabadoo bā kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahānh tabeag kän ta tym wób. 30 nuu me tabejoom do bahānh tabeag kän baad tabadoo bā kajäk do ta tym wób kā —nāng mā Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaheer'oot.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karēn pé ÿ her'oot do tamaa newē bā, taw'ãäts hē tahyb n'aa matakēē —nāng mäh.

¹⁰ Ti m' ta ma matēg rabana Jesus wē ti m' rabeanh ta hā:

—Hëd n'aa mamaher'oot sa hã panyyg ky n'aa me? —näk mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do hỹ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa hã, ta wób sa hã dooh. ¹² Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hã ta h'yy ganäng doo. Baad tabahapëë kãn tii bä. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën had'os doo.*

¹³ Rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä m', dooh m' ramaa napëë bä, dooh m' tagah'ood bä sa hã. Ti hyb n'aa né hë ÿ wén her'oot sa hã panyyg ky n'aa me. ¹⁴ Sa hã kametä däk hahỹ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erii wät do paa P'op Hagä Do kyyh Judah buuj sa hã:

“Bë maa newë had'yyt hë né paawä, dooh da tagah'ood bä bë hã.

Bë hegãã had'yyt hë né paawä, dooh bë h'yy ganyy bä.”

¹⁵ “Ta ti ÿ wén her'oot Judah buuj sa ky n'aa hã”, näng mä P'op Hagä Do Isajas hã,

“Dooh rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do hã, hajõõ nuu me raky nadaheeh do hyb n'aa.

Sa nabuuj ragetsëë hõm do hadoo.

Raty gatsëë däk sa matym ranahapäh hyb n'aa.

Tii d' tanado bä paawä rahapäh né paawä, ramaa napäh né paawä,

* **13:12** Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hã.

h'yy kadewuung né paawä,
 wë ÿ rah'yy kawereem né paawä hã ÿ rah'yy
 ka'eeh hyb n'aa.
 Tii d' radoo bã paawä ÿ h'yyb wareem paawä baad
 rababok hyb n'aa kã.”†

¹⁶ Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Ky n'aa kedëng bëeh, bë matym kã rahapäh
 do hyb n'aa, bë nabuuj kã ramaa napäh do hyb
 n'aa. ¹⁷ Né hup ÿ né hë hahÿ bë hã ÿ her'oot doo:
 Rababong noo gó, hajök P'op Hagä Do ky n'aa rod
 makũũh, hajök baad habok do makũũh, rakarën
 paawä raheg'ããs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë
 bã. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë
 doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mä Jesus
 ta ma matëg sa hã.

¹⁸ Ti m' taky hadoo:

—Bë maa newë nyy d' tahanäng pé joom tym
 parar'aah do panyyg: ¹⁹ P'op Hagä Do bag'ããs do
 hã rah'yy ganenä bã ta ky n'aa ramaa newëë bã, tii
 bã Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb tym gó kejoom
 do hadoo doo. Joom tym ta tyw n'aa me takajäk
 hadoo do tii. ²⁰ Joom tym pä banäng bã kajäk
 doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, h'yy
 gadajaa gó gad'oo doo. ²¹ H'yy gadajaa gó ragado
 né paawä, nyyw hë rah'yy gejë hõm, joom kóm
 nanäng nä do hadoo sa hã. Hejooonh do kametä
 bã sa hã, sa hã rarahejã bã na-ããj hë P'op Hagä
 Do panyyg metëëk doo da rababok do hyb n'aa,
 nyyw hë rah'yy gejë hõm. ²² Joom tym sasëng ma-
 hang kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë

† **13:15** Isajas 6.9-10

do wób. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hã ji bawät do hã.† Dajëër hã, sa ma ji tawadii do hã rahyb n'aa h'ũüm. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hedo padëek tii. ²³ Joom tym baad tabadoo bä kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, P'op Hagä Do panyyg hã h'yy gah'oot doo. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 100 nuu me, 60 nuu me, 30 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo do tii — nãng mã Jesus.

Jawii tiriig mahang joom danãh majiĩ hejoom do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mã sa hã. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa: Ti awät aj'yy joom tym baad hadoo do ta gëew gó hejoom doo. ²⁵ Tii kä, sahõnh hë raba'ÿÿh bä, ta majiĩ bana. Jawii tym tatsawyyh mã tiriig mahang. Ti tabahõm kãn. ²⁶ Ti tiriig tym ganyyh. Ti tiriig ag ganyyh bä, raty gepëë kãn jawii mahang tabahëë däk. §

²⁷ Ti joom danãh karom rabahõm ta wë, ti raky hadoo ta hã:

—Kariw n'aa, —nãk —baad hadoo do joom tym mabejoom wät. N'yy hënh naa jawii ta mahang ganyyh doo? —nãk sa kyyh.

† **13:22** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. § **13:26** Jawii hadoo rawén hapäh, taneaak do hyb n'aa. Tiriig ti heaak doo.

28 Tii bä sa kariw n'aa ky hadoo sa hä:
 —Majě ŷ see tii, ti tsawyh häng doo —näng.
 Ti ta karom rabeaanh:
 —Makarěn äã asog hōm jawii? —näk mäh.

29 —Dooh —näng sa kariw n'aa. —Jawii bë basok bä, tiriig tēeg wób bë asog hōm ta mahang —näng. 30 —Na mabēē dó tiriig mahang, tiriig ji bataa bä kä. Tiriig ag ji bataa noo gó ŷ mejũũ da tiriig ag hat'aa do sa hä, jawii pooj jé rasiip, ta natuu hä ramaw'yyd däk hyb n'aa ji ajuu hyb n'aa. Tii bä ŷ mejũũ tiriig ag rabataa, joom tób n'aa yt hä rabenäm —näng joom danäh ta karom sa hä —näng mä Jesus panyyg gó tabeh'ũũm.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metēeh hahỹỹ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

31 Ti m' panyyg see ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahỹỹ da ta kyyh:

—Joom motaad häd näng do tym nad'ēed is do aj'yy ejoom do ky n'aa hadoo, hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. 32 Jääm nad'ēed its né paawä motaad tym bë joom tym mahang, ji waa ty gamabuuj see bahãnh tabawäng. P'op tanu däk. Tii bä kä, taw'ēed batooj kãn ta hä kä** —näng mäh.

33 Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahỹỹ da ta kyyh:

—Pãw makuj n'aa ŷỹnh ado däk doo, hajōng tiriig s'ēeb mahang tamekuuj däk do ky n'aa hadoo hỹ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Baad ŷỹnh

** 13:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metēeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'ũũm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'ũũm.

bajõõts däk, baad takamekuuj wät bä kä sahõnh hẽ tiriig s'ëëb mahang†† —näng mäh.

³⁴ Sahõnh hẽ ta ti Jesus her'ood wät sa hã panyyg ky n'aa me m'. Sahõnh ta her'oot do sa hã, panyyg ky n'aa me né hẽ m' tamaher'oot. ³⁵ Tii da tawén d'oo hahỹ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erii wät do paa kametä däk hyb n'aa:

“ÿ maher'oot da panyyg ky n'aa me.

ÿ maher'oot da sa hã badäk hahỹ tadu dahäng do noo gó naa kejën wät do paah.”††

Jesus maher'oot nyy d' tahanäng pé jawii joom mahang hawäng do ky n'aa hahỹh

³⁶ Ti m' hajök do hã Jesus kedëë hõm. Ti m' tób gó tabajëë suun mäh. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë ti m' raky hadoo:

—Nyy d' mahanäng pé jawii joom mahang hawäng do panyyg n'aa hã? —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom tym baad hadoo do hejoom doo, ÿh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo. ³⁸ Joom banäng bä, badäk hahỹh hã habong doo. Joom tym baad hadoo doo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee. Jawii, Nesaa Do Yb karapee. ³⁹ Joom danäh maji, jawii tym tsawyyh doo, Dijab tii. Tiriig ag rabataa noo gó, badäk hahỹh hã ji bawät do gawatsig hõm noo gó tii. Tiriig ag taa n'aa, ääs tii. ⁴⁰ Jawii rasok doo da, tëëg hõõ gó kadawäts toonh do hadoo da,

†† **13:33** Pāw makuj jé pad'yyt hẽ tiriig s'ëëb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hẽ badäk hahỹh bä P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd däg da. †† **13:35** Saaw-Mo 78.2

badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig hõm noo gó.
⁴¹ Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do mejũ da ta ääs rasog hõm hyb n'aa tabag'ääs doo bā naa sahõnh hē nesaa do wē ji tah'yyb tatuk doo, nesaa do ji moo wät hanoo doo, sahõnh hē nesaa do moo heb'ook doo na-ääj hē. ⁴² Tēeg hõõ gó, tak'ëp haju doo gó da radawäts toonh tii. Aoot da tii bā. Sa tēg kamegēej padēek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa. ⁴³ Tii bā da baad habok do tak'ëp rakawehēē dāk da sa Yb bag'ääs doo bā. Papÿÿj bag dāk doo da, hanäm do sa hä. Jé karēn pé ÿ her'oot do tamaa newē bā, taw'ääts hē tahyb n'aa matakēē —näng mä Jesus.

Tak'ëp ji karēn do hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do panyyng n'aa hahÿÿh

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tak'ëp ky n'aa gebah doo, joom banäng bā kejēn kēē do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Tak'ëp ky n'aa gebah do aj'yy see baw'yyt joom banäng doo bā. Ti p'aa hēnh tajeh'aa kēē. Tii bā, sahõnh hē tabesēem hõm ta wē hanäng doo, tak'ëp tah'yy gadajang do hyb n'aa. Tii kā, ta ma paa sām me tametsēē joom banäng doo, ky n'aa gebah do bakēē bā —näng mäh.

⁴⁵ —Aj'yy hetsē doo, hesām doo, tak'ëp nu gabarēeh do perora häd näng do hesoos do ky n'aa hadoo na-ääj hē hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. ⁴⁶ Perora tak'ëp hetsooh doo, ky n'aa gebah do tabaw'yyt bā kā ta ti hedoo do hes'ēem do sa wē, tabahõm, tabesēem hõm sahõnh hē ta ma ta

wë hanäng doo. Tii kä ta säm me tametsëë perora tak'ëp hetsooh doo. §§

Karahi panyyg n'aa gó Jesus eh'ũüm do hỹ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karahi me tah'ỹyb rames'aak do ky n'aa hadoo na-ãäj hë, hỹ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa. Karaj'aa me radatu karahi. Hajõng hedoo pé sa mo haj'aa. ⁴⁸ Ramo haj'aa enäh bã kä, rej'ooj nä kãn ta takëen hã. Ahyy t'oonh mäh. Tii bã arook gó rabataa rasëew hõm doo. Baad nadoo doo, ji nawëh doo, radewäts bëenh tii bã. ⁴⁹ Ti hadoo da badäk hahỹ hã ji bawät do gawatsig hõm noo gó ããs rabad'oo da. ããs rabana, tii bã rasëew hõm da badäk hahỹ hã habong doo. Tsyt hë rabasëm da nesaa do moo bok doo, P'op Hagä Do karën doo da habok do sa mahãnh. ⁵⁰ Tii kä tëeg hõõ gó, tak'ëp haju doo gó radewäts bëenh da nesaa do moo bok doo. A'oot da tii bã. Sa tég kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus eanh mäh:

—Bë maa napäh sahõnh hë ta ti ỹ her'ood wät doo? —näng mäh.

—ãã maa napäh —näk mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

§§ **13:46** Hahỹ d' tahanäng pé pawóp hadoo do panyyg gó Jesus eh'ũüm doo: P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa ji ky n'aa napäh bã, dooh ji hyb n'aa p'eed wäd bã pooj jé ji wë hanäng doo. Dooh ji hyb n'aa hũüm wäd bã badäk hahỹ bã ji karën doo, tak'ëp hetsooh do hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa ji karën do hyb n'aa.

—P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do ma mehetäk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa hä na-ääj hē ma kamet'ëög wät doo, tób danäh ta tób bä naa ky n'aa gebah do manyyh do hadoo ta wób hä tametëeh hyb n'aa. Ta gawakō gó naa, aj'yy manyyh ky n'aa gebah do tenäm do paah. Ky n'aa gebah do papuuj hedoo do tamanyyh ta mahang, ky n'aa gebah do pooj nä ta mahang*** —näng mäh.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg gó tama metëek doo, tatsyym kado kän ta tii bä naa. ⁵⁴ Ti m' panang tabawäng do paa bä takajaa bä, ta du doo mä tama metëek tób panang bä hasooh do P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hē. Maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mä tahe'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hēnh naa hahÿ aj'yy tah'yy ganäng doo? N'yy hēnh naa ta hejój tamapehuunh doo? —näk mäh. ⁵⁵ —B'aa bäh gaheh'öök do t'aah nado ti hahÿÿh? Marija nado ta ÿÿn? Tsijaag, Joséh, Simaw, Judas nado ta wakään? ⁵⁶ Sahõnh hē ta änh, bä ab'ëeh er pa. N'yy hēnh naa tahapäh doo, ta hejój? —näk mä tabawäng do babuj n'aa sa kyyh.

⁵⁷ Ti m' rakawajään ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

*** **13:52** Hahÿÿ d' apäh tahanäng pé tii: Jé P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih do baad ma kamet'ëög wät doo, papuuj Jesus met'ëög wät do na-ääj hē baad tamaa napëe bä, taky dahé bä, tahajaa tama met'ëög bä ta wób sa hä baad hadoo doo, hetsooh do pooj jé kerih do hä, papuuj hä na-ääj hē hanäng doo.

—Sahõnh hẽ sa panang bã raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jããm hẽ tabawäng do panang bã, ta tób bã, dooh rawehëë bã —näng mäh.

⁵⁸ Ti m', ta hã rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dooh denaa hẽ m' Jesus pehuuj bã ta tii bã.

14

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hẽ Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh mä Jesus moo wät doo, Jesus ma metëek doo. ² Ti m' ta masa n'aa hã taky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do paa né tii. Ganä wät dejëp do paa mahang! Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näng mä Eróts.

³ Eróts mejüü paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gëet Jowãw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mä Erodija, ta hÿÿj Pirip häd näng do ÿÿm hyb n'aa. ⁴ Hahÿÿ d' paa Jowãw kyyh Eróts hã:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bã magat'ëë bã a hÿÿj ÿÿm —näng paa Jowãw nu gahem'uun do kyyh Eróts hã.

⁵ Eróts karën né paawä m' tadaj'ëep Jowãw, tajeÿÿm mä hajök doo. Hajök do tawén jeÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jowãw sa hã.

⁶ Ti m' Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó, jãm ta heen n'aa ramoo bok noo gó, Erodija toog bajãm sa matym gó. Ti m' tak'ëp mä Eróts tsebee kãn ta wë. ⁷ Ti hyb n'aa taky däng tabanoo maruus hã, maruus karën do né hẽ. P'op Hagä Do häd gó m'

ta ky däng, dooh taky kahÿÿd bä maruus bahapäh hyb n'aa. ⁸ Ti m' maruus ÿÿn ta hã taky mejũũ do hyb n'aa taky hadoo:

—Na, ÿ karën ta hood gó mabanoo hã ÿÿ Jowãw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

⁹ Ti m' tak'ëp mä sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa tagadoo maruus ets'ëë wät doo. ¹⁰ Ti m' tamejũũ tadawäts gëët doo gó ranu gahög hõm hyb n'aa Jowãw. ¹¹ Ti m' ta hood gó ramanaa ta nu gabóg maruus wë. Ti m' maruus an'oo däg kãn mä ta ÿÿn hã kä. ¹² Ti m' Jowãw ma matëg rabana rabehëen hyb n'aa ta hub. Ti m' radakä jëng. Ti m' Jesus rapanäk.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jowãw radaj'ëep Jesus ky n'aa napäh bä m', ta m'aa hënh mä ta ma matëg daheeh rabahõm kãn marakate gó ta wób rabadoh hënh paawä. Ta wób, hajök do raky n'aa napäh bä m' n'yy hënh Jesus rabah'ũũm, sa jawén mä rabah'ũũm sa panang bä naa ta takëen hã. Sa pooj jé m' rakajaa. ¹⁴ Ti m' Jesus basoop bä, hajök do tabahapäh bä m', tat'yyd mehĩn mä sa hã. Nahëe enäh do sa mahang habong do taheso hõm mäh.

¹⁵ Tũũh däg kä m', ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tũũh däg —näk mäh. —Dawëe hÿÿh. Mamejõ hajök do panang banäng hënh rabahõm sa waa retsëe hyb n'aa —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Na mayw babä. Bë né hě hanoo sa waa —näng mäh.

¹⁷ Ti m' raky hadoo:

—Jãã hě ti hanyy is ãã wě ji ma poo oow pé pãw, pawóp its tah'ÿÿb —näk mäh.

¹⁸ —Na b'ëëp. Bë mana wě ÿÿ —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus mejũũ hajök do rabehyy b'ëëh hyb n'aa jawii jó. Ti m' tabasog däk mä pãw, tah'ÿÿb na-ããj mäh. Hÿ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Õm taw'ããts hě Ee. Man'oo däk ãã tä, man'oo däk ãã waa —näng mäh.

Ti m' pãw taganebäh bong, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajök do hã kä. ²⁰ Tii bä kä m', sahõnh hě m' rabawëë bong. Wog enä hõm mä sahõnh hě. Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. ¹² m' kawaju gedë hõm mäh. ²¹ Hawëë bong doo, 5 miw mä ajyy. ÿÿj, karepé na-ããj hě, dooh m' taketsén bä.

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' nayyw hě ta ma matëg Jesus mejũũ ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé tamyyj däk hënh rabatsëg hõm hyb n'aa. Ti nuuj jé m' takedëë hõm hajök do sa hã. ²³ Takedëë hõm do jawén paa bä m', tabasëëk ta mab hě waëë jó, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa. Tabadajuu däk bä m', ta mab hě m' Jesus bayyw geët. ²⁴ Dawëë péj mä ta ma matëg rababoo däg kãn mä ti nuuj jé karaj'aa me. Tak'ëp maadaka betaam marakate hã. Dooh m' tahõm rahëë doo. Bah'ood ty gahëm mäh.

²⁵ Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahõm kân sa wë tamii pong jó. ²⁶ Ti m' rabahapäh tamii pong jó hana doo, tak'ëp mä rabeỹỹm bong.

—Wät ta ti dajëp do saw'ëëng paah! —näk mäh.

Awaaw bong mäh, tak'ëp rabeỹỹm bong do hyb n'aa m'.

²⁷ Ti m' nyyw hë m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eỹỹm manäh! Ý ti hỹỹh —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, õm tado bä, ý mamejõ tamii pong jó a wë ý bahõm hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ —Ej. B'ëëp ana —näng mä Jesus ta hã.

Ti m' Peed gatsëg nyyh, ti m' tamii pong jó tabahõm kân mä Jesus wë. ³⁰ Ti m' tak'ëp bah'ood bahëm do tabahapäh bä m', tabeỹỹm wät mäh. Ti m' ta du doo bä m' tadasug jëng bä, tak'ëp mä tageëenh Jesus hã:

—Ý medëëb Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng.

³¹ Ti m' nyyw hë m' Jesus moo maso däk Peed. Ti m' taky hadoo:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do õm! —näng mäh. —Hëd n'aa mah'yy ganahoot? —näng mä ta kyyh Peed hã.

³² Ti m' marakate gó ragatsëg t'oonh bä m', bah'ood badoo wät. ³³ Ti m' marakate gó hat'oonh do Jesus mä raj'aa etsë. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hë õm —näk mäh.

³⁴ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëë jad kân. ³⁵ Ti m' ta ti babuj n'aa rabahapäh bä Jesus né ti kajaa doo, ramejũũ jé pad'yyt hë hëej ta ti w'oo hã hanäng doo bä

rapanäk hyb n'aa. Ti m' ramena nahëë enäh do sa mahang habong do Jesus wë. ³⁶ Ti m' rabetsëë ta hã tabanoo nahëë enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hã. Ti m' sahõnh hë nahëë enäh do ta hã moo kajäk doo, heso padäg kãn mäh.

15

Ji h'yyb gó naa né hë nesaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mäh, Jerusarënh bä naa han'aa do rabana Jesus wë, ti m' rabeaanh ta hã:

²—H'ëed hyb n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër wahë makÿ metëëk doo? Rawa do pooj jé, dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makÿ rabahed'oo doo da! —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ eanh bë hã —näng mäh. —Tii ënh bë ky nadaheeh ënh P'op Hagä Do mejÿÿ doo? Bë wahë makÿ mejÿÿ do bë ky daheeh? —näng mäh. ⁴— Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Bë wehëë bë yb, bë wehëë bë ÿÿn.”* “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”† ⁵ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëëk doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hã taky hado bä, ‘Hã ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bë hã ÿ an'oo wäd bä’, taky hado bä, ⁶ tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta tii me ta yb taweh'ëeh hyb n'aa”, näk bë kyyh. Bë wahë makÿ ma metëëk do bë ky sÿÿt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejÿÿ

* **15:4** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 † **15:4** Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

doo. ⁷ J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Baad né paa hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh bë ky n'aa: ⁸ “J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëëh. Sa kyyt tii. Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ. ⁹ Doo kÿh ÿ tado bä ti rama metëëk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hÿ ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yuk doo”† —näng mä Jesus Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

¹⁰ Ti m' hajök do ta tii bä hab'ëëh do Jesus naëënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hä. ¹¹ Ji noo me hajëng do hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. Ji noo me hanyyh do tii, hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hä —näng mäh.

¹² Ti m' badah peej ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Mahapäh a kyyh, dooh taw'ãäts hÿ tado Pariséw sa hä? —näk mä sa kyyh.

¹³ Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—Kasog hõm da sahõnh hÿ joom Ee hÿ pong jé hawät do nejoom hõm doo —näng mäh. ¹⁴ —Na manäh. Na kamawejân. Ta wób sa h'yyb mahũüm n'aa ty temah do tii. Ty tamah do ta da ty hadoo do tamahũüm bä, gadarong doo hÿnh rakajäk séd hä —näng mäh.

¹⁵ Ti m' Peed ky hadoo:

—Ãã mamaher'ood. Nyy d' mahanäng pé ta ti ji noo me hajëng do panyyg? —näng mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

† 15:9 Isajas 29.13

—Bë h'yy ganah'ood nä? —näng mäh. ¹⁷ —Ji hä hajëng doo, ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. ¹⁸ Tii d' nado ji noo me hennyh do hä. T'öp naa, ji h'yyb tym gó tabana tii. Ti né hë ti P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg hanoo doo. ¹⁹ Ji h'yyb tym gó naa tabana nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëöp doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji ets'ëök doo, daap hë ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejãã doo kä. ²⁰ Ta ti hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg. Ji moo kanets'yyt doo me ji awa do hyb n'aa nado ji nas'aa däg P'op Hagä Do hä§ —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿnh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿh

²¹ Ti m' ta tii b' naa Jesus bahöm hëej panang Tiir häd näng doo, Sidõn häd näng do nedaa bä badäk doo hënh. ²² Ti m' ÿnh, Kanaãh buuj, Isaraëw buuj nado, ta tii bä hawät do ana kãn Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh Jesus hä tabetsëë bä. Hahÿh d' mä ta kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —Dawi makū panaa, —näng mäh —ÿ mat'yyd mehĩn! Tak'ëp nesaa do tok ÿ bahoop karap'aar

§ 15:20 Parisëw, sahõnh hë Judah buuj wób sii hë, dooh rawëë bä, dooh rawa bä ramoo kanetsyyd bä pooj jé, sa wahë makū mahetëk doo da. Baad ub né paawä ji moo ketsyyd bä ji awa, ji awëh do pooj jé, ta bahãnh Parisëw ran'oo bä. Dooh ragenaag bä, hajõõ nuu me, sa wahë makū mahetëk doo da ta wób sa moo ranahetsyyd bä.

h'yyb nesaa do ta hã hadäk do hyb n'aa —näng mäh.

²³ Ti m' dooh Jesus ky gado bä. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' tak'ëp mä rabetsëë yÿnh tamejõ hõm hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Mamejõ hõm. Ër jawén tabana. Tageëej had'yyt hë —näk mäh.

²⁴ Ti m' yÿnh hã Jesus ky hadoo:

—Jããm hë Isaraéw buuj dawëë P'op Hagä Do mahãnh habong do sa wë y P'op Hagä Do mejũũ —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus wë ta taron nu paa me yÿnh bahyy häng. Ti m' taky hadoo:

—ÿ mamasaa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng mäh.

²⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Taw'ãäts hë nado karepé sa waa ji ado hõm bä ji banoo hyb n'aa sa masããh awaar taah hã —näng mä Jesus kyyh yÿnh hã.

²⁷ Ti m' yÿnh ky gadoo. Jesus kyy gó né hë m' taky hõm:

—Ehub né hë õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hë rabawa sa danäh waa hyyj tũũ kajäk doo —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hado kãn ta hã:

—Tak'ëp né hë mah'yy ka'eeh! Ti hyb n'aa y an'oo däk hã y metsëë doo —näng mä Jesus ta hã.

Ti m' ti noo gó né hë tabahub däk yÿnh toog.

Hajõng sa nahëë Jesus asog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Ti m' Jesus tsyym kado kån. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me tatabës. Ti m' tabasoop. Waëë hä m' tabasëëk, ti m' tabahyy sooh. ³⁰ Hajök rabana ta wë. Ramenaa ta wë nabong doo, ty temah doo, moo gedóm doo, tsyym gedóm doo, nabuuj gatamah doo, hajök nahëë enäh do wób. Ti m' sa nahëë Jesus basog hõm. ³¹ Ti m' tsyym gedóm do aboo padëëk, nabong do paa aboo padëëk, ty temah do paa ty enä padëëk, ner'oot do paa er'ood padëëk, ta tii bä hab'ëeh do rabahapäh bä, rahyb n'aa meuuj kån mäh. Ti m' raj'aa etsëë kån P'op Hagä Doo, Isaraéw buuj h'yy kaha'eeh doo.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus naëëj nä ta ma matëg, tamaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—ÿ t'yyd mehĩn hahÿ ër wë kata pad'ëëk doo. Tamawoob däg ta āh si ÿ rababok. Dooh sa waa péh. Dooh ÿ karēn bä sah me rabaaj hõm bä. Naheba padäg da, degõn jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

³³ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Hajök né hahÿÿh. Nyy bä āā baw'yyt babä sa waa? Dawëë bä. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

³⁴ Ti m' Jesus beanh:

—Nyy hë pāw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi pāw, pawóp its tah'ÿÿb ned'ëed is doo —näk mäh.

³⁵ Ti m' Jesus mejũũ hajök do rabehty b'ëeh tũũ.

³⁶ Ti m' tabasog dāk pāw, tah'ÿÿb na-āāj mäh. Ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kån, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa

hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kã. ³⁷ Tii bã kã m', sahõnh hẽ m' rabawëë bong. Wog enã hõm mã sahõnh hẽ. Ti m' rabawëh do jawén paa bã m' mad'aak do ta ma matëg rabata dãk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo. ³⁸ 4 miw mã ajyy ti hawëë bong doo. Ýÿj, karepé na-ããj hẽ m', dooh m' taketsén bã. ³⁹ Ti m' hajõk do hã Jesus kedëë hõm jawén paa bã, tagatsëg sooh mã marakate gó. Ti m' tabahõm kãn hëej panang Magadãn häd nãng do nedaa bã badäk doo hënh.

16

¹ Ti m' Pariséw, Saduséw daheeh rabana Jesus wë. Ti m' Jesus rametyy hyb n'aa ramejũũ mã tapahuuj bã sa matym haj'aa wë hã.*

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng bã, “Jati d' banãm”, bẽ ky hetëg, bahiin do hyb n'aa wë puh. ³ Bãp paah, “Ti awät da bah'ood. Adoos da”, nãk bẽ kyyh, tabahiin do hyb n'aa naëng pooh. Bẽ h'yy genã né paawã naëng hadoos do heen n'aa hã, banãm do heen n'aa hã wë hã kametëeh doo, dooh bẽ h'yy genã bã da hẽ ta heen n'aa bẽ hã kametëeh do hã.† ⁴ Da hẽ badäk hahÿÿ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagã Do hã rahyb n'aa eréd hõm ta see hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawã sa h'yyb,

* **16:1** Jesus wë Pariséw, Saduséw daheeh rakamajĩ. Dooh raky dahé bã P'op Hagã Do mejũũ do Jesus tado bã. Sa hã péh, dooh Jesus haja bã wë hã tapahuuj bã, rawén mejũũ sa matym haj'aa Jesus pahuunh wë hã. J'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa, Jesus wén manetëeh sa hã rakarën do paawã. † **16:3** Hajõng Jesus pehuuj né paawã, dooh rah'yy genã nã bã P'op Hagã Do T'aah tado bã.

ÿ ramejũÿ ÿ pahuunh hyb n'aa ta metëe n'aa sa matym haj'aa. Dooh da ÿ metä bä sa hä. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd nãng do ta metëe n'aa hadoo sa hä kametëeh da —nãng mä Jesus.

Ti m' Jesus bahõm kãn sa mahãnh. Panang s'ee hënh mä tabahõm.

Pariséw, Saduséw rama metëek do mahãnh ji hyb n'aa matakëe do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' karaj'aa ta ma matëg rabatsëg hõm bä, ramabaan sa waa pãw. ⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Saduséw sa pãw makuj n'aa mahãnh —nãng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh ër mana pãw. Tii d' tawén edoo —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajëm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—Kanhën d'os hë h'yy ka'eeh do bëeh. H'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa tón pãw bë mabaan doo?

⁹ Dooh tagah'ood nä bä bë hä? Bë mabaan hõm 5 pãw ÿ etyn bong do 5 miw sa hä? Bë mabaan hõm nyy hë kawaju bë gedë hõm mad'aak doo? ¹⁰ Bë mabaan hõm setsi pãw ÿ etyn bong do 4 miw sa waa? Nyy hë arook bë gedë hõm mad'aak doo?

¹¹ Hëd n'aa bë h'yy ganenä nä pãw ky n'aa nado bë ÿ maher'oot doo? “Bë hyb n'aa matakä da Pariséw, Saduséw sa pãw makuj n'aa”, nãng këh ÿÿ —nãng mäh.

¹² Ti m' rah'yy kadawuung kân nyy d' tahanäng péh. Dooh pāw makuj n'aa mahānh rakan'yyh do pan'aa tado bā. Dooh. Pariséw, Saduséw rama metëek do mahānh Jesus karēn rakan'yyh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' hëej panang Sesareja Pirip häd näng do nedaa badäk doo hēnh Jesus kajaa bā, tabeaaj kân mä ta ma matëg sa hā:

—Jaa m' yỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, sa nooh?

¹⁴ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' òm mä Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' òm mä Eriij makũũh. Ta wób noo m' òm mä Jeremiij makũũh. Ta wób noo m' òm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do see paah —näk mä sa kyyh ta hā.

¹⁵ —Bë hā ēnh? Jaa yỹ bë hā ēnh? —näng mä Jesus sa hā.

¹⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do T'aah òm —näng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng do òm, Simaw, Jonas t'aah. Òm wén ky n'aa kedëng, dooh aj'yy tado bā a hā metëeh do ta ti maher'oot doo. Ee, hỹ pong jé hawät do né tii, ta ti a hā metä wät doo.

¹⁸ Ti hyb n'aa yỹ ti her'oot hahỹỹh: Òm Peed, pä tahanäng doo. Pä tób ta jó ji tama sooh do hadoo da òm. Òm da hā yỹ h'yy ka'eeh do du n'aa doo. Dooh da Ades häd näng doo, dajëb hejój, haja bā hā yỹ h'yy ka'eeh doo, kahũũm had'yyt da. ¹⁹ Yỹ anoo da

a hã hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo gó mabag'ääs hyb n'aa.† Badäk hahỹ bã mananoo doo, hỹ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né tii. Badäk hahỹ bã manoo doo, hỹ pong jé P'op Hagä Do anoo do né tii —näng mä Jesus kyyh Peed hã.

²⁰ Ti m' Jesus mejũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hã Kristo tado bã.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahỹh

²¹ Ti m', ti noo gó naa Jesus du doo tamaher'oot ta ma matëg sa hã nesaa do tabahoop do pan'aa ky n'aa. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—P'op Hagä Do karën Jerusarënh hënh ỹ bahõm ër wahë n'aa moo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj hë hajõng ỹ bahoop hyb n'aa, ỹ radaj'ëëp hyb n'aa, tamawoob hë ta äh tabado däk bã ỹ ganä wät p'aa hënh hyb n'aa —näng mä ta ma matëg sa hã.

²² Ti m' Peed naëënh dawë hã. Ti m' taky ge'ỹm Jesus, tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

—DooH. Tii d' edo manäh, Hyb N'aa Jawyk Doo! DooH ỹ karën tii d' a hã —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta wë. Ti m' Peed taky geãm wät:

† **16:19** Hahỹ da Gereg kyy me pooj jé hahỹ kerih do kyyh: “ÿ anoo da a hã hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo bã ta noo tëg. Badäk hahỹ bã mamaw'yyd däk doo, hỹ pong jé kamaw'yyd däk né d' tii. Badäk hahỹ hã masood hõm doo, hỹ pong jé kasood hõm né d' tii.” P'ooj ub, sa kariw n'aa ta s'ee hënh rabok bã ranoo sa kaser n'aa sa tób tëg, sahõnh hë rabaheg'ääs hyb n'aa ti nuuj jé. DooH P'op Hagä Do bag'ääs do noo nyy bã, dooh ta noo tëg nyy bã. Panyyg gó Jesus maher'oot Peed.

—J'eep! Ahõm mahānh ÿÿ, Nesaa Do Yb!Š — nāng mäh. —ÿ mah'yyb panas'ëeh. Dooh mah'yyb dëe bä P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —nāng mäh.

²⁴ Ti m' sahõnh hē ta ma matëg hä Jesus ky hadoo:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ääts hē teréd hõm ta hä hē tah'yy ka'eeh doo, taw'ääts hē teréd hõm ta hä hē tahyb n'aa newëe doo. Taw'ääts hē da tagado had'yyt hē tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ääts hē tagadoo hëp ÿ n'aa radajëeb bä na-ääj hē. Taw'ääts hē ÿ taky daheeh, taw'ääts hē ÿ bawät doo da da ti bawät. ²⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahān doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëe bä. Jé hëp ÿ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu dāng. ²⁶ Hëd n'aa ji karën sahõnh hē badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hēnh tahõm bä? Dooh ta sām ji ad'oo pé ta s'ee hēnh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa. ²⁷ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng da Ee bag tak'ëp gabarëeh doo gó, ta ääs sa daheeh. Tii bä da ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hē sa hä ta sām. ²⁸ Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong doo, rahapäh nä da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ du doo noo gó ÿ bag'ääs do hä ÿ bag'ääs doo. Radejëp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —nāng mä Jesus kyyh.

Š **16:23** Jesus h'yyb hapäh Nesaa Do Yb kyy gó m' Peed her'oot doo. Ti hyb n'aa tii da Peed tawén ky geām wät.

17

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' ji moo oow see pé sa ā jawén paa bä m', Jesus mahũũm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Tsijaag hỹỹj mä ti Jowāw. Ti m' rabas'ëëg kån waëë p'op nu dāk do hã. Sa mab hẽ m' rabasëëk. ² Ti m' Jesus kawareem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. Papỹỹj bag hadoo mä Jesus mamets gabar'ëëng dāk. Tak'ëp mä ta saroor bahawag dāk, ta bag hadoo mäh. ³ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëëh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁴ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hã:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh — taw'ääts hẽ babä ër hã! —näng mäh. —Makarën bä tamawoob hẽ ta tób n'aa ỹ temaa toonh. Sét hẽ a tób, sét hẽ Mosees tób, sét hẽ Eriij tób —näng mäh.

⁵ Ti m' Peed ber'oot nä bä nanyw mä wë puh gabarëëh do tabadäng sahõnh hẽ sa hã. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Hahỹ tah ỹỹ, tak'ëp ỹ kamahãn doo. Baad ỹ h'yy gadajang ta wë. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁶ P'op Hagä Do kyyh Jesus ma matëg ramaa napäh bä m', tũũ m' rabehyy b'ëëh tak'ëp rabe'ỹỹm do hyb n'aa. Tũũ m' sa maboore me rabehyy b'ëëh.

⁷ Ti m' Jesus bana sa wë, ti m' sa hã tamoo däng bä m' taky hadoo:

—Bë as'ëëg bëh! Bë eỹỹm manäh! —näng mäh.

⁸ Ti m' rabaheg'ääs bä m', jããm hẽ Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëëh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób hã bë hapäh doo, Aj'y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejëp do mahang —näng mäh.

¹⁰ Ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa, Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'ood bä? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëeh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh. ¹² —Ti hadoo né hë, bë ỹ maher'oot hahỹỹh: Eriij ewäd hyng né hë. Ewäd hyy né paawä, dooh rah'yy genä bä ta hã, dooh ramepëë bä. Rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hã. Ta hã rabad'oo doo da, sa moo gó ỹỹh, Aj'y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ ahoop da na-ãäj hë —näng mä Jesus kyyh.

¹³ Tii bä m' ta ma matëg rah'yy kadawuung kãn: Jowãw nu gahem'uun do paa ky n'aa Jesus her'oot wät.*

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' hajõk do rabab'ëeh bä, sa see ana ta wë. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng ta wë. ¹⁵ Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Mat'yyd mehĩĩn tah ỹỹ —näng mäh. —Mera. Tũũ takepëed

* **17:13** Rukas 1.17 hã na-ãäj hë takerii däk hahỹ ky n'aa. Eriij makũ bawäd wät doo da Jowãw bawät paah. Ti hyb n'aa ti né hë ti Eriij Jesus wén näng, Eriij tanado né paawä. Doooh Jowãw hã Eriij makũ kesog bä, jããm hë tabawäd wät doo da tabawäd wät.

had'yyt hē, tsanamäts däk. Tak'ëp nesaa do taba-
hoop. Ta hã ta nahëe adëe bä, hajõõ nuu me tēeg
hõõ gó takadewëes. Ta me tabahop na-ãäj hē —
näng mäh. ¹⁶ —ÿ mana wät a ma matëg sa wë.
DooH rahaja bä rado hõm bä ta nahëeh —näng mä
aj'yy kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bëeh,
da hē badäk hahÿÿ bä habok doo! Baad nado bë
h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät
nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ
hãd h'yyb napan däg bë hã, hã ÿ bë h'yy kanasadä
nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep
pahëew —näng mäh.

¹⁸ Ti m' karap'aar h'yyb nesaa doo, pahëew hã
hadäk doo, Jesus geãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti
m' karap'aar h'yyb banä kãn pahëew hã hadäk do
paah. Ti noo gó né hē karapee bahas'oo däk.

¹⁹ Ti m' sa m'aa hënh mä ta ma matëg rabeaanh
ta hã:

—H'ëed hyb n'aa ãã wén nahajaa ãã habëe hõm
bä karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—DooH baad P'op Hagä Do hã bë h'yy kae nä do
hyb n'aa bë wén nahajaa —näng mäh. —Né hup
ÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Motaad hãd näng do
tym nu nad'ëet do ta tym. Ti tahanyy bä paawä
bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿÿ waëe
bë mejüü takahÿÿd häng hyb n'aa. Bë paawä taky
daheeh. Kanahën d'os hē né paawä baad bë h'yy
kae bä, dooh paawä bë nahajaa péh —näng mäh.
[²¹ —Jããm hē P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëe doo

me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

²² Ta jawén mäh, Garirej häj n'aa bä m' rakataa bä m', Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ²³ ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hē ta ā jawén paa bä, ÿ ganä wät da p'aa hēnh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Ti m' rah'yy ketón bong mä ta her'oot do hyb n'aa.

P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa ji hepak do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Tii kä m', Kapar-Naũm bä Jesus rakajaa do jawén paa bä m', P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa Judah buuj rahepak do taa n'aa rabana Peed wē, ti m' rabeaanh:

—Äkä? Dooh bē ma matëg epaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëēr n'aa er hepak doo? —näk mäh.

²⁵ —Tahepak né hē —näng mä Peed kyyh sa hä.

Ti m' badah, tób gó Peed bajëe suun bä kä, Peed ky ganyyh do pooj jé, Jesus eaanh mä ta hä:

—Nyy da a hä, Simaw? —näng mäh. —Sa wahē n'aa hedoo do häj n'aa bä, jaa hä ramejũũ rabep'aak häj n'aa wahē n'aa hä kahepak doo? Sa taah hä ramejũũ rep'aak, ta wób ta s'ee hēnh naa ramejũũ g'eeh hep'aak? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Peed ky hadoo:

—Ta s'ee hēnh naa ti hep'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tii d' tado bä, sa taah, sa karapee, dooh rep'aak péh† —näng mäh. ²⁷ Ti hado né paawä, hahÿÿ d' mabad'oo dajëer gedaag n'aa rakawanaj'ään hyb n'aa: Awëej karaj'aa majat bä. Tah'ÿÿb matakÿg. Mado däg pooj jé a mo haj'aa tah'ÿÿb, manoo gegãã, tii b' ta noo gó maw'yyt da moweed tég hawak do s'ëëb. Tii me mepaag sa hä, hä ÿ naa, a hanaa rakarën doo —näng mä Jesus kÿyh Peed hä.

18

Sa bahãnh hyb n'aa jawÿk do panyÿg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó ta ma matég rabana Jesus wë ti m' rabeaanh:

—Ny hadoo do sa bahãnh hyb n'aa jawÿk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs doo bä? —näk mäh.

² Ti m' karapee t'aah Jesus naëënh, ti m' tama-her'oot mä sa mahang tabag'ëëd däk hyb n'aa. ³ Ti m' takÿ hadoo:

—Bë h'ÿyb bë wanereem bä, hahÿ karapee hadoo bë bahadoo hyb n'aa bë h'ÿyb gó,* dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee bë doo bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ⁴ Ti hyb n'aa jé ta daaj hë kadaduu doo, hahÿ

† **17:26** Panyÿg gó Jesus beh'üüm P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa rahepak do ky n'aa. Jesus, ta ma matég na-ããj hë, dooh paawä repaag bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. P'op Hagä Do T'aah né ti Jesus. Ti né P'op Hagä Do tób n'aa danäh paawä. Ti hyb n'aa dooh paawä ji mejö bä tepaag hõm bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. * **18:3** Taw'ãäts hë karepé h'ÿy ka'eeh doo da ji h'ÿy ka'eeh. Karepé taah dooh raky sëëw bä. Baad ragadoo ji her'oot doo. Rah'ÿy ka'eeh ji hä nanyw hë. Jesus karën karepé h'ÿyb hadoo ji h'ÿyb hado däk P'op Hagä Do wë.

karapee hyb n'aa sakog is doo da tabahadoo hyb n'aa, ti né hē ti sahōnh hē sa bahānh hyb n'aa jawyk do hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo bä —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' ahōm nä ta kyyh:

—Hät yỹ gó hahỹ karapee t'aah hadoo do see gadoo péh, yỹ né ti tagadoo —näng mäh.

⁶ Ti m' taky hado kän:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hũü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahānh tak'öp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahỹ karapee hedoo doo, hã yỹ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁷ —Tak'öp da rabahoop nesaa do ta säm, badäk hahỹ hã habong doo, nesaa do ta wób ramoo bok do du n'aa doo! Tanyy had'yyt né hē nesaa do hã ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, tak'öp nesaa do ahoop da nesaa do hã h'yyb tatuk do du n'aa doo! ⁸ Ti hyb n'aa, a moo hyb n'aa, a tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä magakyd hōm a mooh. Madawäts hōm. Taw'ääts hē mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, sét hē a tsyym, tēeg hōō gó, nadëek doo gó, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hē tado bä a mooh, a tsyym. ⁹ A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä a matym mado nyyh. Madawäts hōm. Taw'ääts hē mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë sét hē a matym, tabanesaa hēnh tēeg hōō gó, òm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hē tado bä a matym —näng mä Jesus kyyh.

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Ee hÿ pong jé hawät do wë had'yyt hë rahajaa rakajaa ääs, hahÿ hyb n'aa sakog is do sa hagã n'aa. Ti hyb n'aa bë ty n'aa gesyyg manã hahÿ hyb n'aa sakog is do seeh. [¹¹ ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo ÿ ahying babã ÿ bed'ëep hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagã Do mahãnh —näng mäh.]

¹² Ti m' panyyg gó tamaher'oot mäh:

—100 b'éé aj'yy masãäh see takanapëë wäd bä, dooh g'eeh ta danäh eréd dó 99 hadoo do ta masãäh waëë hënh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa? ¹³ Ti tabaw'yyt bä kä, tak'ëp da tatsebé ta mas'ãã kanapëë wät do paa hyb n'aa. B'éé 99 hadoo do hyb n'aa tatsebee né paawä, ta bahãnh tatsebé kanapëë wät do paa hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ¹⁴ Masãäh danäh bad'oo doo da, dooh bë Yb hÿ pong jé hawät do karën bä dawëë ta mahãnh hahÿ hyb n'aa sakog is do see tawäd bä.

Ji hÿÿj ky n'aa hadoo do ji maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ —A hÿÿj ky n'aa hadoo doo, a nemuun P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh doo, baad nadoo do tamoo wäd bä [a wë], ahõm ta wë a mab hë. Tsytt hë, bë m'aa hënh mamaher'ood baad nadoo do tamoo wäd wät doo. Õm taky dahé bä, bë h'yyb hata däg p'aa hënh ta tii. ¹⁶ Õm taky nadahé bä, takanarën bä tamaa newë bä ta hã maher'oot doo, matsyyd tii bä P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh do seeh. Makarën bä, sét hë matsyyd, makarën bä

pawóp hē matsyyd, a sii rabahōm hyb n'aa ta wē, pawóp hē, tamawoob hē ky n'aa maa napäh do tabanäng hyb n'aa sahōnh hē ta ti hedoo pé ji kaner'oot bä.† ¹⁷ A sii mamahũũm do sa kyyh na-ãj hē takanarēn bä tamaa newē bä, taky nadahé bä, tii bä mamaher'ood sahōnh hē hã ÿ h'yy ka'eeh do sa hã. Hajōk do sa kyyh tamaa nanewē bä, taky nadahé nä bä, tii bä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do see hado däk bē hã bē hÿÿj ky n'aa hedoo do paah. Ęr uuh dajēēr gedaag n'aa Roma buuj hã ji hepak doo, raty n'aa ges'yyk do hado däk tii bä bē hã bē hÿÿj ky n'aa hedoo do paah —näng mä Jesus.

¹⁸ Ti m' taky hadoo ěnh ta ma matēg sa hã:

—Baad bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ bä bē nanoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né hē tii. Badäk hahÿÿ bä bē anoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do anoo né tii d' ěnh. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ěnh:

—Ta see bē ÿ maher'oot nä: Badäk hahÿÿ bä, pawóp hē bē wób séd hã bē h'yyb hedo bä bē ky n'aa etsēē do hã, Ee hÿ pong jé hawät do anoo né da bē hã. ²⁰ Bē hã tawén noo, pawóp hē, tamawoob hē hēp ÿ n'aa rakahet'aa bä, sa mahang ÿ bawät do hyb n'aa —näng mäh.

Ta kaser n'aa ta da hadoo do tat'yyd manehũũn do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' Peed bana kãn Jesus wē, ti m' teanh mäh:

† **18:16** Tii da né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ ji bad'oo. Dew-Teronom 19.15 hã kerii däk doo da.

—Ma matëg, nyy hë nuu me makarën ÿ hyb n'aa mabaan hãj ÿ ky n'aa hedoo doo, baad nadoo do tamoo wäd bã hã ÿÿ? Setsi nuu me apäh ÿ hyb n'aa mabaan? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky gadoo:

—Setsi nuu me nado mamabaan —näng mäh.
—Taw'ääts hë hahÿÿ d' mabad'oo: Mahyb n'aa mabaan hõm had'yyt hë† —näng mäh.

²³ —Ta tii da ÿ wén mejüü, hahÿ panyyg ky n'aa hadoo do hyb n'aa hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa: Ti awät hëej bagä n'aa. Kūüt enäh ta karom ta wë. Tii bã tanaëenh ta wë ta karom sa kūüt rabep'aak hyb n'aa. ²⁴ Tii bã, tadu doo bã sa sii taber'oot doo, ramanaa ta wë ta karom see tak'ëp kūüt eh doo. 10 miw moweed tak'ëp ky n'aa gebah do ta kūüt. ²⁵ Tanahajaa do hyb n'aa tepaag bã, tak'ëp ta bahãnh haeh do hyb n'aa ta kūüt, ta kariw n'aa mejüü rabesëem hõm hyb n'aa ta ti ta karom, ta karom ÿÿm, ta taah, sahõnh hë ta wë hanäng do na-ãäj hë, ta kūüt sãm hata.

²⁶ —Tii bã, ta taron nu paa me ta karom bahyy häng ta wë, ti m' tak'ëp tabetsëe ta hã. Hahÿÿ d' ta kyyh: “Nayyw hë kawaj'ään manä wë ÿÿ”, näng. “Magadaa bã, sahõnh hë küt ÿÿ ÿ ep'aak da a hã”, näng. ²⁷ Ti ta kariw n'aa t'yyd mehīn kãn. Ti tabawug hõm sahõnh hë ta kūüt, ti m' tabanoo baad tabahõm hyb n'aa.

²⁸ —Ti ta karom anyyh ta kariw n'aa tób bã naa. Tamahõm me takataa ta da hadoo do see ta wë kūüt näng doo. 100 moweed its ta kūüt. Ti tamaso

† **18:22** Hahÿÿ da Gereg kyy me takerii däk: “Taw'ääts hë 77 nuu me mahyb n'aa mabaan.” Ji hyb n'aa mabaan had'yyt hë tahanäng pé m' tii.

däk ta da hadoo doo, ta garagoor gamaso däk, ti taky hadoo: “Nayyw hē mepaag a kũüt!”, näng.

²⁹ —Ti ta taron nu paa me ta da hadoo do bahyy häng ta wē, ti tak'ëp tabetsēē ta hā: “Nayyw hē kawaj'ãän manä wē ȳȳ”, näng. “Magadaa bä, sahõnh hē kũt ȳȳ ȳ ep'aak da a hã”, näng.

³⁰ —Tii bä, tak'ëp tabets'ēē né paawä, dooh takarën bä tamaa newë bä ta da hadoo do etsēē doo. Ti tamejũũ ta da hadoo do radawäts geēt hyb n'aa ta kũüt tabep'aak bä kä. ³¹ Ti tak'ëp häj n'aa wahë n'aa karom wób rah'yy kawaj'ãän bong nyy da ta ti karom bad'oo ta da hadoo do wē rabahapäh bä. Tii bä rabahõm kãn sa kariw n'aa wē, ti ramaher'oot ta ti karom ky n'aa.

³² —Tii bä sa kariw n'aa mejũũ ranaëēnh ta ti ta karom. Ti taky hadoo ta hā: “Karom ky nesaa do õm!”, näng. “Sahõnh hē a kũüt ȳ bawug hõm tak'ëp hã ȳ mabetsēē do hyb n'aa. ³³ Taw'ãäts hē mat'yyd mehĩn wäd paawä a da hadoo doo, õm ȳ t'yyd mehĩn wät doo da”, näng. ³⁴ Tii bä kawaj'ãän gó ta kariw n'aa bahaëej däk ta karom ragadahew'ëēs doo bä hagã n'aa sa hã, karom rarejãã hyb n'aa sahõnh hē ta kũüt tabepaag hõm bä kä —näng mä Jesus. Panyyg gó tabeh'ũũm.

³⁵ Ti m' taky hado kãn:

—Sa kariw n'aa bad'oo doo da, tii da Ee h̄y pong jé hawät do bad'oo da sahõnh hē bē hã, bē h'yyb gó naa bē hyb n'aa manabaan bä bē h̄ȳj ky n'aa hedoo doo —näng mä Jesus kyyh.

19

Dooh ji ȳym ji eréd hõm bä do panyyg n'aa hah̄ȳh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bä kä ta ti ta her'oot doo, teréd hõm Garirej häj n'aa. Ti m' Judah häj n'aa hēnh tabahõm, tamii Joradān tamyyj dāk hā hadäk do hēej. ² Hajõk mä ta jawén hah'ũm. Nahēe enäh do sa mahang habok do taheso hõm.

³ Ti m' Pariséw wób rabana ta wë rametyy hyb n'aa m'. Hahỹỹ da m' rake'aanh:

—Èr ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh daap hē né hē aj'yy eréd hõm bä ta yỹm, dooh hyb n'aa pé né paawä? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch bē ner'ood bä g'eeh P'op Hagä Do kyy kerih do hā, nyy da sahõnh hē tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do aj'yy yỹnh daheeh tapehuunh?

⁵ Hahỹỹ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Ti hyb n'aa kä aj'yy kä ta yb, ta yỹn mahānh kä sa m'aa hēnh kä, tagatēe hyb n'aa ta yỹm kä. Takatēe jawén paa bä sét rabahado padēek ta yỹm daheeh”, * näng mäh. ⁶ Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kän. Ti hyb n'aa séd hā P'op Hagä Do ata dāk doo, dooh tahaja bä ji etyn bä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hā.

⁷ Ti m' raky hadoo:

—Tii d' tado bä, h'ēed hyb n'aa Mosees mejũũ ji erii dāk ji yỹm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa? —näk mä Pariséw sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta tii da Mosees wén n'oo dāk bē hā, bē nabuj keh'ũm do hyb n'aa. Tadu dahäng noo gó dooh ta tii da tahado bä. ⁹ Ti hyb n'aa bē y maher'oot hahỹỹ da: Jé ta yỹm heréd hõm doo, dooh né paawä

* 19:5 Genesis 2.24

ta patug tawad'ii bä, tii bä ÿñh see hä takat'ëë däg bä, nesaa do tamoo wät, ta ÿÿm h'yyb tarejãã tii kä —näng mä Jesus kyyh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Tii d' tahado bä ji ÿÿm ji patug ky n'aa hä, taw'ãäts hë dooh ji kat'ëë bä —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Dooh sahõnh hë rahaja bä ragado bä tii. Jããm né hë P'op Hagä Do anoo do gadoo rakanetëë doo.

¹² Ajyy wób dooh tahaja bä rakat'ëë bä pooj jé rabenäng bä ta nyy né hë tii. Ajyy wób dooh rahaja bä rakat'ëë bä ta wób ramoo bok do hyb n'aa sa hä.† Ta wób rakanetëë hÿ pong jé hawät do bag'ããs do hyb n'aa. Jé hajaa do ji kanatëë do tagado bä, taw'ãäts hë tagadoo —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wë, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë hyb n'aa sa hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mä karepé men'aa doo. ¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh. Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁵ Tii bä m' sa nu gad'oo bä m' tamoo däng, ta ky n'aa edëë bong mäh. Ti m' tatsyym kadoo, tabahõm.

† **19:12** Ta wób rah'ëed ehök do hyb n'aa tahanäng pé tii. Tii da p'ooj ub sa kariw n'aa wób rabad'oo sa karom hä.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' aj'yy see bana Jesus wë, teanh Jesus hä:
—Ma matëg! —näng mäh. —H'ëed baad hadoo do ÿ moo wät da edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:
—Hëd n'aa baad hadoo do ky n'aa, hä ÿ meanh?
—näng mäh. —Jããm hë sét hë baad hadoo doo, P'op Hagä Doo. Taw'ãäts hë maky dahé ta ky n'aa jaw'yyk doo, makarën bä magadoo edëb had'yyt doo —näng mäh.

¹⁸ —Ny hadoo doo? —aj'yy eanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób.

¹⁹ Mawehëë a yb, mawehëë a ÿÿn.† Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da”§ —näng mä Jesus.

²⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿÿ panyyg kadeheeh né hë tii hä —näng mäh.
—H'ëed ti hawät ÿ moo wät? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Makarën bä baad had'op doo da mawäd bä P'op Hagä Do matym gó, abaaj hõm, mesëëm hõm a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana

† **19:19** Esodo 20.12-16, Dew-Teronom 5.16-20 § **19:19** Rewitikos 19.18

kä wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä — näng mä Jesus kyyh ta hä.

²² Ti m' aj'yy maa napäh bä Jesus her'oot doo, ahöm kãn Jesus mahãnh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekãp do hyb n'aa. ²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hejooñh né hë wekãp do sa hä hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ²⁴ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëëj bä gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahejooñh wekãp do sa hä P'op Hagä Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ Ta ti ta ma matëg ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rameuuj bong, ti m' raky hadoo:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ënh? —näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hë dooh né ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë ãã beréd hõm a hataa ãã bahadoo hyb n'aa. H'ëëd da ãã gadoo ta sãm? —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë papuuj tabahadoo bä kä, sa wahë n'aa heh'äät do tyng n'aa jó, tak'ëp hetsooh do jó, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do basooh bä kä, tadu doo bä kä tabag'ããs doo, bëëh, 12 hedoo doo, hëp ÿ hata hadoo doo, bë na-ããj da bë at'oonh da 12 bagã n'aa tyng n'aa jó, 12 Isaraéw taah panaa bë bag'ããs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ²⁹ Hëp ÿ n'aa heréd

hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãän, ta änh, ta yb, ta ýñ, ta taah, ta joom banäng doo, 100 nuu me bahãnh do hajõng do tagadoo da baad hadoo do ta mabaj. Ta jawén kä, hỹ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da.
³⁰ Hajõk babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hỹ pong jé. Hajõk babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyg kãn da —näng mä Jesus kyyh.

20

Panyyg gó Jesus ma metëek hahỹ hã hỹ pong jé ta sãm ji gadoo do ky n'aa

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta ti ý wén her'oot, joom danäh bad'oo doo da hahỹ panyyg hã, ti hadoo hỹ pong jé hawät do bag'ääs doo bä* —näng mäh. —Bäp paa joom danäh bahõm kãn ajyy tabats'yyt hyb n'aa ta joom uwa häd näng do mahang ramoo bok hyb n'aa.

² Sét hẽ moweed denaari häd näng do taky däng sa hã ta sãm, sét adëb bä ramoo bok do sãm. Baad ub mä ti sa hã. Tii bä ta joom banäng hẽnh tamejũũ ramoo bok.

³ —Tii bä, p'op däg papỹj, p'aa hẽnh tabahõm kãn rabahesãm hẽnh ajyy wób tabats'yyt hyb n'aa. Tii bä tabahapäh moo nabok doo. ⁴ Ti taky hadoo sa hã: “Bẽ na-ääj hẽ bẽ ahõm jóm ý uwa mahang bẽ moo bok hyb n'aa. Baad hadoo do ý bep'aak bẽ hã”, näng. ⁵ Ti rabahõm kãn. Ti p'aa hẽnh tabahõm

* **20:1** Hahỹ panyyg hã Jesus metëeh nyy da ta jawén hyb n'aa jewyk do wób hyb n'aa sekog padäg its hỹ pong jé, hyb n'aa sekog is do wób hyb n'aa jewyg padëek na-ääj hẽ.

wasyk, tug bä na-ããj hẽ, ta wób tabats'yyt hyb n'aa ta wẽ ramoo bok hyb n'aa. ⁶ Edah papỹỹj badëë hyng bä kä, sét nuu me tabewäd nä. Ti anäng nä ta wób moo nabok doo. Ti tabeaanh sa hã: “Hẽd n'aa adëb yd jé dooh bë moo boo bã?”, näng. ⁷ “Dooch ãã hats'yyt pé sa sii ãã moo bok hyb n'aa”, näk sa kyyh. Ti joom danäh ky hadoo: “Bë na-ããj hẽ bë ahõm jóm ỹ uwa mahang bë moo bok hyb n'aa”, näng ta kyyh.

⁸ —Tii, papỹỹj badëë hyng bä kä, joom danäh ky hadoo moo bok do sa wahë n'aa hã: “Manaëëj sahõnh hẽ moo bok doo. Mañ'oo sa hã ramoo bok do sãm. Pooj jé manoo tagadëëg ub kajaa do ramoo bok do sãm. Tagadëëg ub mabanoo pooj jé kaj'aa do ramoo bok do sãm”, näng.

⁹ —Ti tanaëënh tagadëëg ub kaj'aa doo. Sét ken'yyh ragadoo sét hẽ moweed denaari häd näng do ramoo bok do sãm. ¹⁰ Tii bä kä, pooj jé kaj'aa doo, ti bahãnh red'oo ragadoo. Ti hadoo né hẽ, séd pénh né hẽ ragadoo. ¹¹ Ragadoo do jawén paa bä kä, raky n'aa hajëm. Baad nado sa hã ta danäh bad'oo doo da. ¹² Hahỹỹ d' sa kyyh: “Hahỹ ajoy tagadëëg ub matsyyd hõm doo, jããm hẽ sét hẽ oor its ti ramoo bok”, näk. “Ãã tak'ëp ãã moo boo paawä, tabajuu bä, ãã gadoo do pénh ragadoo”, näk sa kyyh.

¹³ —Tii d' né paawä sa kyyh, ti sa kariw n'aa ky hadoo sa kanatëë hã: “Najis ỹỹ”, näng, “dooch õm ỹ wad'ii bä. Sét denaari né paa maky däng mamoo wät do sãm”, näng. ¹⁴ “Magado däg, ahõm kä. Tagadëëg ub ỹ ats'yyt doo, magadoo do pénh né hẽ ỹ karën ỹ anoo ta hã”, näng. ¹⁵ “Dooch g'eeh

ÿ haja bä ÿ karēn doo da ÿ adoo bä dajēr ÿÿ me? Mahyb n'aa jewēs apäh ÿ betsēeh do hyb n'aa?”, näng joom danäh kyyh.

16 —Ti hyb n'aa kā —näng mä Jesus —hyb n'aa sekog is doo, hyb n'aa jewyg kän da. Hyb n'aa jewyk doo, ta jawén kā hyb n'aa sekog padäg its —näng mä Jesus kyyh.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus rabahōm bä, sa m'aa hēnh Jesus naēēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hā:

18 —Ēr ah'ūūm Jerusarēnh hēnh —näng mäh. —ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da rahaēēj dāk da P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa moo gó na-āāj da. Dajēb hā raky n'aa etyy da ÿÿh. 19 ÿ rahaēēj dāk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, ÿ raky n'aa ej'ees hyb n'aa da, ÿ rabaheyyh hyb n'aa da, b'aa kajatsēk do hā ÿ rabepēēm dāk hyb n'aa kā ÿ dajēp hyb n'aa. Tii bä, tamawoob hē āh ÿ tabahadoo bä da, ÿ d' ganä wäd kän —näng mä Jesus.

Tsijaag, Jowāw sa ÿÿn etsēē do panyyg n'aa hahÿÿh

20 Ti m' aj'y y Sebedew häd näng do taah ÿÿn ana Jesus wē. Ta sii ta taah rabana. Ti m' ta taron nuu me m' sa ÿÿn bahyy häng ta wē, ti m' tetsēē Jesus banoo hyb n'aa tetsēē doo.

21 Ti m' Jesus eanh ta hā:

—H'ēed ti makarēn? —näng mäh.

Ti m' ȳȳnh ky hadoo:

—Ȳ karēn paawä, a hub hadäk hēnh tah ȳ see basooh man'oo bä, s'ȳȳ me ta seeh, mabag'ääs doo bä kä† —näng mä Tsijaag Jowāw sa ȳȳn kyyh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo ȳȳnh taah hã:

—Doooh bë hapëë bä ti bë etsëë doo —näng mäh. —Bë hajaa da bë ahob bä ȳ ahoop doo? —näng mä Jesus sa hã.

—Äã hajaa! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë ahoop né da ȳ d' ahoop do hadoo doo —näng mäh. —Hÿȳ kä, ta ti bë etsëë do hã ȳȳ, ȳ nado ti hanoo. Ee anoo da hup ȳȳ hēnh, sã ȳȳ hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hē hadoo do raky n'aa napäh bã retsëë doo, rah'yy kawaj'ään bong ta hÿȳj daheeh sa wë. ²⁵ Ti m' Jesus naëej nä ta wë sahõnh hē ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, tak'ëp ramejũ sa hã. Bë hapäh né hē ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejũ sa karapee n'aa —näng mäh. ²⁶ —Bë mahang taw'ääts hē dooh tii d' tado bä. Bë mahang karēn pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hē da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa. ²⁷ Bë mahang karēn pé ta wób sa bahānh nu gadäk péh, taw'ääts hē bë wë takadad'uuh. Taw'ääts hē da bë masa n'aa, bë

† **20:21** Sa wahë n'aa hub hēnh, s'ȳȳ me na-ääj hē rabat'oonh tak'ëp hyb n'aa jew'yyk doo, ta sii bag'ääs doo. Jesus sii rabag'ääs Jesus an'oo bä sa ȳȳn karēn paawä.

karom kanep'aak do hado däk tii. ²⁸ Taw'ääts hē ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, bad'oo doo da tabad'oo. ŷ ahyng babä ŷ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ŷ ahyng babä ŷ masa hyb n'aa ta wób, ŷ ky n'aa en'yym hyb n'aa ta wób sa hā, ŷ dajēp hyb n'aa hajōk do nesaa do sa mo haj'aa sām hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahŷŷh

²⁹ Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä naa Jesus ratsyym kasok bä, hajōk ta jawén hah'ũũm. ³⁰ Ti m' ti ab'ēeh mä ta tyw n'aa nabyy me pawóp hē ajyy ty temaa bong doo. Ti m' ta tii bä Jesus tabēs do raky n'aa napäh bä m', tak'ēp mä rageēj bong:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehĩn āāh! —näk mäh.

³¹ Ti m' hajōk do Jesus sii hah'ũũm do raky ge'ŷŷm mäh, bag hēnh rabab'ēeh hyb n'aa. Raky geām né paawä m', tak'ēp rageēj magyys hē:

—Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehĩn āāh! —näk mäh.

³² Ti m' Jesus baym. Ti m' tanaēenh ta wē. Ti m' tabeaanh sa hā:

—H'ēed ti bē karēn ŷ moo wät bē hā? —näng mäh.

³³ —Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh. —
 Āā karēn p'aa hēnh āā begāā padēek —näk mäh.

³⁴ Jesus t'yyd mehĩn mä sa hā. Ti m' sa matym hā tamepaa. Ti m' nayyw hē rabahapēē padēek p'aa hēnh. Ti m' Jesus rabahadaa kän.

21

Baad Jerusarēnh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jerusarēnh bedaa däk bä m', panang Betapagéh häd näng doo hēnh rakajaa bä, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hē ta ma matëg Jesus mejüü sa pooj jé m' rabahôm hyb n'aa.

² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hã:

—Bë ahôm panang hēnh bë pooj jé badäk doo hēnh ti nuuj jé. Bë kajaa bä da, nayyw hē da bë baw'yyt jumeto ÿÿnh. Ta pa d' ta t'aah bahäng. Ta tyd hã d' rababëeh. Bë asood hôm da, séd hã bë manaa wawëë hē —näng mäh. ³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot jumeto?”, raky hado bä, tii bä hahÿÿ da bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën. Badah takatajooch p'aa hēnh da”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hã.

⁴ Tii d' t'aher'oot, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod hã t'aher'ood wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da paa m' ta ky n'aa rod kyyh:

⁵ “Hahÿÿ da d' mamaher'ood Sijôn* buuj: Bë hegãã! Bë wahë n'aa ti awät da. Kaja hē da ta h'yyb tamahüüm sahõnh hã. Jumeto t'aah jó d' tabana, näng da a kyyh.”†

Ti né hē P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod hã, Jerusarēnh buuj hã tamaher'oot do pan'aa.

⁶ Ti m' pawóp hadoo do ta ma matëg rabahôm kän. Jesus mejüü doo da né hē m' rabad'oo. ⁷ Ti

* **21:5** Jerusarēnh panang ti Sijôn . Isaraéw buuj na-ääj hē kä ramaneëj kän Sijôn. † **21:5** Sakarija 9.9

m' ramanaa mä jumeto ÿÿnh, ta t'aah daheeh Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hã padëek do paa radatoonh jumeto sa jó. Ti m' Jesus bas'ëeg so kãn jumeto t'aah jó hatsë jó. ⁸ Hajök ta tii bã. Ti m' hajök do sa hatsë sa hã padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg hõm mä ta tyw n'aa me.† ⁹ Ti m' sahõnh hë pooj jé hah'üüm doo, duu hënh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—Öm ãã j'aa etsë, Dawi panaa!
 Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy
 gó hana doo!§
 Hÿ pong jé hawät do hã ãã j'aa etsë! —näk mä sa
 kyyh.

¹⁰ Ti m' Jerusarënh bã Jesus bajëë suun bã kä, tak'ëp mä sahõnh hë panang buuj ratsebee kãn, sa wób reaanh mäh:

—Jaa ti hÿÿ? —näk mäh.

¹¹ Ti m' hajök doo, Jesus sii kaj'aa do raky gadoo:
 —Jesus ti hÿÿh, P'op Hagä Do ky n'aa rod Nasaréh panang bã naa, Garirej häj n'aa bã naa —
 näk mäh.

*P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus
 hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹² Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' tabahabëë bong hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ããj mäh. Ti m' tabaũũj bëeh dajëër rabaheb'aanh do

† **21:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë ragado bã. § **21:9**
 Saaw-Mo 118.26

tyng n'aa. Gurii-i hes'ëem do tyng n'aa na-ãäj mä taũj bëeh. ¹³ Ti m' taky hadoo:

—Hahỹỹ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp yỹ ji maneëenh da P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëe do tób n'aa”^{**} —näng mäh. —Hỹỹ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã! —näng mä Jesus sa hã.

¹⁴ Ti m' ty temah doo, nabong do na-ãäj hë ramenaa ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Ti m' sa nahëe Jesus basog hõm. ¹⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë rakawajãän mäh, baad hadoo do Jesus moo wät do rabahapäh bä. Rawén kawajãän na-ãäj hë karepé sa kyyh P'op Hagä Do tób n'aa kahadé doo gó hab'ëeh do ramaa napäh bä. Hahỹỹ d' mä karepé sa kyyh:

—Õm ãã j'aa etsë, Dawi panaa! —näk mäh, hajõõ nuu me rageëenh.

¹⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hë moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë rahajëm mä Jesus, karepé sa kyyh hyb n'aa. Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Dooch mamaa napëe bã karepé a hã raj'aa etsë doo? —näk mäh.

—Yỹ. Y maa napäh —näng mä Jesus. —Dooch g'eeh bë ner'ood nä bã hahỹ P'op Hagä Do kyyh hahỹ ky n'aa hã? Hahỹỹ d' paa ta kyyh: “Karepé, karepé taah its na-ãäj hë õm raj'aa etsë man'oo bã”^{††} —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hã Dawi her'oot do paah.

^{**} **21:13** Isajas 56.7 †† **21:16** Saaw-Mo 8.2

17 Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh. Taberéd däk mä Jerusarënh. Panang Betanija häd näng doo hënh tabahõm. T'ĩĩ hënh mä tabaỹỹh.

Joom Jesus ky n'aa was'ee häng do panyyg n'aa hahỹỹh

18 Ti m' jati pé báp paa Jerusarënh hënh tamatëeh bä, asa däk mäh. 19 Ti m' ta tyw n'aa nabyy me tahapäh mä joom wiigo häd näng doo. Taheg'ããs mä teag bä. Dooh m' ta hã ta ag. Ta g'aad had'yyt hë m'. Ti m' joom hã taky hadoo:

—Dooh da meag wäd bä! —näng mäh.

Ti m' nayyw hë joom tsawyy häng. 20 Ti m' nayyw hë tatsawyy häng do ta ma matëg raba-hapäh bä, raky hadoo:

—Nyy da nayyw hë joom wén tsawyy häng? —näk mä sa kyyh.

21 Ti m' Jesus ky gadoo mäh:

—Baad bë h'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do bë ky nasëew bä, bë na-ããj hë bë hajaa bë moo boo bä hahỹ joom hã ỹ moo wäd wät doo. Ti bahãnh bë hajaa bë moo boo bä. Hahỹ da bë hajaa tii bä bë mejõ bä hahỹ waëë hã: “Ahõm, ahob tame”, bë d' taky daheeh tii bä. Né hup ỹ né hë ta ti ỹ her'oot doo. 22 Baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä, bë gadoo né da P'op Hagä Do hã bë ky n'aa etsëë doo —näng mä Jesus kyyh.

Jesus hã reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahỹỹh

23 Ti m' Jesus bajëë suun kahadë doo gó, P'op Hagä Do tób n'aa basooh bä. Ti m' tama metëek bä kä, rakajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt moo

heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?†† —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ eanh bë hã ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hã jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh. ²⁵ —Jaa ky gabuuj Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëëw bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hã tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da. ²⁶ Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ään da tii bä ër wë, hajök do hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowāw —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

²⁷ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooch äã hapëë bä —ken'oooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ na-ääj né hë dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hã ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hã.

Aj'yy pawóp hë taah näng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' Jesus eanh sa hã:

†† **21:23** Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanh. Jesus hã he'aa do sa kyy gó ta tii bä hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

—Nyy d' bë hã hahÿ panyyg? —näng mäh. —Ti awät aj'yy pawóp hẽ taah näng doo. Ta see pé noo gó wah'ëéh hadoo do hã tamejũũ sa joom uwa häd näng do mahang tamoo wät hyb n'aa ta ti noo gó. ²⁹ Ti wah'ëéh hadoo do ky hadoo: “Dooh. Dooh ÿ ahõm bä”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, nayyw hẽ ta h'yyb tabah'ÿÿt, ti tabahõm tamoo wät hyb n'aa. ³⁰ Tii bä ta gad'oo hadoo do wë sa yb bahõm. Tamejũũ sa joom mahang tamoo wät hyb n'aa. Ti ta gad'oo hadoo do ky hadoo: “Ej. ÿ né ahõm”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, dooh tahõm bä.

³¹ Ti m' Jesus beanh:

—Ny hadoo do ky daheeh ta yb karën doo? —näng mäh.

Ti m' raky gadoo:

—Pooj jé tamejũũ doo —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Roma buuj hã kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajõk do sii haÿÿh do na-ããj hẽ, bë pooj jé da rabajëë p'ëë da P'op Hagä Do bag'ããs doo hënh. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo. ³² Ta tii d' ÿ wén edoo ta tii hã, Jowāw kajaa bä, nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó bë tametëéh hyb n'aa, dooh bë ky dahé bä ta hã. Roma buuj hã kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajõk do sii haÿÿh do na-ããj hẽ, ti ti ky dah'eeh. Bë hapëë né paawä nyy da ti raky daheeh, dooh bë h'yy kawareem bä bë ky daheeh hyb n'aa paawä Jowāw metëëk doo —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa hã, Judah buuj sa wahë n'aa sa hã na-ããj hẽ.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũũm do panyyg n'aa hahỹỹh

³³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:§§

—Bë maa newë hahỹ panyyg seeh —näng mäh.
—Hỹ hadoo aj'y y bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tahedëe hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagã n'aa tyng. Tii b' tabahaëej däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danäh bahõm dawëe. ³⁴ P'eets hë joom ag wah'ëe däk bä kä, ta danäh mejũũ ta sii moo heb'ook do wób ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä ta joom ag. ³⁵ Ti rakajaa bä kä, ta danäh mejũũ do ta kaser n'aa rameso padëek. Ta mejũũ do see rahewyh wät, ta see radaj'ëep, ta see radaj'ëep pä me ramakut do haj'aa. ³⁶ Tii bä ta karom wób joom danäh mejũũ, pooj jé tamejũũ do hawób bahãnh. Ti hadoo né hë, tii d' né rabad'oo tii d' ënh sa hã. Rarahejãã né tii d' ënh. ³⁷ Tii bä, tagadëeg ub tamejũũ ta t'aah. “Tah ÿ raweh'ëeh da”, näng mä ta h'y yb gó.

³⁸ —Tii bä ta t'aah ta kaser n'aa rabahapäh bä, raky hadoo: “Ta danäh t'aah hahỹỹh. Tii d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bä, ër dajëeb! Ër ado hõm ta ma pan'aa paah”, näk mä sa kyyh. ³⁹ Tii d' né kä, ramejõ hõm joom bahãnh, ti ranaboh jad kãn —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũũm sa hã.

⁴⁰ Ti m' teanh sa hã:

—Nyy da joom danäh bad'oo sa hã takajaa bä?
—näng mäh.

⁴¹ Ti m' raky gadoo:

§§ 21:33 Ta wë kamaj'ĩ do sa hã ti tabaher'oot.

—Tadej'ëöp da ta kaser n'aa ky nes'aa doo. Dooh d' tat'yyd mehïïn bä sa hä. Tii bä, ta kaser n'aa wób hä tabahaëënh da ta joom, joom wah'ëë däk bä kä ta ag wób ta hä hanoo do sa hä —näk mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh noo gó g'eeh bë ner'ood bä hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.*** Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ãäts hë ër hä tii”,††† näng kerih doo —näng mäh. ⁴³ —Ti hyb n'aa —näng mä Jesus —bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do bag'ãäs do kado hõm da bë mahãnh. Kan'oo däk da ta wób sa hä, ta ag hadoo hanoo do sa hä.††† ⁴⁴ Sahõnh hë hahÿ pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bä, sahõnh hë ji gawatsik —näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw na-ãäj hë ramaa napäh bä panyyg gó Jesus metëek doo, rah'yy genäh mä Jesus pes'ãäp mä panyyg ky n'aa gó sa hä. ⁴⁶ Ratyw n'aa esoos mä ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. Ti hadoo né hë, e'ÿÿm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hä. Rawén e'ÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jesus hajök do sa hä.

*** **21:42** Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do na-ãäj, dooh rakarën bä Jesus, tób them'aa do ty n'aa ges'yyk do hadoo nanäng pä. Raty n'aa gesyyg né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyk däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bä. ††† **21:42** Saaw-Mo 118.22-23 ††† **21:43** P'op Hagä Do mejüü do ramoo boo had'yyt hë tahanäng pé m' ti ta ag hadoo rabanoo.

22

Hÿ pong jé jãh haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus maher'oot mã sa hã. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

² —Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa —näng mäh. —Ti awät hëej bagã n'aa ta t'aah katëe do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät doo. ³ Sahõnh hë ta waa n'aa ta tä n'aa tabahajaa bã, tamejũũ ta karom wób rabahõm hyb n'aa pooj jé tatsyyd bong do rabats'yyt hyb n'aa. Ratsyyd né paawä, dooh rakarën bã rana bã.

⁴ —Tii bã ta karom pooj jé tamejũũ do hawób bahãnh tamejõ kãn. Hahÿÿ d' ta kyyh sa hã: “Bë maher'ood ÿ atsyd bong do sa hã, kaja toonh ta tä n'aa, ta waa n'aa. Bë maher'ood, masãh ÿ booj yb ajyy, booj yb tak'ëp hesynh do na-ããj hë ÿ naboh jat jãh tä n'aa. Sahõnh hë takaja däk. Bë maher'ood ÿ ats'yyt do sa hã, tah ÿ katëe do jãh n'aa hënh rabana hyb n'aa”, näng häj n'aa bagã n'aa.

⁵ —Tii bã, rapanäg né paawä, dooh rah'yy kap'eed bã. Kats'yyt do paa ah'ũũm ta s'ee hënh. Ta joom banäng hënh ta see bahõm, tamoo wät doo hënh ta see bahõm. ⁶ Kats'yyt do wób rameso padëek häj n'aa bagã n'aa karom, rarahejãã, ti radejëeb kãn. ⁷ Tii bã, tak'ëp hëej bagã n'aa kawaj'ããn kãn ta ti taky n'aa napäh bã. Tii b' tamejũũ ta warahén sa wë. Ti ragawats'iik ta ti ji da hadoo do dahej'ëep doo. Ti ragatang sa panang paah.

8 —Ti taky hado kån ta karom wób sa hã: “Kaja dæg né paawä tah ÿ katëë do tä n'aa ta waa n'aa, pooj jé ÿ atsyid wät doo, dooh ÿ gado wäd bä jam hënh. Ta ti hedoo do dooh né hë ji atsyid bä. 9 Hÿÿ kä, bë ahôm panang tyw n'aa kajatsëk doo hënh hajök do rabab'ëeh hënh. Bë atsyid nä sahõnh hë bë aw'yyt doo”, näng hëej bagã n'aa. 10 Tii bä ta karom rabahôm kån panang tyw n'aa me, ti rabats'yyt sahõnh hë ta tii bä raw'yyt doo. Baad habok do rats'yyt, baad nabok do na-ããj hë. Tii bä kä, gabad'ëë däk jam tób n'aa.

11 —Tii bä kä, hëej bagã n'aa, jam noo gana do bajëë suun, rats'yyt do tabedëng hyb n'aa. Tii bä tabahapäh aj'yy jam katëë do saroor n'aa nadadäk doo. 12 Ti taky hadoo ta hã: “Najis ÿÿ”, näng, “dooh paawä ta tii da majëë suun bä manadadäk do hyb n'aa jam saroor n'aa”, näng. Bag hënh aj'yy maa new'ëp. Dooh ta kyy péh. 13 Tii bä ta karom hã hëej bagã n'aa ky hadoo: “Bë moo maw'yyd dæg, bë tsyym maw'yyd dæg hahÿ aj'yy. Bë dawäts nä gadagyp doo hënh. A'oot da tii bä. Sa tæg kamegëej däk da tii bä tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng hëej bagã n'aa kyyh.

14 Ti m' Jesus ky hado kån:

—Hajõõ né paawä P'op Hagä Do ats'yyt doo, pawóp its ta wób tasëew hõm doo* —näng mä Jesus kyyh.

* **22:14** Panyyg metëeh doo da né da, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä. Judah buuj né hë ti pooj jé P'op Hagä Do ats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa. Hajök sa wób dooh rakarën bä ragado bä Jesus. Judah buuj mahang pawóp its gadoo Jesus. Judah buuj nadoo do mahang, hajök gad'oo.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Pariséw rakata padëek raky n'aa her'oot hyb n'aa nyy da rabad'oo Jesus rano n'aa masoo ta her'oot do hyb n'aa. ¹⁶ Ti m' ramejũũ mä Jesus wë sa ma matëg, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do karapee sii hë, ky ken'yym doo gó rake'aanh hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëek doo —näk mäh. —Dooh mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hä, hyb n'aa jawyk do hä mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehÿÿd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa, —näk mäh —ãã mamaher'ood nyy da a hä. Taw'ãäts hë a hä ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä? Nyy d' a hä? Ji ep'aak g'eeh ta tii?† —näk mä sa kyyh.

¹⁸ Jesus hapäh mä sa h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh. ¹⁹ —Bë metäh hä ÿÿ moweed ji mahepak doo —näng mäh.

Ti m' raban'oo däk ta hä moweed denaari häd näng doo. ²⁰ Ti m' tabeaanh sa hä:

† **22:17** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hä rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hä. “Dooh ji epaag bä Sesa hä” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hä. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëe doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hë ta hä reanh doo.

—Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

²¹ Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hado kän sa hä:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hë —näng mäh.

²² Ti m' rahyb n'aa meuunh mä Jesus her'oot do ramaa napäh bä m'. Ti m' rabahõm kän mä ta mahãnh.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m', ti noo gó né hë rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, ta hä rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ²⁴ Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees mejüü ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

²⁵ —Panyyg gó õm ãã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj ãã mahang habok do paah. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp. Ti hyb n'aa ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah. ²⁶ Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahõnh hë m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hë m' dooh reta nä bä radejëp. Tagadëëg ub ta gad'oo hadoo do kat'ëë däk ta hä. Ti na-ããj hë dajëp. ²⁷ Tii kä m' ÿÿnh dajëb kän —näk mä Saduséw.

²⁸ Ti m' rabeaaj kän Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ênh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hë paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë h'yy genä bä baad hadoo do hä, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ããj hë —näng mäh. ³⁰ —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. Æãs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mäh. ³¹ —Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä hahÿ bë hä P'op Hagä Do her'oot doo?† ³² “Abaraãm hagä ÿÿh, Isak hagä ÿÿh, Jakóh hagä ÿÿh.” Dooch, “Abaraãm makü hagä, Isak makü hagä, Jakóh makü hagä”, § tanoo bä. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

³³ Ti m' hajök do ramaa napäh bä ta ti ta her'oot doo, rahyb n'aa meuunh mä tama metëëk do hä.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁴ Ti m', Pariséw raky n'aa napäh bä, dooh m' Saduséw sa kyy wät pé sa hä Jesus her'oot do hyb n'aa, séd hä m' rakata padëëk nyy d' rabad'oo rahyb n'aa newëë hyb n'aa. ³⁵ Ti m' sa seeh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do metyy mä Jesus teanh doo me. Hahÿÿ d' mä teanh doo:

³⁶ —Ma matëg —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mahang, ny hadoo do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk? —näng mäh.

† **22:31** Mosees hä né paawä P'op Hagä Do maher'oot do paa ta tii, sa hä na-ããj hë ta her'oot ta kyy kerih do raner'oot bä, ti hyb n'aa bë hä P'op Hagä Do her'oot doo, Jesus wén näng. § **22:32** Esodo 3.6

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Taw'ääts hē tak'ëp bē kamahān Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bē h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hē tak'ëp bē h'yyb padäg ta hā. Taw'ääts hē bē h'yyb tym gó naa né hē bē kamahān ta hā.”** 38 Ti né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk doo. Ti né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ky n'aa jawyk do ta wób bahānh. 39 Hahỹ ta ky n'aa jaw'yyk do seeh, ta ti hadoo né hē: “Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da”†† —näng mäh. 40 — Ji kamahān do hā tabana né hē sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paa na-ãāj né hē —näng mä Jesus.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

41 Séd hā m' Pariséw rakataa nä bä, Jesus eanh sa hā:

42 —Nyy da bē hā Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Jaa t'aah bē hā? —näng mäh.

—Dawi t'aah, Dawi panaa —näk mäh.

43 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi ber'oot noo gó, ta wahē n'aa tamaneëenh ti Kristo? Ti ý wén eanh, hahỹ d' paa Dawi kyyh:

44 “Wahē ý n'aa hā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo:
‘Aso hup ýỹ hēnh,

** 22:37 Dew-Teronom 6.5 †† 22:39 Rewitikos 19.18

si ÿ mabag'ããs hyb n'aa
a majĩĩ ÿ nes'ëëm bã kä.' ”††

⁴⁵ Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëëj bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo? —näng mä Jesus.

⁴⁶ DooH m' sa kyy péh. DooH m' reeaj boo bã kä ti bahãnh kä. H'yyb e'ÿÿm mä reeaj bã kä.

23

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuJ gedoo do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' hajök do sa hã, ta ma matëg hã na-ããj hë Jesus ky hadoo:

² —Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw na-ããj né hë rama metëëk ky n'aa jawyk do ky n'aa ji hã. Ji ramaher'oot ta ky n'aa. ³ Ti hyb n'aa, taw'ããts hë bë ky daheeh sahõnh hë bë hã ramejũũ doo. Ramejũũ do bë ky dahé né paawä, rabad'oo doo da bë adoo manäh. Ta ti ÿ wén her'oot, dooh rama metëëk doo da rabooh, ta see da rababok. DooH né raky dahé bã ta wób hã ramejũũ doo. ⁴ Tak'ëp ramejõ né paawä ji hã, P'op Hagä Do ji h'yyb en'yym hyb n'aa sa hã, tabad'op pé hë ji ramasa ramejũũ do ji bahajaa hyb n'aa.

⁵ —Ta wób raj'aa etsë hyb n'aa sa hã ti sahõnh hë rabahed'oo doo. Gaeh ran'oo bã P'op Hagä

†† 22:44 Saaw-Mo 110.1

Do kyy kerih do bód hood* ji maboor hã, ji moo hã ji ahũũ däk doo, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Dawëët ran'oo bä ta tyd sa saroor noo hã ragasyyp doo.† Rakametëeh do hyb n'aa tii da rawén d'oo. ⁶ Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetonh bä ratooj bä. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. ⁷ Rakarën ji bedëng hajök do mahang rabaheäm bä. Rakarën ji maneëenh “ãã ma matëg”.

⁸—Bëeh, bë an'oo manä bë ramaneëenh sa “ma matëg”. Ta tii d' ÿ wén her'oot, jããm né hë sét ub bë Wahë N'aa. Bë tii, bë hÿÿj had'yyt hë. ⁹ “Ee” bë maneëj manä ta wób.‡ Jããm hë sét ub bë yb. Hÿ pong jé tabawät tii. ¹⁰ Bë an'oo manä sa h'yyb mahöm n'aa bë tii d' ramaneëj bä. Ta tii d' ÿ wén her'oot, sét hë bë h'yyb mahöm n'aa do hyb n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. ¹¹ Bë mahang karën pé ta wób sa mahãnh ky n'aa etsëeh péh, taw'ãäts hë sa karom hadoo da tii. ¹² Tii d' tawén d'oo, jé kaweh'ëeh doo, kadad'uu däk da

* **23:5** Ta byy me Judah buuj ramoo bok paa ta hood t'aah sa maboor hã, sa moo s'ÿÿ hã na-ããj hë ramawyyt doo. Ta ti ta hood gó rabenãm P'op Hagä Do kyy kerih do bód. Tii d' rawén d'oo, raky n'aa ets'ëë bä, ramanabaan hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü doo. Gaeh Parisëw rawén moo bok P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood, sa daaj hë rakametëeh hyb n'aa. † **23:5** Sa saroor noo bä Judah buuj ragesyyp ta tyd jabaruut doo. Tii da né paa P'op Hagä Do mejüü rabad'oo, ta ky n'aa jaw'yyk do ramanabaan hyb n'aa. ‡ **23:9** Ta see pé noo gó ta wób ramaneëenh sa see “ee”, sa yb nadoo do hã. Tii d' rawén maneëenh raweh'ëeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus wén her'oot ta tii. Jããm hë sét ub ji yb, P'op Hagä Doo, tak'ëp ji weh'ëeh doo.

P'op Hagä Do an'oo bä. Jé ta daaj hě kadaduu doo, kawehěë däk da tii, P'op Hagä Do an'oo bä.

¹³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetěk do hã, Pariséw hã na-ããj hě Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetěk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Bě gatsě hỹ pong jé hawät do bag'ããs doo, ta bag'ããs do karapee ta wób ranadoo hyb n'aa. Běeh, dooh bë karěn bä tabag'ããs do karapee bë do bä. Jé karěn do hã bë gatsě sa mahãnh. [¹⁴ Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetěk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do bë h'yyb. Patug tema bong do sa wě hanäng do bë esok. Ti bap peej hadoo doo me bë ky n'aa etsěë, bë hã ta wób raj'aa etsě hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta bahãnh tak'ep P'op Hagä Do rajãã da bëeh.]

¹⁵ —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetěk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Dawěë, jé pad'yyt hě bë ahõm, sét ub né paawä Judah buuj nadoo do bë h'yyb wareem do hyb n'aa, bë ma metěek do tagadoo hyb n'aa. Tii bä, bë karapee tabahado däk bä kä, tak'ep nes'aa däg, bë nesaa do bahãnh däg bë an'oo bä. Bě nemuun tabanesaa hěnh tabahõm bë an'oo bä.Š

¹⁶ —Baad nado bë hã, sa h'yyb mahõm n'aa ty temah do hadoo! Hahỹỹ da bë ky hetęg: “P'op Hagä Do tób n'aa hã ta see ky dëë bä, te hub né hě

Š **23:15** Banesaa hěnh sa karapee rabahõm ran'oo bä, dooh P'op Hagä Do karěn do tado bä do hyb n'aa sa hã rama metěek doo. Sa daaj hě rahyb n'aa jaw'yyc do ti rama metěek do sa hã.

taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bä ti ta tii. K'ãäts tög gabarëeh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hã hanäng do hã ji ky dëe bã kä, tii bã dooh tahaja bã ji ky kahÿÿd bã. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, nãk bë kyyh. ¹⁷ H'yy gatamah doo, ty temah do hadoo na-ãäj hë bëeh! P'op Hagä Do tób n'aa tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yuk k'ãäts tög gabarëeh do ta gó hanäng do bahãnh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do tób n'aa né hë tii, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk hanoo do hyb n'aa k'ãäts tög gabarëeh doo. ¹⁸ Hahÿÿ d' bë kyyh seeh: “P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng hã ta see ky dëe bã, te hub né hë taky däng do tametëeh hyb n'aa, dooh ji gado bã ta tii. P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng jó kan'oo däk do hã ji ky dëe bã kä, tii b' dooh tahaja bã ji ky kahÿÿd bã ji ky däng doo. Ji moo wät né hë ji ky däng doo”, nãk bë kyyh. ¹⁹ H'yy ganehot do né hë bëeh! P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yuk ta jó kanoo do bahãnh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do tyng hyb n'aa tsyt hë P'op Hagä Do wë takasëew däk ta jó kan'oo däk doo. ²⁰ P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do tyng hã ky däng doo, sahõnh hë ta jó kan'oo däk do hã na-ãäj hë taky däng. ²¹ P'op Hagä Do tób n'aa hã ky däng doo, ta gó hanäng do hã, P'op Hagä Do hã na-ãäj hë taky däng né hë tii. ²² Hÿ pong jé hã ky däng doo, P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng hã taky däng tii. P'op Hagä Do hã, tabag'ãäs do tyng jó hasooh do hã na-ãäj hë taky däng né hë tii.

²³ —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yuk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Bë

waa ty gamabuuj men-ta, anis, komino häd enäh do uuh sii hē né paawä bē banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä bē ky dahé bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyk do P'op Hagä Do mejüü doo. Dooh baad hadoo do bē moo boo bä bē da hadoo do hä. Dooh bē t'yyd mehīn bä bē da hadoo doo. Dooh baad had'yyt hē bē h'yy kae bä P'op Hagä Do hä, ỹ hanäng pé tii. Taw'ãäts hē né paawä P'op Hagä Do hä bē banoo bē wē hanäng do uuh, taw'ãäts hē dooh bē mabaan bä tak'ëp ky n'aa jaw'yyk do tamejüü doo. ²⁴ Sa h'yyb mahōm n'aa ty temah do hadoo bēeh! Bē asōō né paawä bē eëek doo, ta babo n'aats bē karëeb jëe mahānh, nepäh bē hä bē karëeb jëng kameer** —näng mäh.

²⁵ —Baad nado bē hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bē hä Parisëw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bēeh! —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bēeh. Baad bē babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, bē h'yyb gó, tak'ëp bē karën do jawén bē babok. Ta wób sa ma hä bē h'yyb pad'ëek. ²⁶ H'yy ganehot do bē Parisëw. Taw'ãäts hē paawä pooj jé ta gó bē benäm

** **23:24** Parisëw rasōng paa sa waa reëek doo. Tii d' rawén d'oo, dooh rakarën bä rakarëeb jëe bä ta babo n'aats ji nawëh doo, “Bē awëë manäh” P'op Hagä Do mejüü do hyb n'aa. Ti sii hē ramatakä né paawä, dooh tagah'ood bä sa hä ramabaan tak'ëp ky n'aa jawyk do P'op Hagä Do mejüü doo. Ti hyb n'aa bē karëeb jëng kameer Jesus wén näng. Kanahën d'os do hä rahyb n'aa matakëe. Tak'ëp P'op Hagä Do karën do hä dooh rahyb n'aa matakä bä.

baad ub bë kanek. Tii bã kä, sahõnh hẽ baad däg††
—näng mäh.

27 —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Kamag hood hawak doo me rahewyk do hadoo bëeh. J'ooj hẽ tabanäm. T'õp, ta gó, séd dó dajëp do k'yy. Séd dó hasaats jëng doo. 28 Ti hadoo bëeh. J'ooj hẽ, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do bëeh, ji ed'oo. Bë h'yyb gó, j'ooj madäk do had'yyt hẽ bëeh. Heh'äät nado bë h'yyb. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bëeh —näng mäh.

29 —Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hã Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb bë tema. Ta hetsó n'aa bë moo bok baad habok do makū sa kamag n'aa paa bakëë bã. 30 Hahỹỹ da bë kyyh, ta tii d' bë wén d'oo: “Ãã wahë makū rababong noo gó ãã aboo bã paawä, dooh paawä ãã masaa bã ãã wahë makū sa hã P'op Hagä Do ky n'aa rod dej'ëep doo”, nãk bë kyyh. 31 Ta ti bë her'oot do hã bë hã hẽ bë ky n'aa katepaa. P'op Hagä Do ky n'aa rod dahej'ëep do sa panaa bëeh, bë nooh. Bë daaj hẽ bë kaher'oot ta ti ky n'aa hã. 32 Ti b' hãã éh. Bë hajaa nesaa doo,

†† 23:26 Kanek ky n'aa me Jesus ma metëek sa h'yyb ky n'aa. Taw'ääts hẽ pooj jé ji benäm t'õp ji h'yyb, tii bã sahõnh hẽ ji hã, ji moo wät doo, ji her'oot doo, baad däg na-ããj hẽ. Ti né hẽ tahanäng pé né ti kanek ky n'aa me teh'üüm doo.

bë wahë makû du doo do paah!†† —näng mäh.

³³ —Aw'yy hadoo bëeh! Aw'yy taah né hë bëeh! Nyy da bë ed'oo bë ked'ëep tabanesaa doo hënh bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh? ³⁴ Taw'ãäts hë bë maa newë hahÿÿh: ÿ mejüü da bë mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod. ÿ mejüü da ajyy tak'ëp hajaa doo. ÿ mejüü da P'op Hagä Do kyyh ma mehetëk doo. Sa wób bë dej'ëep da, sa wób bë epëem da b'aa kajatsëk do hã. ÿ mejüü do wób bë hewyyh da tób P'op Hagä Do panyyg bë yd naherot do yt hã. Sa wób bë no n'aa masoo da badäk hahÿ haw'ãäts hë. ³⁵ Ti hyb n'aa bë hã kä P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë baad habok do badäk hahÿÿ hã radej'ëep do paa sãm baj. Abéw ranabooh noo gó du däk do né hë tii. Tii kä tagadëeg ub Sakarija, Berekija t'aah, radaj'ëep doo kä. Ti bë daj'ëep paa m' ji ma ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. ³⁶ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Bë hã kä, da hë habong do sa hã, P'op Hagä Do anoo da sahõnh hë radej'ëep do sãm baj nesaa doo —näng mäh.

³⁷ Ti m' taky hado kãn:

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj ranaheb'ooh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pä me ramahek'uut bë wë P'op Hagä Do mejüü doo, radejëp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ karën paawä ÿ bataa a babuuj nesaa do mahãnh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hã, karaak ta taah ÿÿn ta këg yt hã tata bëeh do

†† **23:32** Jesus h'yyb hapäh rakarën do radaj'ëep. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot sa hã. Takarën paawä rah'yy kadaw'uuh rahyb n'aa newëë do hã.

mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hä, dooh tii d' rakarëñ bä.

³⁸ —Bë hegãã da Jerusarëñh buuj, P'op Hagä Do beréd hõm bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang. ³⁹ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii: Dooh da ÿ bë hapëë wäd bä kä. Jããm né da p'aa hëñh ÿ bë bahapäh da bë h'yy kawareem bä, hahÿÿ da bë her'ood bä: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”§§

24

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg rabana ta wë, ti m' rametëeh mä ta hä P'op Hagä Do tób n'aa. Anäm mä sa hä. ² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hapäh sahõnh hë hahÿÿh? Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahõnh hë da rabakud bëeh tũ. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hëñh Jesus rabahõm kãn. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hëñh ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da õm kajaa do heen n'aa, badäk hahÿ bahëej jëng do heen n'aa? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa.

⁵ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó

rabana, sa nooh. “ÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, näk da sa kyyh. Hajök da rawedii. ⁶ Kaneb'oooh do ky n'aa bë ky n'aa napäh da. Ti hadoo né hë bë eÿÿm manäh. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hë, dooh takaja nä bä badäk hahÿ bahëej jëng doo. ⁷ Häj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajöng häj n'aa bä as'aah da. Hajöng häj n'aa bä k'ãäts katajuus da. ⁸ Sahönh hë tii, badäk hahÿ bahëej jëng do du däk do metëe n'aa. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii.

⁹ —Ti noo gó bë da rahaëenh bë majï moo gó bë rarejäã, bë radej'ëep hyb n'aa. Tak'ëp da sahönh hë häj n'aa buuj rakawajãän da bë wë hëp ÿ n'aa. ¹⁰ Hajök da ti noo gó h'yy gejë höm doo. Dooh hã ÿ rah'yy kae boo bä da. Ta ti hedoo doo, rahaëenh da sa da hadoo do sa majï moo gó. Tak'ëp da rakawajãän sa da hadoo do wë. ¹¹ Hajök da ti anäng ti noo gó daap men'yyh doo, “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh”, hanäk doo. Hajök da rawedii. ¹² Tak'ëp däg do hyb n'aa nesaa do ti noo gó, hajök dooh rakamahän wäd bä sa da hadoo doo. ¹³ Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿÿ, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. ¹⁴ Hahÿ ji P'op Hagä Do bag'ãäs do panyyg hanäm doo, jé pad'yyt hë da rabaher'ood höm, sahönh hë badäk hahÿÿ hã habong do raky n'aa napäh hyb n'aa. Tii bä kä, badäk hahÿ bahëej jëng do kaja kän da —näng mäh.

¹⁵⁻¹⁶ —Ti hyb n'aa, nanäng tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejãä doo, P'op Hagä Do tób n'aa

rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däk doo bä tahëe däg bä bẽ hapëe bä, ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Daniéw häd näng do erii wät do paa bẽ hapëe bä, taw'ääts hẽ Judah häj n'aa bä haj'eenh do rakejën hõm da waëe banäng hënh. (Bẽ hyb n'aa matakä Daniéw erii wät do hã.) ¹⁷ Ta ti bẽ bahapäh bä, taw'ääts hẽ jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hẽ da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁸ Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ääts hẽ dooh da tajëe bä ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁹ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!* —näng mäh. ²⁰ —Taw'ääts hẽ bẽ ky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hã, bẽ kejën hõm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó tanadoo hyb n'aa, Saab hã tanadoo hyb n'aa na-ääj hẽ.† ²¹ Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ du däk noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bä kä. Ti hyb n'aa da taw'ääts hẽ bẽ ky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hã, tabahahëem noo gó, Saab noo gó ta ti tanadoo hyb n'aa, ÿ wén näng. ²² P'op Hagä Do bód gakog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²³ —Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bẽ ky dahé

* **24:19** Tak'ëp tawén nesaa ti noo gó sa hã, dooh tahaja rawaj'aa bä do hyb n'aa. † **24:20** Saab noo gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä dawëe Judah buuj raboo bä. Ti hyb n'aa Saab tado bä paawä rakejën hõm doo, dooh paawä rahaja bä dawëe rakejën hõm bä.

manä da raher'oot doo. ²⁴ Ta ti ŷ wén her'oot, ti abok da hajök “ŷ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ŷŷh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do sii hë rawedii hyb n'aa paawä. ²⁵ Bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ŷ baher'ood däk bë hä.

²⁶ —Ta wób daap bë rapanäg bä, “Tabanawäng bä tabawät”, ranoo bä, bë ahõm manä t'ĩ hënh. “Gëet nanäng, tób gawakõ gó”, ranoo bä, bë ky dahé manäh. ²⁷ Hawyp do wë hä naa jé pad'yyt hë ji hapäh do hadoo da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa doo. Sahõnh hë da rabahapäh ŷ kajaa doo. ²⁸ Wyt ta maab hë da ŷ kajaa doo, dajëp do bajat bä wyt ta maab hë hadoo doo, kuruj-du ta tii bä rakataa do hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ti noo gó tak'ëp rabahoop do jawén paa bä né hë, nayyw hë, papÿÿj da badagyb däk. Kamarab da, dooh ta bag nyy wäd bä. Sagõõh wë hä naa kejak da. Wë hä habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä.† ³⁰ Ti noo gó kä da sahõnh hë rabahapäh da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kaja hyng do metëe n'aa wë puh mahang. Tii bä rah'yy ketón bong da sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong doo. Rahapäh da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ŷ bahyng bä wë puh mahang, P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo gó. ³¹ Ti noo gó ŷ mejũũ da äs ŷÿ, torõm-bet häd näng

† **24:29** Isajas kyy gó Jesus beh'ũũm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hä takerii däk ta ti ky n'aa.

do tak'öp ragamehÿÿh hyb n'aa, ta naej n'aa. Tii bä da rabataa jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ hä habong do ÿ asēew hōm doo —näng mä Jesus.

³² Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hä —näng mäh. —Wiigo tēeg tadu doo bä tagajewäng doo, bē hapäh tabanyyw edaa däk. §

³³ Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bē ÿ maher'ood wät do kaja däk bä bē bahapäh bä, edaa däk ÿ kajaa do bē bahapäh da. ³⁴ Né hup ÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da sahōnh hē** ÿ her'ood wät do bawäd kän. ³⁵ Badäk hahÿÿh, wē na-āāj da, ahēej jēē né paawä, kēh ÿÿ da dooh tahēej bä.

³⁶ Ti m' ahōm nä Jesus her'oot doo:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Āās, hÿ pong jé habok do dooh rahapēē bä. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-āāj hē dooh ÿ hapēē bä. Jāām né hē Ee hapäh. ³⁷ P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né hē da rababok da, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ³⁸ Sahōnh hē tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa rawa, ratsebé do waa n'aa reēek. Rakehet'ēē doo da raketēē. Dooch rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajēē p'ēē bä kä. ³⁹ Dooch rahapēē bä sa pooj jé hawät doo, hag'yyp do kaja kän. Ti m' hag'yyp do kaja kän, dejēb kän sahōnh hē. Ti hadoo

§ **24:32** Tagajewäng doo, tabanyyw heen n'aa. ** **24:34** Sahōnh hē Jerusarēnh ky n'aa sa hä Jesus maher'ood wät do né hē tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooch badäk hahÿÿ bahēej jēng do tado bä rahapäh doo.

da Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong J  Hana Do kajaa do pooj j . ⁴⁰ Ti noo g , paw p h  hedoo p  ajyy g ew g  moo bok doo, sa see da   mah  m si   , ta see da ker d h m. ⁴¹ Paw p h  hedoo p    j tiriig ramoo bok doo, sa see da   mah  m si   , ta see da   er d g et.††

⁴² —Ti hyb n'aa baad b  hyb n'aa matakä da, baad b  gadaa. Dooch b  hap e b  ny noo g  Tak' p Hyb N'aa Jawyk Doo, b  h'y y kaha'eeh do kajaa. ⁴³ B  hyb n'aa new  hah  panyyg g  b    maher'oot doo: T b dan h hap e b  paaw  nyy b' ak e ats m hets' ek do kajaa, baad paaw  tamatak e, baad paaw  tagada. Dooch paaw  tan'oo b  hets' ek do ta t b tanoo e  n  b . ⁴⁴ Ti hadoo b  h . Taw'  ts h  baad b  hyb n'aa matakä, baad b  gadaa ta pooj j . Ta ti   w n her'oot, b  ganadaa b  Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong J  Hana Do kajaa da p'aa h nh —n ng m h.

⁴⁵ —Ti hyb n'aa, jaa b  mahang ta kaser n'aa baad had'yyt h  ta kariw n'aa mej   do moo w t do hadoo? Jaa b  mahang ta kaser n'aa h'y y gan ng do hadoo doo, ta h  ta kariw n'aa hanoo do ta w b tabahag'  s hyb n'aa, ta  h had'yyt h  baad ta w b sa waa tabets eh hyb n'aa sa h , ta s'ee h nh ta kariw n'aa aw d nuuj j ? ⁴⁶ Taw'  ts h  ta kaser n'aa h , ta kariw n'aa awyyd b  tamej   do h  moo w t doo, ta kariw n'aa mat eh b . ⁴⁷ Ta kariw n'aa weh' eh da ta ti hadoo doo. Sah nh h  taha  nh ta h  ta ma, ta ma hag  n'aa tabahado

†† **24:41** Ta w b ta sii tamah  m, ta w b ti ha'yym tahan ng p  tii. Dooch j  m h  paw p h  tado b  ti taw'yyt doo. Baad gada do ti tamah  m, h'y y kanapeet doo, ta h  h'y y kana'eeh do ti ha'yym.

däk hyb n'aa kä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ⁴⁸ Hÿÿ kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooch nayyw hē kariw ÿ n'aa kaja bä”, tanoo bä, ⁴⁹ karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tadu do bä jarakē he'ëek do sii tawa bä, teëg bä, ⁵⁰ ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. ⁵¹ Tii bä tak'ëp da ta kariw n'aa rejā kån da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop j'ooj madäk doo me, ky ken'yym doo gó habok do nesaa do rabahoop doo da. A'oot da tii bä. Sa tæg kamegëej däk da tii bä tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mä Jesus takajaa do pooj jé ky n'aa hã.

25

Maruus sa bag yt hã gad'aa do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh noo gó: Atsëm ji moo sahõnh hē maruus rabahõm sa najiis patug pan'aa hã rakataa hyb n'aa ta ÿÿm pan'aa tabehëen hēnh. Sa moo gó sa bag rapatsëe. ² Sa wób, ji ma poo oow péh, h'yy gatemah. Ta wób h'yy genäh. ³ H'yy gatemah doo, sa bag ramahũüm né paawä, dooh m' ramahũüm ta syyj sa bag waa. ⁴ H'yy genäh do ti ramahũüm sa bag waa. ⁵ Tii bä, nayyw hē sa najiis patug pan'aa kanajaa do hyb n'aa, ji moo sahõnh hē hadoo do raty jewyk, tii b' rabaã jëk.

6 —Tii bä atsëm ub rë tanyy naëenh: “Wät ta ti ta patug pan'aa!”, näng. “B'ëöp, bë gado!”, näng ta kyyh.

7 —Tii bä maruus raty gewëej padëek. Ti raty enäm sa bag hõ n'aa. 8 Ti h'yy gatemah do raky hadoo h'yy genäh do sa hã: “Na bë bag waa uuh. P'eets hë tabahänh ãã bag waa”, näk.

9 —“Dooh”, näk ta wób, “ãã bag waa uuh ãã an'oo bä bë hã, dooh da tahaja bä tii bä”, näk. “Bë ahõm nä ji bag waa rabaheesäm hënh ta waa bë betseë hyb n'aa” —näk.

10 —Ti rabahõm nuuj jé sa bag waa hets'ëë doo, takajaa sa najiis patug pan'aa. Tii bä maruus baad gad'aa do rabahõm kãn ta sii. Ket'ëë do jãm hënh rabahõm ta sii. Tii bä noo gatsëë däk jãm tób n'aa.

11 —Ta jawén rakaja kãn hets'ëë doo. “Ãã wahë n'aa, manoo gasëëts tób ãã bajëë p'ëë hyb n'aa”, näk.

12 —Tii bä jãm noo gana do ky gadoo: “Né hup ÿ né hë tii, dooh bë ÿ hapëë bä”, näng jãm noo gana doo —näng mä Jesus panyyg gó teh'üüm doo.

13 Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Ti hyb n'aa, baad bë gadaa ta pooj jé, bë nahapäh do hyb n'aa ny noo gó ÿ matëëh. Dooh bë hapëë bä nyy b' akëë ÿ kajaa —näng mä Jesus kyyh.

Dajëër karom sa hã aj'yy ets'ëë hõm do raba-hag'ããs hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo na-ããj hë hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa noo gó. Aj'yy dawëë

tabahõm do pooj jé ta dajëër ta karom hã tets'ëë hõm do rabahag'ããs hyb n'aa ta s'ee hënh tawäd nuuj jé hadoo tii. Tabahõm do pooj jé, aj'y y naëënh ta karom ta wë. ¹⁵ Ta see hã tabanoo ji ma poo oow pé ta hood moweed k'ãäts tég gabarëëh do s'ëëb. Ta see hã tabanoo pawóp hë ta hood, ta see hã sét hë. Rahajaa do pénh ramoo bok doo, tets'ëë däk sa hã. Ti tabahõm kãn dawëë. ¹⁶ Tii bã nyyw hë ji ma poo oow pé gadoo do du do kãn ta tii me tamoo wät doo, dajëër kah'ũũm hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ji ma poo oow pé jó tagadoo ji ma poo oow pé wób. ¹⁷ Tii d' né hë pawóp hë dajëër hood gadoo do bad'oo. Pawóp hë hadoo do jó tagadoo pawóp hë ta wób. ¹⁸ Tii d' nado sét gadoo doo. Ta kariw n'aa dajëër tagadoo do jawén paa bã tabahõm, ti tadakä jëng ta dajëër. Séd debaa hë tabado nyyh ta kariw n'aa matëëh bã kä.

¹⁹ —Tii bã hajõõ ta baab jawén paa bã sa kariw n'aa kaja kãn. Tii b' tanaëënh ta wë ta karom dajëër tahanoo do paah, tabahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ti dajëër kä. ²⁰ Ji ma poo oow pé dajëër hood gadoo do ky hadoo ta hã: “Kariw ÿ n'aa”, näng, “ji ma poo oow pé ta hood man'oo däk hã ÿÿ, ta tii me ÿ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ÿ gado däk ji ma poo oow pé ta hood wób gedë hõm doo”, näng.

²¹ —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ãäts hë mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hë maban'yyh a hã ji anoo doo”, näng. “Kanhën d'os hë né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ÿ anoo a hã hÿÿ kä mabag'ããs hyb n'aa kä. B'ëëp, tsebee si ÿÿ”, näng ta kariw n'aa kyyh.

22 —Tii bä pawóp hě dajěēr hood gadoo do ky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “pawóp hě ta hood man'oo däk hã ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ŷ gadoo däk pawóp hě ta hood wób gedē hõm doo”, näng.

23 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ããts hě mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hě maban'yyh a hã ji anoo doo”, näng. “Kanhën d'os hě né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ŷ anoo a hã hŷŷ kä mabag'ããs hyb n'aa kä. B'ëöp, tsebee si ŷŷh”, näng ta kariw n'aa kyyh.

24 —Ti ta karom seeh, sét dajěēr hood gad'ëë däk do gadoo do tabana, ti taky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “tak'ëp mamejũũ ji hã, hëp ŷŷ. Manu gekãã joom ag manejoom doo. Joom ag manejoom do mataa. 25 Ti hyb n'aa õm ŷ jeŷŷm”, näng. “Tii bä k'ããts gó ŷ jeh'aa këë a dajěēr”, näng. “Hŷŷh, a dajěēr hã ŷ manoo do paah”, näng.

26 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Karom nesaa do õm! Moo nahũũj õm!”, näng. “Mahapäh mä a nooh, joom ag ŷ nejoom do ŷ nu gekãã, näng a kyyh. Joom ag ŷ nejoom do ŷ bataa, näng a kyyh”, näng. 27 “Hëd n'aa dajěēr manan'oo däk dajěēr me moo heb'ooh do sa hã? Tii bä kä, ŷ kajaa bä kä, ta bahãnh ŷ gadoo paawä dajër ŷŷ”, näng ta kariw n'aa ta hã.

28 —Ti sa kariw n'aa ky hadoo: “Bë ado hõm sét hadoo do ta wë hanäng doo. Bë an'oo ji moo sahõnh hě wë näng do hã”, näng. 29 “Jé wë näng do hã, ti bahãnh takan'oo däk ta hã. Hajõng da anäng

ta wë.* Kanahën d'os hë wë näng doo, kanahën d'os do ta wë hanäng do kado hõm da ta mahãnh”, näng. ³⁰ “Bë dawäts nä ta w'oo hã gadagyp doo hënh karom nahũũnh doo. A'oot da tii bã. Sa tæg kamegëej däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng sa kariw n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó teh'ũũm doo.

Sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do ky n'aa kety däk do ky n'aa hahỹỹh

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Aj'y y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ta kabaj'aa doo gó, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó sahõnh hë ããs sa daheeh tabahyng bã kã, sa wahë wahë tyng n'aa jó, tsyt hë kasëew däk do tyng n'aa jó tabasoo da. ³² Tii bã sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do rakata padëek da ta wë tan'oo bã. Tii bã tsyt hë tabasëew hõm da sa mahang, b'éé hagã n'aa tsyt hë tabasëm doo da b'éé kabara mahãnh. ³³ Hub hënh tabasëew hõm da b'éé, s'ỹỹ hënh da kabara. ³⁴ Tii bã ta bagã n'aa ky hadoo da ta hub hadäk hënh hab'ëeh do sa hã: “B'ëep bëeh, Ee ky n'aa edëng doo. Bë gado badäk hahỹ tadu dahäng noo gó naa bë hyb n'aa tenyyw hõm doo, ta bag'ããs doo. ³⁵ Bë ÿ wén ts'yyt, ÿ paa asaah, wa ÿ paa bë anoo hã ÿỹ. ÿ paa hoo kaanh, bë anoo paa naëng ÿỹ. Ta s'ee hënh naa paa ÿỹh, bë gadoo paa ÿ bë tób bã. ³⁶ ÿ paa saroor tamaah, bë anoo paa saror ÿỹ. ÿ paa nahëe näng, bë heg'ããs paa ÿỹh. Ragadahew'ëes doo gó paa ÿ bagëet, ÿ paa bë hehëen”, näng da ta kyyh sa hã.

* **25:29** Baad taban'yyh do hyb n'aa tii.

37 —Tii bä baad habok do reanh da ta hã: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó ãã bahapäh mabasaah doo, ny noo gó a waa ãã banoo? Ny noo gó mahoo kaanh, a naëng ãã banoo? 38 Ny noo gó ta s'ee hënh naa òm ãã bahapäh, òm ãã gadoo? Ny noo gó òm saroor tamaah, òm ãã saroor noo? 39 Ny noo gó òm ãã bahapäh manahëë näng doo, radawäts geët do òm? Ny noo gó òm ãã bahehëen?”, näk da baad habok do sa kyyh.

40 —Tii bä ta bagã n'aa ky hadoo da hahÿÿ da: “Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë hãj ÿ hedoo do hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do hã bë bad'oo do paah, rahyb n'aa sekog its né paawã, hã ÿ né hë ti tii d' bë bad'oo doo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo”, näng da ta bagã n'aa baad habok do sa hã.

41 —Tii bä ta s'ÿÿ hënh hab'ëeh do sa hã taky hadoo da: “Bëeh, ky n'aa kawas'ee bong doo, bë ahõm mahãnh ÿÿ tëëg hõõ nadëëk doo hënh, Dijab, ããs nesaa do Dijab karom sa daheeh sa hyb n'aa P'op Hagã Do benyyw däk doo hënh. 42 T'ii hënh bë wén hõm, ÿ né asaah paah, dooh paa wa ÿ bë an'oo bã. ÿ paa hoo kaanh, dooh paa naëng ÿ bë an'oo bã. 43 Ta s'ee hënh naa paa ÿÿh, dooh paa ÿ bë gado bã bë tób bã. ÿ paa saroor tamaah, dooh paa saror ÿ bë an'oo bã. ÿ paa nahëë näng, ragadahew'ëës doo gó paa ÿ bagëët, dooh paa ÿ bë hegãã bã”, näng da ta kyyh.

44 —Tii bä kä, ti na-ããj da reanh da. Hahÿÿ da da sa kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó paa òm ãã bahapäh mabasaah doo, mahoo kaanh doo, ta s'ee hënh naa do òm, saroor tamah do òm, manahëë näng doo, ragadahew'ëës doo gó

mabagëet doo? Ny noo gó òm ãã manasa?”, nãk da sa kyyh.

⁴⁵ Tii d' taky hadoo: “Baad bē ŷ maher'oot hahŷŷh: Hahŷ hyb n'aa sakog its do see hã bē manasa doo, ŷ né hē ti bē manasa. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo”, nãng da ta bagã n'aa baad nabok do sa hã.

⁴⁶ —Tii bã, ah'ũũm da rahoop do had'yyt doo hēnh. Baad habok doo, dooh t'ĩ hēnh rahõm bã. Hŷ pong jé ji edëb had'yyt do ragadoo tii hã —nãng mã Jesus.

26

Ratyw n'aa esoos do nyy da radaj'ëep Jesus pa-nyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã sahõnh hē ta ti ta her'oot doo, taky hadoo mã ta ma matëg sa hã:

² —Bē hapäh, edaa däk Pas-kowa. Pawóp nã ta ãh. Ti noo gó Aj'y Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ran'oo däk da ta majĩ sa moo gó b'aa kajatsëk do hã takepëem däk hyb n'aa —nãng mãh.

³ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ããj mã séd hã m' rakata padëek P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób bã. Kajapas mã P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do häd. ⁴ Ti m' ratyw n'aa esoos mã Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bã m', radaj'ëep hyb n'aa kã m'. ⁵ Rakaner'oot bã m' raky hadoo:

—Dooh da ër dajëeb bã Pas-kowa noo gó, hajõk do ër wë rah'yy kawereem mahãnh —nãk mãh.

Buu benyym do ÿñh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób bä, ⁷ sa waa tyng hä m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wë ÿñh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' Jesus nuu gó m' tabahah'ook.

⁸ Dooh m' Jesus ma matëg ragenaag bä ta ti tabad'oo doo.

—Hëd n'aa tarejäã tii? —näk mäh. ⁹ —Taw'ääts hë paawä takes'ëem. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta säm ji an'oo paawä kas'uut do sa hä —näk mäh.

¹⁰ Jesus maa napäh bä sa kyyh, taky hadoo:

—Bë hajëew manä hahÿ ÿñh! Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hä ÿÿ. ¹¹ Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. ÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hë ÿ awäd wäd bä. ¹² ÿ radakä jëng noo gó buu benäw n'aa tii d' nuh ÿÿ gó tah'ook doo.

¹³ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hōm bä, raher'oot da na-ääj hë hä ÿ tamoo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hä —näng mäh.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëenh do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' 12 hedoo do Jesus ma matëg seeh, Judas Ikarijot häd näng do bahōm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë. ¹⁵ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Nyy hē ta sām bē anoo da hā ŷŷ, Jesus ŷ haëëj bā bē hā? —näng mäh.

Ti m' ranoo ta hā 30 moweed k'ãäts tæg hawak do s'ëeb ta sām. ¹⁶ Ti m', ti noo gó naa Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kån tabahaëënh hyb n'aa kä sa hā.

Jesus ta ma matæg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁷ Ti m' pāw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk noo gó m', Jesus ma matæg rabana ta wë, ti m' rabeaanh ta hā:

—Nyy bā makarën äã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —näk mäh.

¹⁸ Ti m' taky hadoo:

—Bē ahöm nä panang hënh, aj'yy tób hënh. Hahŷŷ da da bē maher'ood ta hā: “Hahŷŷ da äã ma matæg kyyh a hā, ‘Kaja däk ŷ hajaa do noo gó ŷ jawén hyng doo. A tób hënh da ŷ tab'ëes Pas-kowa tä n'aa ma matëk ŷ sa daheeh’ ”, näk da bē kyyh —näng mä Jesus ta ma matæg sa hā.

¹⁹ Jesus mejüü doo da né hē m' ta ma matæg rabad'oo. Ti m' ramoo boo kån tii bā kä Pas-kowa tä n'aa kä.

²⁰ Papŷŷj badëë hyng bā kä, Jesus bahyy sooh mä 12 hedoo do sii hē sa waa tyng pa. ²¹ Sa tä rabawëh bā kä m' taky hadoo sa hā:

—Bē see ŷ tahaëënh da majï moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng Jesus sa hā.

²² Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hā ŷŷ, dooh ŷ tado bā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë see né da. Nemon ÿ hehoots wät do pāw, ti né da ÿ haëenh doo —näng mäh. ²⁴—ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —näng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'y y hã, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majĩ moo gó han'oo däk do hã! Taw'ãäts hë paawä ta ti aj'y y hã tanenyys ts bä paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁵ Ti m' Judas, Jesus haëej däk do pan'aa, ky hadoo ta hã:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bä ma matëg! —näng mäh.

Ti m' Jesus ky gadoo:

—A daaj hë ti makaher'ood däk —näng mäh.

²⁶ Ti m' rabawëh bä, Jesus bado däk pāw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk pāw äã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk pāw, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däg, bë awa. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Jesus bado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hë òm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh äã hã —näng mäh.

Ti m' tan'oo däk mä sa hã, ti m' taky hadoo:

—Bë sahõnh hë, bë eëg ta uuh —näng mäh. ²⁸—Majyw ÿÿ ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng. Hajõk do sa hyb n'aa takan'oo däk majyw ÿÿ, ÿ dajëp noo gó, nesaa

do sa h'yyb gó hanäng do kawug hõm hyb n'aa — näng mäh. ²⁹—Hahỹ d' bẽ y maher'oot: Hỹ jawén dooh y eëg wäd bã hahỹ uwa s'eëb. Jããm hẽ p'aa hẽnh papuuj däg y eëk da bẽ sii Ee bag'ãas doo bã —näng mäh.

³⁰Ti m' Saaw-Mo hã hanäng do see me P'op Hagä Do rama ejäm do jawén paa bã m', rabahõm kãn waëe joom oriib häd näng do banäng hẽnh.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Badah, atsëm, hã y rabad'oo do bẽ bahapäh bã, bẽ sahõnh hẽ da y bẽ beréd hõm —näng mäh. —Hahỹ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã ti ky n'aa: “B'éé hagã y daj'eëp da. Tii bã da jé pad'yyt hẽ b'éé rabehũm bong”^{*} —näng mäh.

³²Ti m' Jesus ky hadoo ãnh:

—Ta tii d' né paawä da hã yỹ, y ganä wät jawén paa bã da, bẽ pooj jé da y bahõm Garirej hẽnh —näng mäh.

³³Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hẽ õm reréd hõm bã, a wẽ ramoo bok do rabahapäh bã, y ti dooh noo gó õm y eréd bã —näng mã Peed.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Badah né hẽ, atsëm, karaak bahỹh do pooj jé, tamawoob nuu me da y maky n'aa jejën da. Né hup y né hẽ ta ti y her'oot doo —näng mã Jesus Peed hã.

³⁵Ti m' Peed ky kah'ũm mã ta hã:

—Dooh! —näng mäh. —Y radajëeb bã na-ããj hẽ a sii, dooh noo gó da õm y hyb n'aa eréd bã! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hẽ m' Jesus ma matëg wób.

* **26:31** Sakarija 13.7

*Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg
n'aa hahÿÿh*

³⁶ Ti m' ta ma matëg daheeh Jesus bahõm joom banäng hënh Getsemani häd näng doo hënh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bë ayyw dó jajé ÿ ky n'aa ets'ëë nuuj jé —näng mäh.

³⁷ Ti m' Peed, Sebedew taah pawóp hadoo do daheeh tamahũũm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooch baad tado wäd bä ta h'yyb. ³⁸ Ti m' tamawoob hë hadoo do sa hä taky hadoo:

—Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw. Bë matakä si ÿÿ. Bë aã manä da! —näng mäh.

³⁹ Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, tũũ m' ta maboore hyy jat, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tahaja bä paawä, mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

⁴⁰ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg'ããs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' Peed hä tabeaanh:

—Dooch bë haja bä kanahën d'os hë bë ty gapadäg bä si ÿÿ? —näng mäh. ⁴¹ —Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb natatuk hyb n'aa bëeh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo

do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëẽ ÿ wén näng —näng mäh.

⁴² Ahõm ênh mä p'aa hênh, ti m' taky n'aa etsëẽ ênh p'aa hênh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tanahaja bä ÿ ahoop do pan'aa kado hõm mahãnh ÿÿ, ÿ mamõ n'aa najesu bä ta mahãnh, tii bä, makarên doo da né hẽ ÿ karên hã ÿ kametëeh —näng mäh.

⁴³ Ti m' p'aa hênh tabana bä ênh, aã b'ëeh ênh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. ⁴⁴ Ahõm ênh p'aa hênh, taky n'aa etsëẽ do paa taky n'aa etsëẽ ênh p'aa hênh.

⁴⁵ Ti m' tamatëeh ta ma matëg tamawoob hẽ hadoo do wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë kameh'ããk nä? Bë aã magyys hẽ? —näng mäh. —Bë hegãã. Edaa däk Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëëj däk doo. ⁴⁶ Bë as'ëëg bẽh! Hamäh, ër ah'ũũm! Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hã —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁷ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajõk mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hã m', boh yt hã m' rabana. P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ããj hẽ ti rabana. ⁴⁸ Haëënh doo, baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hã:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hẽ tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm —tii da m' ta kyyh dó sa hã.

49 Ti m' nawayw hē Judas bana Jesus wē, ti m' tedēng:

—Taw'āāts hē ōm, ma matēg? —nāng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

50 Ti m' Jesus ky hadoo Judas hā:

—Ti bā, mamoo wäd ti majawén na doo, najis yŷ
—nāng mäh.

Ti m' ta hā rakajäk, ramaso däg kän mä Jesus.

51 Ti m' Jesus hata see bado däk ta sēn-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hōm mäh.

52 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Menyyw däg a sēn-jeer —nāng mäh. —Sēn-jeer me ta wób hekyyt doo, sēn-jeer me tadajēp. 53 Yŷ nahaja med'oo, yŷ karēn bā paawä, Ee hā yŷ ky n'aa etsēē 12 ken'yuh kata däk do tak'ēp kanekan do āās nawayw hē tamejūū hyb n'aa, yŷ ramo n'aa jesuu hyb n'aa? 54 Tii d' tado bā paawä, yŷ ramo n'aa jesu bā paawä, dooh paawä takaja bā tii bā P'op Hagä Do kyy kerih doo, hahyŷ né hē kametēēh doo kã hã yŷ ta her'oot doo —nāng mä Jesus ta ma matēg hã, sēn-jeer hado däk do hã.

55 Ti m' hajök do hã kã Jesus ky hadoo:

—Ēr wahē n'aa wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahūūm n'aa bē ed'oo g'eeh yŷh, bē wén n'aa wē yŷ sēn-jeer yt hã, boh yt hã, yŷ bē masoo hyb n'aa? —nāng mäh. —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó yŷ awäd had'yyt hē yŷ ma metēēk bā. Dooh ēnh yŷ bē maso bā tii bā ēnh? —nāng mäh. 56 —Hyŷ kã, taw'āāts hē —nāng mäh. —Yŷ hapäh, sahōnh hē tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii

bong do paah, hã ÿ kametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

Ti m' sahõnh hẽ kä ta ma matëg rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' Jesus ramaso däk do ramahũũm kãn Kajapas häd näng do tób hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. Kata b'ëeh mä ta tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hẽ m'. ⁵⁸ Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëe m' tagadäk. Ajëe suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób w'oo hã. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng, tabaheg'ääs hyb n'aa nyy d' rabad'oo Jesus hã.

⁵⁹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hẽ Sinedirijo häd näng do ajyy n'aa sii hẽ m' resoos mä Jesus hã rap'ää daj'ëep péh. Resoos mä daap hẽ Jesus raky n'aa tapaa doo. ⁶⁰ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep pé Jesus.

Ti m' tagadëeg ub kä pawóp hẽ han'aa, ⁶¹ ti m' raky hadoo:

—Hahÿÿ da hahÿ aj'yy kyyh: “ÿ hajaa ÿ gawat-siig hõm bä P'op Hagä Do tób n'aa”, näng. “Tama-woob hẽ ta äh, ÿ tamaa sooh p'aa hënh”, näng ta kyyh —näk mä sa hã.

62 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëët. Ti m' taky hadoo mä Jesus hã:

—Dooh maher'oot pé òm raky n'aa tapaa do hã? —näng mäh.

63 Dooh m' Jesus ky gado bä. Bag hënh mä tabagëët.†

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo ënh mä ta hã:

—P'op Hagä Do hedëb had'yyt do matym gó kä òm ÿ mejũũ, ãã mamaher'oot hyb n'aa ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah mado bä! —näng mäh.

64 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Òm né tii, ti tii d' her'oot —näng mäh. —Ti hadoo né hë, hahÿÿ da bë sahõnh hã ÿ maher'oot: Hÿ jawén bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hënh tabasoooh bä, ta hã P'op Hagä Do weh'ëëh doo bä. Bë hapäh né da ënh tabahyng bä wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hã.

65 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ãän gó tawén s'ëéd hõm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejã däk! Jããm hë. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejãã doo. 66 Nyy da bë hã? —näng mäh.

—Taw'ãäts hë tadajëp! —näk mä ta wób sa kyyh.

† 26:63 Dooh Jesus kawaj'ãän bä. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh, Jesus wén ky ganadoo.

⁶⁷ Ti m' ta mamets rabahetsoos, ti m' rabetuu sa moo me. Ta wób ratapa ewyyh mäh, ⁶⁸ ti m' raky hadoo ta hä:

—Maher'ood mahapëë bä, Kristo, jaa mo haj'aa?
—näk mäh.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁹ Ti noo gó, tób w'oo hä Peed bahäng bä, tób danäh karom ÿÿnh ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—Öm na-ããj hë Jesus Garirej buuj sii hawät doo —näng mäh.

⁷⁰ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät sahõnh hë sa matym gó.

—Dooch ÿ heen n'aa nyy bä ta ti maher'oot doo —näng mä ta kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bä. T'ĩ hënh tób danäh karom ÿÿnh see bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hä:

—Jesus Nasaréh buuj sii hawät do hahÿÿh —näng mäh.

⁷² Ti m' Peed jejën ënh mä p'aa hënh. P'op Hagä Do hä m' taky däng, raky daheeh hyb n'aa paawä:

—Dooch ÿ hapëë bä ta ti aj'yy —näng mäh.

⁷³ Ti noo gó né hë badawëd däk mäh, ta pa hab'ëeh do p'op raky hadoo ta hä:

—Sa hata see né hë õm —näk mäh. —Garirej buuj raber'oot doo da né hë ti maber'oot —näk mä sa kyyh.

⁷⁴ Ti m' Peed ta daaj hë taky n'aa kawas'ee kån. Ti m' P'op Hagä Do hä taky däng:

—Dooch ÿ hapëë bä ta ti aj'yy! —näng mä ta kyyh sa hä.

Ti m' nayyw hë m' karaak bah'ÿÿ kån. ⁷⁵ Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa kä ta

hã: “Karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hã. Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kân mä taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

27

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kân do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Bãp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób, rahyb n'aa eno däk Jesus radaj'ëëp hyb n'aa.

² Ramoo maw'yyd däk, ramahũũm Pirato häd näng do wë, Roma buuj Judah häj n'aa bä bag'ããs doo.

³ Ti m' dajëb hã Jesus raky n'aa ety däk do Judas, Jesus haëëj däk do ky n'aa napäh bä m', t'yyd kamehĩn wät mä tamoo wät do paa hã. Ti m' moweed k'ãäts tæg hawak do s'ëëb tabaj hõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób hã.

⁴—Nesaa do ÿ moo wäd wät —näng mä sa hã. — Mo haj'aa kad'oo do nado dajëb hã ÿ haëëj däk doo —näng mä Judas kyyh sa hã.

Ti m' sa wahë n'aa hedoo do raky gadoo:

—Doo hyb n'aa ãã hyb n'aa peet pé ta tii. A ky gabuuj hë ti ta tii —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' Judas dawäts bëëh tũũ moweed P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, ti m' tabahõm kân, nu kasagũw däk mä tyd me.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabata däk moweed tũũ kajäk doo, ti m' raky hadoo:

—Dooch är ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä P'op Hagä Do tób n'aa dajjäär n'aa tabahado däk hyb n'aa hahÿ dajjäär. Majjyw dajjäär n'aa ti hÿÿh —näk mäh.

⁷ Ti hyb n'aa m' rahyb n'aa newë däk ramamet-sëe hyb n'aa hew'yyt do joom banäng doo, Judah buuj nadoo do kamag kadebong do pan'aa. ⁸ Ti hyb n'aa, da hë na-ääj nä ta häd ramaneëenh “ta majjyw hood”, hew'yyt do joom hood paah. ⁹ Tii d' né kä m' kametä däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Jeremij häd näng do erih do paa kä. Hahÿÿ d' paa m' ta kyyh: “Rado däk 30 hedoo do moweed k'ääts tæg hawak do s'ëeb. Sa moo gó rahaëej däk do säm Isaraéw buuj raky kajäk do tii. ¹⁰ Ta säm me rabets'ëe hõm hew'yyt do joom banäng doo. Tii d' né hë Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü hä ÿÿ”,* näng paa Jeremij erii wät do kyyh.

¹¹ Ti nuuj jé m' Roma buuj Judah häj n'aa bä bag'ääs do pooj jé m' Jesus bagëet. Ti m' Jesus hä ta bagä n'aa eanh mäh:

—Öm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hë, maher'oot doo d' né hë —näng mä Jesus.

¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób Jesus raky n'aa tapaa bä kä Pirato hä, dooh m' Jesus ky gedag bä. ¹³ Ti m' Pirato ky hadoo ta hä:

—Nepäh a hä öm raky n'aa tapaa doo? —näng mä Pirato.

* **27:10** Jeremij 19.1-13, 32.6-9. Taw'ääts hë ji ner'oot na-ääj hë Sakarija 11.12-13.

¹⁴ Dooh né paawä Jesus kawaj'ãän bä, dooh m' taky gedag bä raky n'aa tapaa doo. Ti hyb n'aa m' tak'ëp Pirato hyb n'aa meuuj wät.

¹⁵ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëe doo. ¹⁶ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Jesus Barabas häd näng doo, moo nesaa do ky n'aa etsëeh doo. ¹⁷ Ti m' hajõk do rakat'aa bä kä ta tób hënh, Pirato beanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm: Jesus Barabas, Jesus ramaneëenh do P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? —näng mäh.

¹⁸ Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, ta hä rahaëej däk Jesus, rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa ta hä.

¹⁹ Ti m' ti noo gó né hë m', ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó Pirato basooch bä kä m', Pirato ÿÿm mejüü mä Pirato rapanäk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Marejä manä ta ti aj'yy mo haj'aa kanadoo doo. Ta ti hyb n'aa tak'ëp ÿ bahob wät säh ÿÿ gó naga hë atsëm —näng mä ta ÿÿm kyyh Pirato panäk do hä.

²⁰ Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ãäj hë m' ramejüü mä hajõk doo, Barabas rabetsëe hyb n'aa Pirato hä. Ramaher'oot na-ãäj hë Pirato ramejüü Jesus tadaj'ëep hyb n'aa.

²¹ Ti m' Pirato beanh sa hä:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm? —näng mäh.

—Barabas —näk mä hajõk do sa kyyh.

²² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo Jesus hä, Kristo ramaneëenh do hä? —näng mäh.

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mä sahõnh hë sa kyyh.

²³ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëëj bong tii bä:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

²⁴ Pirato bahapäh bä m' sa h'yyb rawanareem doo, Pirato hapäh mä rah'yy kawereem do ta wë, tado däk naëng, ti m' ta moo tabahetsyyd wät hajök do matym gó.†

—Hëp ÿ n'aa nado hahÿ aj'yy dajëp doo —näng mäh. —Bë né hë ti ta tii d' karën doo —näng mäh.

²⁵ —Taw'ääts hë —näk mä sahõnh hë. —Ääh, ää panaa na-ääj hë, ää gadoo ta majyyw hyb n'aa ää raky n'aa tapa bä —näk mä Pirato hä.

²⁶ Ti m' Pirato beréd hõm Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëëj däk warahén sa hä rabepëëm däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' bag'ääs do warahén n'aa ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëëj nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëëk hyb n'aa Jesus w'oo hä. ²⁸ Ti m' rakabo nyyh ta saroor, ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. ²⁹ Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasoo. Ti m' ranoo ta tatu hub hënh tamasoo

† **27:24** Tii d' tawén d'oo, ta ky gabuuj gó nadoo do radaj'ëëp doo, tametëeh hyb n'aa sa hä.

hyb n'aa.† Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy bēēh ta wē. Raweh'ēēh doo gó m' raky n'aa mes'uunh. Ti m' raky n'aa ej'ees. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ēēh Judah buuj sa wahē n'aa! —nāk mäh.

³⁰ Ti m' rabahetsoos sa matsós me. Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me. ³¹ Raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyuh mä ta hatsē hahiin doo, radasuun jēng mä ta saroor hē. Ti m' ramahũũm rabepēēm dāk hyb n'aa.

Jesus rabepēēm dāk do panyyg n'aa hahỹỹh

³² Panang bä naa raban'yyh bä m' rakataa aj'yy panang Sirené häd näng doo bä naa, Simaw häd näng do hä. Ti m' warahén ramejũũ mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepēēm dāk do b'aa n'aa. ³³ Ti m' rakajaa Gogota häd näng doo bä. (Gogota häd näng doo m' ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.)

³⁴ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ēēb hejooñh doo. Kamekuunh mä ti datsäng doo me. § Ti m' tameēēk kanahēn d'os hē, dooh teēg bä. ³⁵ Ti m' rabepēēm dāk do jawén paa bä m', ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wē ym doo.** ³⁶ Ti m' rabehyy b'ēēh Jesus rabahag'ãās hyb n'aa.

† **27:29** Ta hatsē rawén dadäk, sa wahē n'aa ky n'aa hadoo ramanes'uunh hyb n'aa. Ti hadoo hetēk do kapõõs doo. Tēg gabarēēh do sa wahē n'aa nuu gó radasooh do ky n'aa hadoo ramanes'uunh. Ti hadoo na-ãāj hē ta tatu. Ta moo gó sa wahē n'aa atón tatu n'aa hedoo do k'ãäts tēg hawak do s'ēēb rahyb n'aa jew'yyk do metēē n'aa. Ta tii me ramanes'uunh. § **27:34** Datés do biin tii. Tii d' né hē rabahed'oo radej'ēep do hä. ** **27:35** Saaw-Mo 22.18

³⁷ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëëm däk kerih do Jesus moo p'ãã tadajëp do heen n'aa. Hahÿÿ da m' kerih do hã: “Jesus hahÿÿh, Judah buuj sa wahë n'aa”, näng mä kerih do hã. ³⁸ B'aa kajatsëk do wób hã rabepëëm padëek na-ããj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëëm däk do bahäng. ³⁹ Ta tii me teb'ëes do raky n'aa rejãã mä Jesus, sa nuu m' rewõnh Jesus wë. ⁴⁰ Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta ãh mamoo wäd sooh p'aa hënh, a nooh. A daaj kedëeb! Ahyy b'aa hã hadäk do õm, P'op Hagä Do T'aah mado bä! —näk mä sa kyyh.

⁴¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa na-ããj hë raky n'aa ej'ees mäh:

⁴² —Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Dooch tahaja bä ta daaj hë takedëeb bä! Isaraéw buuj sa wahë n'aa m', tanooh. Taw'ããts hë tabahyng b'aa kajatsëk do hã tahadäk do hã naa, tii bä ãã ky daheeh da! ⁴³ P'op Hagä Do hã m' tah'yy kasadä, tanooh. Na P'op Hagä Do edëeb hãã, P'op Hagä Do genaag bä ta hã. P'op Hagä Do T'aa m', tanooh —näk mä sa wahë n'aa sa kyyh.

⁴⁴ Baretsëk do ta pa pad'ëek do ti na-ããj raky n'aa rejãã mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jããm hẽ tug bä tabawag däk p'aa hẽnh. ⁴⁶ Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —nãng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hẽd n'aa ÿ mamakyys?”^{††} tahanãng pé m' tii.

⁴⁷ Ta tii bä p'eets hẽ hab'ëeh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Eriij^{††} ti tanaëenh —nãk mäh.

⁴⁸ Ti m' nyyw hẽ sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëeb oow me, b'aa hä m' tagadahãng, tamenoo mä Jesus hä tabeëek hyb n'aa. ⁴⁹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Na madëeg! —nãk mäh. —Ti b' er heg'ããs Eriij ana bä tabed'ëep hyb n'aa —nãk mäh.

⁵⁰ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëej wät, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

⁵¹ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'õp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh. Hëej katajus wät mäh, pä ganebäh bong P'op Hagä Do an'oo bä.

⁵² Noo kesëets hõm mä kamag hood. Hajõk mä baad habok do paa genä bok mäh. Edëb bë kãn mäh. ⁵³ Genä bok do raban'yyh sa kamag hood paa bä naa. Ti m' Jesus ganä wät do jawén paa bä, rabajëe p'ëe panang Jerusarënh hẽnh. Kas'ee bok mä hajõk do hä.

⁵⁴ Ti m' hëej katajuus doo, sahõnh hẽ hawäd wät do warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa Jesus hag'ããs do rabahapäh bä m', raky hadoo:

^{††} **27:46** Saaw-Mo 22.1 hä takerii däk doo hä tabeh'üüm.

^{††} **27:47** P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do paa ti Eriij.

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿÿh! —näk mä sa kyy kä.

⁵⁵ Hajök ÿÿj tii b' hab'ëeh. Dawëe naa m' raba-heg'ãäs. Garirej häj n'aa bä naa rahada mä Jesus. Jesus karën do hä, ta waa hedoo do hä m' ramasa.

⁵⁶ Sa mahang mä rabab'ëeh Marija Madarën häd näng doo, Marija see Tsijaag Joséh sa ÿÿn, Sebedew taah sa ÿÿn. Tamawoob hë ÿÿj.

Jesus radakä jëng do pä gö panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁷⁻⁵⁸ Tüüh däg bä m' papÿÿj, aj'yy tak'ëp ma näng do bahôm Pirato wë. Joséh mä ta häd. Arimatsija hënh naa m' tii. Jesus ma matëg see hado däk mäh. Ti m' tabahôm Pirato wë. Tetsëe mä Jesus kamag n'aa tabado hyng hyb n'aa. Ti m' Pirato mejüü rahaëej däk ta hä tadakä jëng hyb n'aa. ⁵⁹ Ti m' Joséh bado hyy kân Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pãän hanäm doo me, rino häd näng do s'ëeb. ⁶⁰ Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gö. Papuuj mä ta ti kamag hood pan'aa. Joséh kamag hood paawä ti ragagots däk doo. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëe däk mä ta me. Ti m' tabahôm kân. ⁶¹ Marija Madarën, Marija see Jesus kamag hood pa m' rabat'oonh.

⁶² Ti m' jati péh, Saab hä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh rabahôm Pirato wë.

⁶³ —Hyb n'aa jawyk doo —näk mä Pirato hä. —
 ãã hyb n'aa es'ee däk ta ti aj'yy noo kanesa do ky hadoo do paah. Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Tamawoob hë tabahado däk bä kä äh ÿÿ, ÿ d' ganä wät p'aa hënh”, näng paa ta kyyh. ⁶⁴ Ti hyb n'aa ãã karën paawä mamejüü warahén rabahag'ãäs hyb n'aa ta

kamag hood tamawoob hē ta āh. Ta kamag hood ranahagāã bā, ta ma matēg an'aa da ta kamag rabado nyyh hyb n'aa. Jesus ganā wāt, nāk da tii bā. Hajōk paa tawedii. Jesus makū ganā wāt ranoo bā, ti bahānh kawad'ii padēek hajōk do tii bā —nāk mā sa kyyh Pirato hā.

⁶⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'āāts hē bē mahūūm warahén kamag hood rabahag'āās hyb n'aa. Baad bē enyyw. Bē hapäh né hē nyy d' bē bad'oo —näng mäh.

⁶⁶ Ti m' ta kamag hood noo bā rabats'aa dāk ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa, ta ma matēg ranoo gasēets hōm mahānh. Ti m' ramejūū warahén rabahag'āās hyb n'aa.

28

Jesus ganā wāt do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', Saab bahēej jēng bā m', bāp paah, met'uuh hā, papỹỹj ty ganā kēē bā, Marija Madarēn, Marija see daheeh rabahōm Jesus kamag hood rabaheg'āās hyb n'aa.

² Ti m' nyyw hē, tak'ēp k'āāts katajus kēē. Tak'ēp tawén katajus wāt P'op Hagä Do āās bahyng do hyb n'aa, ti m' pä kepēed hōm ta noo gatsē paah, ti m' ta jó tabaso dāk. ³ Tak'ēp mā āās gabarēeh, hawyp do gabarēeh doo da. Tak'ēp mā ta saroor bahawak.

⁴ Tak'ēp mā warahén, Jesus kamag hood hag'āās do paah, rajeỹỹm bong mā āās. Kajajān b'ēeh mā ỹỹm haj'aa, dejēp do hedo padēek mäh.

⁵ Ti m' āās ky hadoo ỹỹj sa hā:

—Bē eỹỹm manäh! —näng mäh. —Ỹ hapäh, Jesus repēem dāk do paa bē esoos. ⁶ Dooh wäd bā. Ganā

wät, bë tamaher'ood wät doo da né paah! B'ëep, bë hegãã nyy bä takadasuun jëng do paa bä — näng mäh. ⁷—Nayyw hë bë ahôm, ta ma matëg bë maher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Ganã wät dejëp do sa mahang. Ahôm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ïï hënh”, näk da bë kyyh. Tii d' këh ÿ bë hã —näng mä äãs kyyh ÿÿj sa hã.

⁸Ti m' rawaj'aa jëk ta ma matëg ramaher'oot hyb n'aa. Rajeÿÿm né paawä m' tseb'ee mä ti hyb n'aa.

⁹Ti m' rabajëk bä m', nayyw hë m' Jesus kas'ee wät sa hã, ti m' takedëng sa hã. Ti m' ta wë rabana, ti m' rabehyy b'ëeh tũũ, ta tsyym hã ramoo kajäk ta hã raweh'ëeh hyb n'aa. ¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eÿÿm manäh. Bë ahôm, bë maher'ood hãj haa sa hã Garirej hënh rabahôm hyb n'aa. Tii bã da ÿ rabahapäh —näng mä Jesus.

Warahén ramaher'oot do rahapäh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m' Jesus ma matëg wë ÿÿj rahôm nuuj jé m', warahén wób rabajëk mä panang hënh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë. Ti m' ramaher'oot mä sa hã sahõnh hë rahapëë wät doo. ¹²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa rakataa Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa sii, rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo hyb n'aa. Ti m' hajõng dajëër rabanoo warahén sa hã, ¹³ti m' raky hadoo sa hã:

—Taw'ääts hë hahÿÿ da bë maher'ood ta wób sa hã: “Atsëm, äã aã nuuj jé ta ma matëg rabana, tii b' retsëëg hõm ta kamag”, näk da bë kyyh —näk mä sa wahë n'aa hedoo do sa kyyh.

14 Ti m' raky hadoo ênh:

—Pirato, babä bagã n'aa ky n'aa napäh bä panyyg bë her'ood hõm doo, ãã h'yyb en'yym da, dajëb hä bë taky n'aa ety mahãnh* —näk mä sa kyyh.

15 Ti m' warahén ragado däk dajëër, ti m' sa hä ramejũ doo da né hë m' ramaher'ood hõm daap men'yyh do panyyg. Ti m' jé pad'yyt hë m' Judah buuj mahang kaher'ood däk ta ti panyyg. Da hë na-ããj nä kaher'oot.

Jé pad'yyt hë ta ky n'aa ji maher'ood hõm Jesus mejũ do ky n'aa hahỹh

16 Ti m' 11 hedoo do rabahõm kãn Garirej hënh, waëë hënh, Jesus mejũ do paa hënh. 17 Ti m' Jesus rabahapäh bä, raj'aa etsëë kãn mä ta hä. Ti hadoo né hë dooh baad tagah'ood nä bä ta wób sa hä. 18 Ti m' Jesus bana kãn p'eets hë sa wë. Hahỹ d' mä ta kyyh sa hä:

—Sahõnh hä, hỹ pong jé hawät do hä, badäk hahỹ bä hawät do hä na-ããj hë P'op Hagä Do an'oo däk y mejũ hyb n'aa. Sahõnh hë sa bahãnh y hyb n'aa jawyg däk tan'oo bä. 19 Ti hyb n'aa, bë ahõm. Ma maték yỹ rabahado padëëk bë an'oo bä sahõnh hë häj n'aa babuuj. Bë nu gemuun hõm da ta ti Ee häd gó, ta T'aah häd gó, P'op Hagä Do Sahee häd gó. 20 Bë ma met'ëëg sa hä sahõnh hë bë y mejũ do paa raky daheeh hyb n'aa. Hahỹ y ky

* **28:14** Roma buuj sa warahén n'aa raã bä rabahag'ããs bä, radej'ëëp ta sãm. Ti hyb n'aa “ãã h'yyb en'yym da bë wahë n'aa” rawén nãng.

däng bē hã: Ỹ awäd had'yyt hẽ da bē sii badäk hahỹ
gawatsik bā kã.† Jããm hẽ kã.

† **28:20** Sahõnh hẽ badäk hahỹ bahëej jëng do jawén paa bā, hỹ
pong jé Jesus pa èr aboo had'yyt hẽ.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

clxi

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc